

TÜRKİYE KALKINMA BANKASI A.Ş.

**UYGUN YATIRIM ALANLARI
ARAŞTIRMASI**

MALATYA

YUYAA/98-5-7

HAZIRLAYAN

**FULYA BAYRAKTAR
Kıdemli Uzman**

ARAŞTIRMA MÜDÜRLÜĞÜ

**Haziran 1998
ANKARA**

TKB MATBAASI

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
TABLolar LİSTESİ	IV
ÖNSÖZ	1
1. İLİN TANIMI (GENEL BİLGİLER)	3
2. COĞRAFİ KONUM VE İKLİM ÖZELLİKLERİ	4
2.1. Coğrafi Konum ve Doğal Yapı	4
2.2. İklim Özellikleri ve Bitki Örtüsü	5
3. ULAŞIM VE ENERJİ DURUMU	6
3.1. Ulaşım ve Haberleşme.....	6
3.2. Enerji	8
4. EKONOMİK VE SOSYAL YAPI	9
4.1. Nüfus ve İstihdam.....	9
4.2. Eğitim	14
4.3. Sağlık	16
4.4. Tarımsal, Hayvansal Etkinlikler ve Ormancılık	17
4.4.1. Bitkisel Üretim	18
4.4.2. Hayvancılık	24
4.4.3. Ormancılık	29
4.5. Madencilik	29
4.6. İmalat Sanayii	33
4.7. Turizm	42
4.8. Ticaret, Bankacılık ve Gelir Durumu	44
4.8.1. Ticaret	44
4.8.2. Bankacılık	48
4.8.3. Gelir	52
4.9. Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Durumu	61

5. YÖRENİN EKONOMİK GELİŞME YÖNÜNDEN ANALİZİ	66
5.1. Mevcut Durum	66
5.1.1. Coğrafi Yapı.....	67
5.1.2. Ulaşım.....	67
5.1.3. Enerji.....	67
5.1.4. Demografik Yapı.....	68
5.1.5. Eğitim.	68
5.1.6. Sağlık.....	69
5.1.7. Tarım.....	69
5.1.8. Hayvancılık.....	69
5.1.9. İmalat Sanayi.....	70
5.1.10. Ticaret.....	71
5.1.11. Bankacılık.....	71
5.1.12. Gelir.....	71
5.1.13. Teşvik Durumu.....	72
5.2. Sorunlar ve Çözüm Önerileri.....	74
5.3. Yatırım Ortamını İyileştirmek İçin Alınması Gereken Diğer Önlemler.....	79
5.4. Yörenin Altyapısını ve Ekonomisini Geliştirmeye Yönelik Projeler.....	80
5.4.1. Turgut Özal Tıp Merkezi.....	80
5.4.2. Çat Projesi.....	85
5.4.3. Gökpınar Projesi.....	86
5.4.4. Yoncalı (Şotik) Projesi.....	86
5.4.5. Kapıkaya Projesi	86
5.4.6. Malatya-Yeşilyurt-Adıyaman Karayolu.....	86
5.4.7. Malatya-Tepehan-Nemrut Karayolu.....	87
5.4.8. İl Merkezi Giriş ve Çıkışlarının Bölünmüş Yol Haline Getirilmesi	87
5.4.9. Malatya'nın Büyükşehir Statüsüne Kavuşması.....	87
5.4.10. Malatya Şehir Kanalizasyonu Arıtma Tesisinin.....	88
5.4.11. Vagon Onarım Tesisinin Faaliyete Geçirilmesi.....	88
5.4.12. Karakaya Baraj Gölü Sahil Yolu.....	88
5.4.13. O.S.B.'ne Arıtma Tesisinin Yapılması.....	89
5.4.14. II. O.S.B.'nin Kurulması.....	89
5.4.15. TSE Bölge Laboratuvarının Kurulması.....	89

	Sayfa No
5.4.16. Zirai Mücadele ve Araştırma Enstitüsünün Kurulması.....	90
5.4.17. İl Kontrol Laboratuvarının Kurulması.....	90
5.4.18. Kayısı Birliğin Desteklenmesi.....	90
5.4.19. Su Ürünleri Üretim ve Deneme İstasyonu Kurulması.....	91
5.4.20. Küçük Sanayi ve El Sanatlarının Geliştirilmesi.....	91
5.4.21. Sivil Havaalanı Yapılması.....	91
5.5. Yatırımlarda Devlet Yardımları	92
6. DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ İLE DEĞERLENDİRME SONUÇLARINA GÖRE ÖNERİLERİN SINIFLANDIRILMASI	101
6.1. Değerlendirme Kriterleri	101
6.2. Uygun Yatırım Konuları	103
6.3. Değerlendirme Kriterlerine Göre Önerilerin Sınıflandırılması	105
7. GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	112
YARARLANILAN KAYNAKLAR	114

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo 1 : Meteoroloji İstasyonlarındaki Ölçüm Sonuçları.....	6
Tablo 2 : İl Merkezinin İlçelere ve Önemli Merkezlere Uzaklığı	7
Tablo 3 : İl Elektrik Tüketiminin Abone Gruplarına Göre Dağılımı(Mwh).....	9
Tablo 4 : Sayım Yıllarına Göre Ülke ve İl Nüfusu İle Yıllık Nüfus Artış Hızları..	10
Tablo 5 : İl Nüfusunun Yerleşim Merkezlerine Göre Dağılımı ve Nüfus	
Yoğunluğu (1990).....	10
Tablo 6 : İl Nüfusunun Yaş Grupları ve Cinsiyete Göre dağılımı (1990).....	12
Tablo 7 : Nüfusun İş ve Cinsiyete Göre Dağılımı (1990).....	12
Tablo 8 : İl İktisadi Faal Nüfusunun Faaliyet Kollarına Göre Dağılımı (1990)...	13
Tablo 9 : İş ve İşçi Bulma Kurumuna Yapılan Başvurular İle Yurtiçinde ve	
Yurtdışında İşe Yerleştirilenler (1994-1997).....	13
Tablo 10 : Okuma Yazma Bilen Nüfusun Eğitim ve Cinsiyete Göre Dağılımı....	14
Tablo 11 : İldeki Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları.....	15
Tablo 12 : Yataklı Tedavi Kurumlarının Yatak Sayısı, Sağlık Personeli	
Sayısı ve Faaliyetleri	16
Tablo 13 : Malatya Tarımsal Hasılasının Yıllar İtibariyle Gelişimi ve Bölge ve..	
Türkiye Hasılası İçindeki Yeri.....	17
Tablo 14 : İl Tarım Alanlarının Kullanış Amaçlarına Göre Dağılımı (1996).....	18
Tablo 15 : Sulanan Tarım Alanlarının Sulama Biçimleri İtibariyle Dağılımı.....	18
Tablo 16 : İl Tarla Ürünleri Üretimi ve Verimi (1996).....	19
Tablo 17 : İl Sebze Ürünleri Üretimi ve Verimi (1996).....	20
Tablo 18 : İl Meyve Ürünleri Üretimi (1996).....	21
Tablo 19 : Yıllar İtibariyle Malatya İlindeki Kuru Kayısı Üretimi ve İhracatı.....	22
Tablo 20 : İl Tarımsal Araç ve Gereç Sayısı (1996).....	23

Tablo 21 : İl Gübre Kullanımı ve Gübrelenen Alan (1993-1996).....	24
Tablo 22 : İl Tarımsal Mücadele İlaçları Tüketimi	24
Tablo 23 : İl ve Türkiye Canlı Hayvan Varlığı (1996).....	25
Tablo 24 : İl Hayvan Varlığının Yıllar İtibariyle Gelişimi (1985-1996).....	26
Tablo 25 : İl ve Türkiye Hayvansal Ürünler Üretimi (1996).....	27
Tablo 26 : İl Hayvansal Ürünler Üretimi.....	27
Tablo 27 : İlde Sağılan ve Kesilen Hayvan Sayıları (1996).....	28
Tablo 28 : İlde Kesilen ve Sağılan Hayvan Sayılarının Yıllar İtibariyle..... Gelişimi (1993-1996).....	28
Tablo 29 : İl Maden Varlığının Dağılımı.....	30
Tablo 30 : Malatya İmalat Sanayinin Sektörlere Göre Dağılımı ve Gelişimi.	34
Tablo 31 : Malatya İl Ticaret ve Sanayi Odası Meslek Grupları (1996).....	35
Tablo 32 : Malatya İli Sanayi Odası'na Kayıtlı Üyelerin Kuruluş Türlerine..... Göre Dağılımı	36
Tablo 33 : İktisadi Faaliyet Kollarına Göre Malatya'daki İşyeri Sayıları.....	37
Tablo 34 : Malatya İmalat Sanayiinin Sektörel Dağılımı	38
Tablo 35 : Malatya İli Sanayi Sektörü Hasılasının Yıllar İtibariyle Gelişimi Bölge ve Türkiye Sanayi Hasılası İçindeki Yeri.....	41
Tablo 36 : İldeki Turizm İşletme Belgeli ve Belediye Belgeli Tesisler.....	43
Tablo 37 : Yıllar İtibariyle Malatya İline Gelen Turist Sayısı.....	44
Tablo 38 : Malatya İlinden Yapılan İhracatın Ana Sektörlere Göre Dağılımı..	46
Tablo 39 : Malatya İlinden Yapılan İthalatın Ana Sektörlere Göre Dağılımı ..	47
Tablo 40 : Malatya İli Dış Ticaret Dengesi (\$).....	48
Tablo 41 : İlin Toplam Banka Mevduatının Dağılımı.....	48

	Sayfa No
Tablo 42 : Banka Mevduatı Açısından İlin Bölge İlleri İle Karşılaştırılması.....	49
Tablo 43 : İlin Toplam Banka Mevduatının Dağılımı.....	50
Tablo 44 : Malatya İli Toplam Banka Kredilerinin Türkiye ve Bölge İlleri İle Karşılaştırılması.....	51
Tablo 45 : Kredi/Mevduat Oranı Açısından İlin Türkiye ve Bölge İlleri İle Karşılaştırılması	52
Tablo 46 : Malatya İli GSYİH'sının Yıllar İtibariyle Sektörlere Göre Dağılımı (1987 Yılı Alıcı Fiyatlarıyla).....	53
Tablo 47 : Malatya İli GSYİH'sının Yıllar İtibariyle Sektörlere Göre Dağılımı (Cari Fiyatlarla).....	54
Tablo 48 : Malatya İli GSYİH'sının Yıllar İtibariyle Sektörlere Göre Dağılımı (1987 Yılı Alıcı Fiyatlarıyla) (%).....	56
Tablo 49 : Malatya İli GSYİH'sının Yıllar İtibariyle Sektörlere Göre Dağılımı (Cari Fiyatlarla) (%).....	57
Tablo 50 : Malatya İli GSYİH'sının İlçelere Göre Dağılımı.....	58
Tablo 51 : Malatya İli GSYİH'sının İç Anadolu Bölgesi GSYİH'sı İçindeki Yeri..	58
Tablo 52 : Sektörlere Göre İl GSYİH'nın Türkiye GSYİH'sı İçindeki Yeri.....	59
Tablo 53 : İlin Kişi Başına GSYİH'sı.....	60
Tablo 54 : Gelişmiş Bazı İllerle Bölge İllerinin Kişi Başına GSYİH'larının Karşılaştırılması.....	60
Tablo 55 : İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması.....	62
Tablo 56 : Gelişmişlik Endeksine Göre Kademeli İl Grupları.....	63
Tablo 57 : İlçeler İtibariyle Gelişmişlik Sıralaması.....	65
Tablo 58 : Yıllar İtibariyle Türkiye, Bölge ve İle Verilen Yatırım Teşvik Belgelerinin Dağılımı.....	73

	Sayfa No
Tablo 59 : Yıllar itibariyle İle Verilen Yatırım Teşvik Belgelerinin Sektörlere Göre Dağılımı.....	74
Tablo 60 : Tarım Ve Hayvancılık Sektöründe Önerilen Yatırım Konularının Kuruluş Yeri Faktörlerine Göre Değerlendirilmesi	106
Tablo 61 : Sanayi Sektöründe Önerilen Yatırım Konularının Kuruluş Yeri Faktörlerine Göre Değerlendirilmesi.....	107
Tablo 62 : Önerilen Yatırım Konularının Tahmini Yatırım Tutarı ve İstihdam Durumu.....	110

ÖNSÖZ

Ülkemizin kalkınmasında tarımsal etkinliklerin yanı sıra, sanayileşme yolunda gerçekleştirilen girişimler ve mevcut kaynakların rasyonel ve verimli olarak kullanılmaları kritik bir önem taşımaktadır. Sanayileşme sürecinde mevcut sanayi yapısının geliştirilmesine ek olarak, geleceğe yönelik yeni sanayilerin kurulması yolunda gerekli araştırma ve değerlendirmelerin yapılması gerekmektedir.

Bu bağlamda; kurulacak sanayi tesisleri için bölge, ülke ve uluslararası pazarlar bazında arz-talep analizi yapılması, sanayi dalları arasındaki dikey ve yatay entegrasyon koşullarının incelenmesi ve bu amaçla kurulacak olan sanayinin ileriye ve geriye doğru bağlantılarının araştırılması, hammadde kaynaklarına ve pazara yakınlık gibi faktörlerin göz önüne alınarak doğru kuruluş yerinin seçilmesi, optimum ölçek büyüklüğü ve uygun teknolojinin belirlenmesi ve yörenin işgücü potansiyelinin ve istihdam koşullarının incelenmesi büyük önem taşımaktadır.

Ayrıca geleceğe yönelik sanayilerin kurulabilmesi için yüksek teknolojilerin (elektronik, bio-genetik teknolojisi vb.) kullanıldığı sanayi dallarının incelenmesi, talepteki değişmelere çok kısa bir zamanla uyum gösterebilen "esnek üretim sistemleri" nin değerlendirilmesi ve uluslararası pazarlarda rekabet gücüne sahip sanayi kollarının saptanması gerekmektedir.

Bu araştırma ekonomik ve sosyal yapısı büyük ölçüde tarımsal kaynak potansiyeline bağlı olan Malatya ilinde gelecekteki tarımsal ve sınai üretim faaliyetlerinin yeni alternatiflerle çeşitlendirilmesi konusunda beliren gereklilikten hareketle; çeşitli bulguları saptamak, kullanılmayan potansiyelleri ortaya çıkarmak ve bunların ışığında yapılacak değerlendirmelerle uygun yatırım konularını saptamak amacıyla yapılmıştır.

Malatya ili genelinde yapılan incelemeler sonucu öngörülen yatırım konuları, bir ön değerlendirme niteliğinde olup, yatırımlara ve/veya yeni üretim alanlarına yönelme kararı verildiği takdirde, konu ile ilgili daha detaylı araştırmalarla, yapılabirlik etüdü ve projelerinin hazırlanması gerekmektedir.

1. İLİN TANIMI (GENEL BİLGİLER)

Yüzölçümü	: 12.313 km ²
Nüfusu (1997)	: 803.000
Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı (1990)	: %1.6
Nüfus Yoğunluğu (1997)	: 65
Şehir Nüfusunun Toplam Nüfusa Oranı (1990)	: %54
Doğurganlık Oranı (1990)	: %2.59
Okur-Yazarlık Oranı (1997)	: %92
Üniversite Bitirenlerin Okul Bitirenlere Oranı (1990)	: %3.97
Tarım İşkolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı (1990)	: %64
Sanayi İşkolunda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı(1990)	: %7
On bin Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı (1990)	: 14.7
On bin Kişiye Düşen Hekim Sayısı (1990)	: 7.81
İmalat Sanayii İşyeri Sayısı (1992)	: 1.362
Kişi Başına İmalat Sanayi Katma Değeri (1990)	: 3.861.134 TL.
Sanayi Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Yeri (1996)	: %0,72
Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Yeri (1996)	: %1.21
Gayri Safi Yurtiçi Hasılanın Türkiye İçindeki Yeri (1996)	: %0,82
Kişi Başına Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (1996)	: 1.979 \$
Banka Şube Sayısı (1997)	: 51
Kişi Başına Banka Mevduatı (1996)	: 20.778.000 TL
Banka Mevduatının Türkiye İçindeki Yeri (1996)	: %0,34
Kişi Başına Banka Kredileri (1996)	: 7.547.271 TL
Banka Kredilerinin Türkiye İçindeki Yeri (1996)	: %0,15
Kişi Başına Elektrik Tüketimi (1996)	: 688 kwh

2. COĞRAFİ KONUM VE İKLİM ÖZELLİKLERİ

2.1. COĞRAFİ KONUM VE DOĞAL YAPI

Doğu Anadolu Bölgesinin kuzeybatısında yer alan Malatya ili, yukarı Fırat Havzasının 37°, 54' ve 39°, 0.3' kuzey enlemleri ile 38°, 45' ve 39°, 0.8' doğu boylamları arasında bulunmaktadır.

İl doğuda Elazığ, kuzeydoğuda Erzincan, kuzeybatıda Sivas, batıda Kahramanmaraş, güneyde Adıyaman ve güneydoğuda Diyarbakır illeriyle çevrilidir.

Malatya ili 12.313 km²'lik yüzölçümü ile ülke topraklarının binde 15.89'unu kaplamaktadır. 1990 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre il nüfusu 702.055 olup, kilometrekareye 57 kişi düşerken, 1997 Genel Nüfus Sayımı geçici sonuçlarına göre il nüfusu 803.000 dolayında olup, kilometrekare başına 65 kişi düşmektedir. Malatya ilinin merkez ilçe dışında Akçadağ, Arapgir, Arguvan, Battalgazi, Doğanşehir, Hekimhan, Pütürge, Doğanyol, Kale, Yazıhan, Kuluncak, Yeşilyurt ve Darende olmak üzere 13 ilçesi vardır. Ayrıca ilde 10 bucak ve 501 köy bulunmaktadır.

Malatya ili Sultansuyu ve Sürgü Çayı vadileri ile Akdeniz'e, Tohma Vadisi ile İç Anadolu'ya, Fırat Vadisi ile Doğu Anadolu'ya açılarak bu bölgeler arasında bir geçiş alanı oluşturmaktadır. İlin yüzey şekillerini Güneydoğu Toroslarının geçtiği engebeli alanla Malatya Ovası ve Tohma Havzası oluşturur. İlin güneyini çevreleyen Torosların bu bölümüne Malatya Dağları denir. Malatya Torosları Kapıdere boğazından başlar, doğuya genişleyerek paralel sıralar meydana getirir. Bu kol üzerinde Kuru Dağı (2.100 m), Karadağ (2.400 m), Bozdağ (2.412 m) ve ilin en yüksek noktası olan Beydağı (2.592 m) bulunur. Mandal ve Elemendik yaylaları da bu sıradağlar üzerinde bulunur. Güney sıradağları da iki kol üzerinde uzanır. En yüksek noktaları Borik Dağı (2.112 m), Beolik Tepesi (2.551 m) dir.Sakal Tutan

deresinin yukarılarında Erkenek kasabasına bağlı iki düzlük uzanır. Bunlar Büyükyazı ve Küçükyazı yaylalarıdır. Pütürge'nin kuzeyinde iki önemli dağ uzantısı vardır. Bunlar Karacadağ (2.750 m) ve Ziyaret Dağlarıdır. Bu iki dağ uzantısı Doğanyol'da sona erer.

İldeki diğer önemli dağlar Göldağı (2.402 m), Kepez Dağı (2.140 m), Leylek Dağı (2.052 m) ve Akçadağ'dır. Başlıca ovalar Malatya, Doğanşehir, Yazıhan ve Sürgü ovalarıdır. İlin en önemli akarsuları ise Fırat Nehri, Tohma ayı, Kuruçay ve Sürgü ayı'dır.

İl arazisinin %34'ü tarım arazisi, %41'i tarım dışı alan, %25'i kùltür dışı alan (yerleşim olan ve olmayan) ile kaplıdır.

2.2. İKLİM ÖZELLİKLERİ VE BİTKİ ÖRTÜSÜ

Malatya ilinde genellikle karasal iklim koşulları geçerlidir. İlde yazlar sıcak ve kurak, kışlar soğuk ve çoğu kez kar yağışlı geçmektedir. Doğu, Güneydoğu ve İç Anadolu iklim özelliklerinin görülebildiği ilde, denizden yüksek ve uzak olduğundan iklim serttir. En çok yağış ilkbahar ve sonbahar aylarında görölmektedir. Malatya ilinde en sıcak günler yaz aylarında yaşanmaktadır. En yüksek sıcaklık 1996 yılı itibariyle 38°C ile Temmuz ayında yaşanmıştır. En düşük sıcaklık ise şubat ayında -8.4°C olarak gerçekleşmiştir. Yağış miktarının en yüksek olduğuy ay ise 95.5 mm ile Mart ayıdır. 1996 yılı itibariyle ortalama sıcaklık 14.3 °C dir. Yıllık ortalama oransal nem %57, toplam yağış miktarı 438.5 mm olarak gerçekleşmiştir. Malatya iline ilişkin 1996 yılı itibariyle bazı meteorolojik değerler Tablo 1'de verilmiştir.

TABLO 1 : METEOROLOJİ İSTASYONLARINDAKİ ÖLÇÜM SONUÇLARI (1996)

	Oc.	Şub.	Mart	Nis.	May.	Haz.	Tem.	Ağust.	Eyl.	Ekim	Kas.	Aralık	YILLIK
Ortalama Sıcaklık (C)	2.1	3.7	6.7	10.7	19.9	22.4	28.7	27.2	21.3	14	8.3	6.4	14.3
Maks. Ortalaması(C)	5.1	7.5	10.4	15.1	25.8	28.6	35.3	33.2	27.6	19.6	13.1	14.4	16.5
Ekstrem Maks.Sıc.(C)	10.4	14.0	16.4	24.8	30.4	37.0	38.0	36.5	34.0	31.0	17.0	14.4	38.0
Min.Sıcaklık Ort. (C)	-0.2	0.3	3.3	6.0	13.2	14.6	21.2	19.9	14.6	9.3	4.4	3.6	9.2
Ekstrem Min. (C)	-6.2	-8.4	0	0.4	9.8	9.3	14.8	15.5	9.8	1.8	-0.2	-1.3	-8.4
Ort. Oransal Nem(%)	76	71	71	61	50	38	32	32	42	60	70	80	57
Top. Yağış Mikt.(mm)	47.1	34.4	95.5	69.5	39.1	0.6	1.4	1.0	9.0	60.9	17.8	62.2	438.5

İlin bitki örtüsü bozkır şeklinde küçük otlaklardan oluşur. Güney bölümü meşe ağaçlarından oluşan korular ve baltalıklarla, kuzeyi ise bozuk nitelikli yapraklı ormanlarla kaplıdır. Nehir ve çay kenarlarında kavaklık ve söğütlükler bulunur. İl merkezi ve ilçelere bağlı köylerde kayısı başta olmak üzere geniş meyvelikler bulunur.

İl arazisinin %34'ü tarım arazisi, %11'i ormanlık ve fundalık, %30'u çayır ve mera, %25'i tarım dışı araziden (yerleşim olan ve olmayan) oluşmaktadır.

3. ULAŞIM VE ENERJİ DURUMU

3.1. ULAŞIM VE HABERLEŞME

Malatya, Doğu illerinin ulaşım merkezi olması ve Doğu Anadolu'dan Akdeniz ve Güneydoğu'ya giden yolların da geçiş merkezi olması nedeniyle karayolları bakımından gelişmiş bir ildir. İldeki karayolu ağı 1.087 km. olup bunun 506 km.si devlet yolu, 581 km.si ise il yoludur. Karayollarının 840 km.si asfalt, 103 km.si stabilize, 77 km.si toprak ve 67 km.si geçit vermeyen yoldur. Devlet ve il yolları dışında 415 km.si asfalt, 2.275 km.si stabilize, 3.141 km.si tesviye ve 655 km.si de ham yol olmak üzere toplam 6.518 km. köy yolu bulunmaktadır.

İldeki demiryolu ağı, doğu, batı, kuzey ve güneyi birbirine bağlayan bir köprü vazifesi görmektedir. Malatya dahilindeki demiryolu ağı toplamı 237 km. olup, ülke

genelindeki demiryolları ağının %3'ünü teşkil etmektedir. Bu yollar üzerinde 5 durak ve 15 istasyon bulunmaktadır.

İlde sivil hava alanı bulunmamaktadır. Sivil hava taşımacılığı il merkezine 35 km. uzaklıkta bulunan Erhaç askeri hava alanı ile gerçekleştirilmektedir. İlden her gün Ankara bağlantılı İstanbul ve haftada da iki gün direkt İstanbul olmak üzere uçak seferleri gerçekleştirilmektedir.

Malatya il merkezinin ilçelerine ve başlıca il merkezlerine olan uzaklıkları Tablo 2'de verilmiştir.

TABLO 2 : MALATYA İL MERKEZİNİN İLÇELERE KOMŞU İLLERE VE ÖNEMLİ MERKEZLERE UZAKLIĞI

İL ADI	UZAKLIK(Km)	İLÇE ADI	UZAKLIK (Km)
Ankara	672	Merkez	0
İstanbul	1.126	Akçadağ	37
İzmir	1.219	Arapgir	120
Bursa	1.052	Arguvan	72
Adana	410	Battalgazi	8
Antalya	967	Darende	107
Elazığ	101	Doğanşehir	59
Diyarbakır	252	Doğanyol	90
Adıyaman	185	Hekimhan	80
Kahramanmaraş	223	Kale	40
Sivas	247	Kuluncak	110
Erzincan	364	Pütürge	74
Tunceli	234	Yazıhan	40
Kayseri	354	Yeşilyurt	8

KAYNAK: Malatya İl Planlama Müdürlüğü

İlde merkez ilçe dahil 14 ilçe, 35 kasaba ve 501 köyde telefon bağlantısı mevcuttur. 99 köy ve bir mevrada otomatik santral mevcut olup, 257 köy ve 259 mevraya da bu santrallerden abonelik verilmiştir. Türk Telekom'un 126.094'ü otomatik, 183'ü de manuel olmak üzere toplam 126.277 abonesi bulunmaktadır. İlde ortalama her 5.6 kişiye bir telefon düşmektedir. 1996 yılı sonu itibariyle, kırsal alandaki otomatikleşme oranı %46.2 olup, Türkiye ortalamasının (%70) çok altındadır.

İlde 63 teleks, 419 faks, 527 araç telefonu, 3.819 cep telefonu, 325 çağrı cihazı ve 665 ankesörlü telefon bulunmaktadır. Ayrıca ilde 14 mahalli radyo, 7adet ulusal yayın yapan radyo temsilciliği, 5 mahalli televizyon, 2 adet aylık, bir adet 15 günlük, 5 adet haftalık ve 5 adet ise günlük gazete bulunmaktadır.

3.2. ENERJİ

İlde bulunan 14 ilçe, 10 bucak, 49 belediye ve 501 köyün mezarları (850) dahil tamamında elektrik mevcuttur. İl elektrik enerjisini enterkonnekte sistemden (ulusal enerji ağı) temin etmektedir. Enerji kaynağı, Kernek, Erkenek ve Derme hidro elektrik santralleridir. Tedaş Malatya Elektrik Dağıtım Müessesesi Müdürlüğünce 1995 yılında 546.171 Mwh enerji satın alınmış ve 453.465 Mwh enerji satılmıştır. 1996 yılında ise satın alınan enerji 596.619 Mwh, satılan enerji 513.213 Mwh'dır.

Malatya ilinde 1996 yılında toplam elektrik tüketimi 513.213 Mwh olup, kişi başına düşen elektrik tüketimi 688 Kwh/kişidir (kişi başına düşen elektrik tüketiminde Türkiye ortalaması 1183 Kwh/kişidir). 1995 yılı kişi başına düşen elektrik tüketiminin 614 kwh/kişi olduğu dikkate alınır, 1995'den 1996'ya tüketimde gözle görülür bir artış olduğu söylenebilir.

1996 yılı itibariyle elektrik tüketiminin %51.3'ü sanayi kesiminde, %26.1'i meskenlerde, %8'i ticarethanelerde, %3.6'sı resmi dairelerde ve %11'i da diğer alanlarda tüketilmiştir. 1996 yılı itibariyle ildeki kayıtlı abone sayısı 204.261 olup, elektriksiz köy bulunmamaktadır.

Malatya ili elektrik tüketiminin abone gruplarına göre dağılımı Tablo 3'de verilmiştir.

TABLO 3 : ELEKTRİK TÜKETİMİNİN ABONE GRUPLARINA GÖRE DAĞILIMI (Mwh)

Abone Cinsi	1995		1996	
	Abone Sayısı	Tüketim	Abone Sayısı	Tüketim
Meskenler	164.610	128.673	170.586	134.043
Ticarethaneler	18.868	22.239	21.334	41.333
Resmi Daireler	1.376	11.116	1.828	18.600
Sanayi İşletmeleri	5.041	220.642	3.387	263.042
Diğerleri	6.614	70.795	7.126	56.195
TOPLAM	196.509	453.465	204.261	513.213

KAYNAK: TEDAŞ

Tablodan da izlendiği üzere diğer alanlarda tüketilen elektrik miktarı dışında tüm abone gruplarının 1995'ten 1996 yılına elektrik tüketim miktarlarında artış olmuştur.

4.EKONOMİK VE SOSYAL YAPI

4.1. NÜFUS VE İSTİHDAM

Ekonomik ve sosyal yönden çok geniş bir etki alanı bulunan Malatya, Doğu Anadolu Bölgesinin en kalabalık illerinden birisidir. Karakaya Baraj Gölünün oluşması, İnönü Üniversitesinin kurulması, 2.Ordunun gelmesi ve GAP'ın etkileriyle nüfus artış yüzdesi 1980'li yıllarda artış göstermiştir.

1985 Genel Nüfus Sayım sonuçlarına göre 665.800 kişi olan il nüfusu, 1990 yılı sayımına göre 702.055 kişi olmuştur. İl genelinde nüfus yoğunluğu 1985'de 54 kişi/km² iken, 1990 yılında 57 kişi/km²'ye yükselmiştir.

Nüfus sayım yıllarına göre ülke ve il nüfusundaki gelişmeler ve yıllık nüfus artış hızları Tablo 4'de verilmiştir.

TABLO 4 : SAYIM YILLARINA GÖRE ÜLKE VE İL NÜFUSU İLE YILLIK NÜFUS ARTIŞ HIZLARI

YILLAR	ÜLKE NÜFUSU	ARTIŞ HIZI (%) (*)	İL NÜFUSU	ARTIŞ HIZI (%) (*)
1927	13.648.000	-	305.785	-
1935	16.158.018	21,10	410.162	36,71
1940	17.820.950	19,59	418.473	4,01
1945	18.790.174	10,59	428.660	4,81
1950	20.947.188	21,73	483.568	24,11
1955	24.064.763	27,75	342.835	-68,79
1960	27.754.820	28,53	394.172	27,91
1965	31.391.421	24,63	452.624	27,65
1970	35.605.176	25,19	510.979	24,25
1975	40.347.719	25,01	574.558	23,45
1980	44.736.957	20,65	606.996	10,98
1985	50.664.458	24,88	665.809	18,50
1990	56.473.035	21,71	702.055	10,60

(*) : Yıllık Nüfus Artış Hızını kapsamaktadır.

KAYNAK : DİE, "1990 Genel Nüfus Sayımı" Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri

Tablodan da izlendiği üzere ilin nüfus artış hızı 1955 yılı yılı hariç pozitif olarak gerçekleşmiştir. İlin kesin olmayan 1997 Genel Nüfus Sayım sonuçlarına göre nüfusu 803.000 dolayındadır. Buna göre 1997 yılı nüfus yoğunluğu 65 kişi/km²'dir.

İl nüfusunun yerleşim merkezlerine göre dağılımı ve km²'ye düşen kişi miktarı (nüfus yoğunluğu) ise Tablo 5'de verilmektedir.

TABLO 5 : İL NÜFUSUNUN YERLEŞİM MERKEZLERİNE GÖRE DAĞILIMI VE NÜFUS YOĞUNLUĞU (1990)

İLÇE ADI	ŞEHİR NÜFUSU	KÖY NÜFUSU	TOPLAM NÜFUS	YÜZÖLÇÜMÜ (Km ²)	NÜFUS YOĞUNLUĞU (Kişi/Km ²)
Merkez İlçe	281.776	51.225	333.001	968	344
Akçadağ	10.839	40.387	51.226	1.193	43
Arapkir	10.420	10.255	20.675	956	22
Arguvan	1.827	12.080	13.907	1.037	13
Battalgazi	14.994	11.671	26.665	213	125
Darende	11.488	37.124	48.612	1.356	36
Doğanşehir	11.046	37.150	48.196	1.290	37
Doğanyol	3.723	7.755	11.478	233	49
Hekimhan	13.612	28.855	42.467	1.844	23
Kale	818	7.746	8.564	192	45
Kuluncak	2.240	12.138	14.378	664	22
Pütürge	4.359	30.960	35.319	1.181	30
Yazihan	2.862	13.356	16.218	618	26
Yeşilyurt	9.184	22.165	31.349	568	55
TOPLAM	379.188	322.867	702.055	12.313	57

KAYNAK : DİE, "1990 Genel Nüfus Sayımı" Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri

12.313 km² yüzölçümüne sahip Malatya ilinde 1990 yılı nüfus sayımına göre kilometrekareye 57 kişi düşmektedir. (Bu rakam ülke genelinde ise kilometrekareye 73 kişidir). İlde nüfus yoğunluğunun en yüksek olduğu ilçe Merkez ilçedir. 988 km² yüzölçümüne, 333.001 nüfusa sahip Merkez ilçede km²'ye 344 kişi düşmektedir. Nüfus yoğunluğu açısından önemli bir diğer merkez ise 125 kişi ile Battalgazi'dir. İlde nüfus yoğunluğunun en az olduğu ilçeler ise kilometrekareye 13 kişi ile Arguvan ve 22 kişi ile Arapkir ve Kuluncak ilçeleridir.

İl nüfusunun yerleşim merkezlerine göre oransal dağılımına bakıldığında ise; %54'ü (379.188 kişi) şehirlerde %46'sı (322.867 kişi) köylerde yaşamaktadır. Ortalama yıllık nüfus artış hızı %0 10.6'dır. 1990 nüfus sayım sonuçlarına göre şehir nüfusu oranı en fazla olan Merkez ilçedir. Merkez ilçede 333.001 kişinin %84.6'sı (281.776 kişi) şehirde yaşamakta, %15.4'ü (51.225) ise köylerde yaşamaktadır. İl merkezinden sonra şehirde yaşama oranı en fazla olan diğer ilçeler %56.2 ile Battalgazi, %50.4 ile Arapkir, %32.4 ile Doğanyol ilçeleridir. İlde şehir nüfusunun oranı itibariyle en düşük olduğu ilçeler ise %9.5 ile Kale ve %12.3 Pütürge ilçeleridir.

Ülke nüfusunun yerleşim merkezlerine göre oransal dağılımına bakıldığında ise 1985 yılında nüfusun %55'i şehirde %45'i köylerde yaşarken, 1990 yılında bu oranlar şehirlerde %54, köylerde %46'dır.

Malatya ilinin yaş gruplarına göre dağılımına bakıldığında ilin genç bir nüfusa sahip olduğu görülmektedir. 1990 Genel Nüfus Sayım sonuçlarına göre il toplam nüfusunun yaklaşık %50'si (354.141 kişi) erkek, %50'si (347.914 kişi) kadındır. Türkiye genelinde bu oranlar %50.6 erkek, %49.4 kadındır. İl nüfusunun cinsiyet yapısı, ülke nüfusu cinsiyet yapısını yansıtmaktadır. Malatya nüfusunun 1990 sayımına göre, yaş grupları ve cinsiyet bazında dağılımı Tablo 6'da verilmektedir.

TABLO 6 : İL NÜFUSUNUN YAŞ GRUPLARI VE CİNSİYETE GÖRE DAĞILIMI

YAŞ GRUPLARI		NÜFUS	İL TOPLAM NÜFUSUNA ORANI (%)
0-14	Erkek	135.255	19
	Kadın	127.550	18
15-64	Erkek	205.158	29
	Kadın	204.554	29
64+	Erkek	13.728	2
	Kadın	15.810	3
TOPLAM		702.055	100

KAYNAK : DİE – İstatistik Yıllığı, 1994

1990 yılı sayımına göre Malatya nüfusunun iş durumu ve cinsiyete göre dağılımı ise Tablo 7'de verilmektedir.

TABLO 7 : NÜFUSUN İŞ VE CİNSİYETE GÖRE DAĞILIMI

Sayım Yılı	Ücretli		İşveren		Kendi Adına		Ücretsiz Aile İşçisi		TOPLAM	
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
1970	35.976	2.879	536	27	51.654	4.765	31.223	75.409	119.389	83.080
1975	48.156	12.574	1.022	43	44.425	2.861	40.812	81.686	134.504	97.198
1980	52.976	5.987	816	23	50.282	3.968	39.262	84.972	143.443	94.957
1985	58.793	6.227	1.322	41	55.155	4.357	43.910	94.090	159.199	104.715
1990	73.378	11.163	1.650	112	55.037	5.928	38.765	89.821	168.855	107.025

KAYNAK : DİE-Genel Nüfus Sayımı,Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri, Malatya, 1990

(Not) Toplamların tutmaması, işsiz olup iş arayanların dahil edilmemesindedir.

Tablodan da görüleceği gibi, il düzeyinde iş sahibi olan 275.880 kişinin ortalama %30'u ücretli, %0.6'sı işveren, %22'si kendi adına iş yapan, %47'si de ücretsiz aile işçisidir. İşsizlerin ve faal olmayan nüfusun dışında kalan ve üretim sürecinde yer alan 275.880 kişinin %61'i erkek, %39'u ise kadındır.

İlin 12 yaş ve üstü faal nüfusu (275.880 kişi), toplam nüfusun %39.3'ünü oluşturmaktadır. İktisaden faal nüfusun tarımdaki payı yaklaşık %64 (1990 yılı nüfus sayımına göre Türkiye genelinde bu oran %53'dür), sanayi iş kolundaki payı ise %7' (Türkiye genelinde bu oran %12'dir)dir. Malatya ili iktisaden faal nüfusunun, iktisadi faaliyet kollarına göre dağılımı Tablo 8'de verilmiştir.

TABLO 8: İL İKTİSADİ FAAL NÜFUSUNUN FAALİYET KOLLARINA GÖRE DAĞILIMI (1990)

FAALİYET KOLLARI	İSTİHDAM	%
Ziraat, Avcılık, Ormancılık ve Balıkçılık	176.502	63,98
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	367	0,13
İmalat Sanayii	18.522	6,71
Elektrik, Gaz ve Su	669	0,24
İnşaat	9.895	3,59
Ticaret, Lokanta ve Oteller	15.788	5,72
Ulaştırma, Haberleşme ve Depolama	7.648	2,77
Mali Hizmetler, Sigorta, Aracı ve Yardımcı Hizmetler	2.942	1,07
Toplum Hizmetleri, Sosyal ve Kişisel Hizmetler	42.444	15,38
İyi Tanımlanmamış Faaliyetler	1.103	0,40
T O P L A M	275.880	100,00

KAYNAK : “DİE- 1990 Genel Nüfus sayımı” Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri

Tablodan da görüldüğü üzere, il iktisadi faal nüfusunun büyük çoğunluğu tarım sektöründe çalışmaktadır. Tarım sektöründe çalışanların sayısı 176.502 kişi olup, bunun %46'sını (80.563 kişi) erkek, %54'ünü (95.939 kişi) kadınlar oluşturmaktadır.

İl iktisadi faal nüfusunun 168.855'ini (%61) erkek, 107.025'ini (%39) ise kadınlar oluşturmaktadır.

İş ve İşçi Bulma Kurumu'na 1995 yılında toplam 2.449, 1996 yılında 2.424 kişi başvurmuştur. Buna karşılık 1995 yılında toplam 2.142, 1996 yılında ise 1.980 kişi işe yerleştirilmiştir. Yıllar itibariyle İş ve İşçi Bulma Kurumu çalışmaları Tablo 9'da verilmektedir.

TABLO 9 : İŞ VE İŞÇİ BULMA KURUMUNA YAPILAN BAŞVURULAR İLE YURTİÇİNDE VE YURTDIŞINDA İŞE YERLEŞTİRİLENLER

İŞ VE İŞÇİ BULMA KURUMU ÇALIŞMALARI	KİŞİ			
	1994	1995	1996	1997
Yıl İçinde Yapılan Başvuru	1.772	2.449	2.424	2.578
- Erkek	1.244	1.578	1.808	1.940
- Kadın	528	871	616	638
Yıl İçinde İşe Yerleştirilenler	1.535	1.951	1.891	1.949
- Erkek	1.447	1.856	1.831	1.886
- Kadın	88	95	60	63
Yurtdışında İşe Yerleştirilenler	185	191	89	-
- Erkek	185	191	89	-
- Kadın	0	0	0	-

KAYNAK: İş ve İşçi Bulma Kurumu , Malatya Şube Müdürlüğü

İlde Sosyal Sigortalar Kurumuna kayıtlı aktif sigortalı sayısı 33.011 kişidir.1997 yılı itibariyle SSK'ndan 903 kişi malüllük, 13.658 kişi yaşlılık, 7.398 kişi ölüm, 279 kişi sürekli iş göremezlik aylığı, 669 iş kazası ölüm geliri olmak üzere toplam 22.903 kişi aylık almaktadır. Ayrıca Bağ-Kur'a kayıtlı üye sayısı 30.353 kişi olup, 1997 yılı itibariyle 4.549 kişi yaşlılık, 181 kişi malüllük ve 3.968 kişi ölüm nedenleriyle toplam 8.698 kişi Bağ-Kur'dan aylık almaktadır.

Daha önce de belirtildiği gibi il nüfusunun büyük bir çoğunluğu tarımla uğraşmaktadır. Ancak tarım alanlarının sınırlı olması ve il nüfusunun hızla artması nedeniyle, miras yolu ile parçalanmış tarım arazileri ihtiyaca cevap verememektedir. Tekniğin hızla gelişmesi, ulaşımın kolaylaşması, fabrika ve işyerlerinin artması, köyden şehre göçü hızlandırmaktadır.

4.2. EĞİTİM

Malatya ilinde 6 yaş ve üzeri nüfus içinde okuma-yazma bilenlerin oranı 1975'de %58, 1980'de %63, 1985'de %77 ve 1996'da %90.4 iken bu oran 1997 yılında %92'ye ulaşmıştır. Okuma-yazma bilen nüfusun bitirilen son öğretim kurumuna göre dağılımı Tablo 10'da verilmiştir.

TABLO 10 : OKUMA - YAZMA BİLEN NÜFUSUN EĞİTİM VE CİNSİYETE GÖRE DAĞILIMI

	ERKEK	KADIN	TOPLAM
OKUMA YAZMA BİLEN NÜFUS	267.440	207.830	475.270
İLKOKUL MEZUNU	138.828	120.512	259.340
ORTAOKUL VE DENGE OKUL MEZUNU	32.586	17.153	49.739
LİSE VE DENGE OKUL MEZUNU	30.776	14.959	45.735
YÜKSEKOKUL VE FAKÜLTE MEZUNU	10.884	3.781	14.665
BİR ÖĞRETİM KURUMUNDAN MEZUN OLMAYAN	54.219	51.356	105.575
ÖĞRENİM KURUMU BİLİNMEYEN	53	11	64
DİĞER	94	58	152

KAYNAK: Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri, 1990

Malatya ilinde okuma-yazma bilenlerin %54.6'sı ilkököl, %10.5'i ortaokul ve dengi okul, %9.6'sı lise ve dengi okul, %3'ü de yüksekokul ve fakülte mezunudur. Bir

öğretim kurumundan mezun olmayanların okuma-yazma bilen nüfusa oranı ise %22.2'dir. Yıllar itibariyle Malatya ilindeki okul, öğrenci ve öğretmen sayıları Tablo 11'de verilmiştir.

TABLO 11 : İLDEKİ OKUL, ÖĞRENCİ VE ÖĞRETMEN SAYILARI

	1994-1995	1995-1996	1996-1997	1997-1998
OKUL ÖNCESİ ÖĞRETİM				
-Okul Sayısı	151	114	130	104
-Öğrenci Sayısı	1068	1363	1687	1481
-Öğretmen Sayısı	81	108	120	103
-Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı				
İLKOKUL				
-Okul Sayısı	955	930	905	924
-Öğrenci Sayısı	85148	81383	78512	77814
-Öğretmen Sayısı	3895	3797	3482	3313
-Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı	22	21	23	23
ORTAOKUL				
Genel				
-Okul Sayısı	141	151	152	202
-Öğrenci Sayısı	21836	27901	28048	28330
-Öğretmen Sayısı	678	802	878	1152
-Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı	32	35	32	25
Mesleki ve Teknik				
-Okul Sayısı	18	17	19	19
-Öğrenci Sayısı	8118	6503	6549	6540
-Öğretmen Sayısı	47	-	4	4
-Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı	173		1637	1635
LİSE				
Genel				
-Okul Sayısı	48	51	51	51
-Öğrenci Sayısı	18863	20457	20841	20838
-Öğretmen Sayısı	1048	1082	1077	2124
-Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı	18	19	19	10
Mesleki ve Teknik				
-Okul Sayısı	36	36	34	34
-Öğrenci Sayısı	9236	9114	9021	9018
-Öğretmen Sayısı	935	1021	859	564
-Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı	10	9	11	16

KAYNAK: İl Planlama Müdürlüğü, Malatya

İlde 1975 yılında Temel Bilimler ve Eğitim Fakültelerini içeren İnönü Üniversitesi kurulmuş ve Fen-Edebiyat, Eğitim, İktisadi ve İdari Bilimler, Tıp, Mühendislik, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulları düzeyinde gelişmiştir. Üniversite bünyesinde 6 fakülte, 6 yüksekokul ve 3 enstitü bulunmaktadır. 1997-1998 öğretim

yılında bu fakülte ve yüksekokullardaki toplam öğrenci sayısı 11.680'dir. Üniversitenin eğitim kadrosunda 31 profesör, 32 doçent, 176 yardımcı doçent, 356 araştırma görevlisi, 83 öğretim görevlisi, 24 uzman, 64 okutman, 1 eğitim ve öğretim planlayıcısı olmak üzere toplam 767 öğretim elemanı görev yapmaktadır. Hastane hizmet binaları, sağlık merkezleri, yurt binaları, konukevleri ve diğer sosyal tesisleri ile İnönü Üniversitesi, yörenin maddi altyapısını geliştirmekte ve yöreye yetişkin insan gücü sağlamaktadır.

4.3. SAĞLIK

Malatya ilinde 1996 yılı itibariyle biri özel sektöre ait olmak üzere 8 yataklı tedavi kurumu faaliyet göstermektedir. Bunların 5 tanesi Merkez ve İlçelerdeki Devlet Hastaneleri, 2 tanesi Sağlık Merkezi ve biri de SSK hastanesidir. Bu yataklı tedavi kurumlarının yıllar itibariyle yapmış oldukları hizmetler ve yatak işgal oranları Tablo 12'de verilmektedir.

TABLO 12 : YATAKLI TEDAVİ KURUMLARININ YATAK SAYISI SAĞLIK PERSONELİ SAYISI VE FAALİYETLERİ

YATAKLI TEDAVİ KURUMLARI	1994	1995	1996
YATAK SAYISI			
-Kadro	1.017	1.022	1.072
-Fiili	973	948	1.142
SAĞLIK PERSONELİ SAYISI			
-Uzman Hekim	140	143	169
-Pratisyen Hekim	33	118	225
-Diş Hekimi	12	12	11
POLİKLİNİK MUAYENE SAYISI	726.314	769.568	765.788
YATAN HASTA SAYISI	25.638	24.413	23.863
AMELİYAT SAYISI	7.852	9.482	9.248
- Büyük	3.386	4.879	3.729
- Orta	2.694	2.829	3.819
- Küçük	1.772	1.774	1.700
DOĞUM SAYISI	9.949	10.231	9.910
YATAK İŞGAL ORANI (%)	55,2	56,8	48,0

KAYNAK: T.C. Sağlık Bakanlığı

Malatya ilinde ayrıca 17'si il merkezinde, 14'ü ilçe merkezinde ve 52'si köylerde olmak üzere 83 Sağlık Ocağı (5'i faal değil), 499 Sağlık evi (5'i faal değil)

mevcuttur. İlde 133 eczacı, 441 sağlık memuru ve teknisyeni, 724 ebe ve 736 hemşire bulunmaktadır. 1996 yılı sonu itibariyle ilde 8.153 kişiye bir sağlık ocağı, 1.355 kişiye bir sağlık evi düşmektedir. Türkiye genelinde ise 12.833 kişiye bir sağlık ocağı, 5.463 kişiye ise bir sağlık evi düşmektedir.

4.4. TARIMSAL, HAYVANSAL ETKİNLİKLER VE ORMANCILIK

Yıllar itibariyle ilin cari fiyatlarla Gayri Safi Yurtiçi Hasılası (GSYH)'nın dağılımına bakıldığında, tarım sektörünün payının oldukça önemli olduğu görülmektedir. İl tarım sektörünün il GSYH'ndan aldığı pay 1990'da %18.6, 1994'de %19.6, 1995'de %20.7 ve 1996'da %26 olarak gerçekleşmiştir. Malatya ili tarımsal hasılasının yıllar itibariyle gelişimi ve Doğu Anadolu Bölgesi ile Türkiye tarım hasılası içindeki payı Tablo 13'de verilmiştir.

TABLO 13 : MALATYA İLİ TARIMSAL HASILASININ YILLAR İTİBARIYLA GELİŞİMİ VE BÖLGE VE TÜRKİYE HASILASI İÇİNDEKİ YERİ
(Cari fiyatlarla) (Milyon TL)

Faaliyet Kolu	1987	1990	1992	1994	1995	1996
- Çiftçilik ve Hayvancılık	144.998	592.655	1.577.110	6.378.624	12.962.149	30.392.441
- Ormancilık	1.234	5.116	17.372	39.447	42.630	100.307
- Balıkçılık	460	2.215	6.405	12.985	44.009	104.435
Malatya Tarım Hasılası (1)	146.692	599.986	1.600.887	6.431.056	13.048.788	23.818.895
D.Anadolu Böl. Tarım Hasılası (2)	878.173	4.339.402	10.181.573	37.055.242	85.599.200	143.219.366
Türkiye Tarım Hasılası (3)	13.314.271	68.692.041	163.826.637	598.169.762	1.218.178.131	2.489.773.564
(1)/(2) (%)	16,7	13,8	15,7	17,3	15,2	16,6
(1)/(3) (%)	1,10	0,87	0,98	1,08	1,07	0,96

Kaynak : DİE

1990 Genel Nüfus Sayım sonuçlarına göre iktisaden faal nüfusun yaklaşık %64'ü tarım sektöründe çalışmakta ve il toplam nüfusunun yaklaşık %46'sı köylerde yaşamaktadır. Ayrıca, 12.313 km²'lik alana sahip olan Malatya il topraklarının %34'ü tarım arazisinden oluşmaktadır. Bu oranlar ilin tarımsal yapısı hakkında bazı ipuçları vermektedir.

4.4.1. BİTKİSEL ÜRETİM

Malatya il topraklarının 425.045 hektarlık kısmı (%35) tarıma elverişli durumda olup, bunun %79'unu tarla, %1'ini sebzelikler, %18'ini meyvelikler ve yaklaşık %2'sini bağlar oluşturmaktadır. Son yıllarda tarımsal girdi maliyetlerindeki artışlar nedeniyle tarla ziraatinden vazgeçilmekte, tarla alanlarında daralma, meyve alanlarında ise genişleme gözlenmektedir. İlde yaklaşık olarak 90.000 çiftçi ailesi bulunmaktadır. İl tarım arazisinin kullanım amaçlarına göre dağılımı Tablo 14'de verilmektedir.

TABLO 14: İL TARIM ALANLARININ KULLANIŞ AMAÇLARINA GÖRE DAĞILIMI(Ha) (1996)

	Alan (Ha)
TOPLAM TARIM ARAZİSİ	425045
TARLA ALANI	336752
-EKİLEN	179558
-NADAS	157194
SEBZELİKLER	2603
MEYVELİKLER	77585
BAĞLAR	8105

KAYNAK: Malatya İl Planlama Müdürlüğü

İldeki mevcut tarım arazisinin 249.835 hektarlık kısmı sulamaya elverişli olup, bunun da yaklaşık %67(toplam tarım arazisinin %39'u)'si sulanabilmektedir. Arazi sulamalarının %59'u devlet sulaması %41'i ise halk sulaması şeklinde gerçekleştirilmektedir. Sulamaya elverişli olup halen sulanmayan arazilerin sulu tarıma açılabilmesi için 62.496 hektar arazi üzerinde projeler yürütülmektedir. İl tarım alanlarının sulama durumları Tablo 15'de verilmiştir.

TABLO 15: SULANAN TARIM ALANLARININ SULAMA BİÇİMLERİ İTİBARIYLA DAĞILIMI(Ha) (1996)

	Alan (Ha)
Toplam Tarım Arazisi	425045
Sulanabilir Arazi	249835
Sulanan Arazi	167105
-Devlet Sulaması	98642
-Halk Sulaması	68463

KAYNAK: Malatya İl Planlama Müdürlüğü

Tarla alanı olarak kullanılan toplam tarım arazisinin 155.530 hektarlık kısmında (% 88.1) başta buğday olmak üzere tahıl ürünleri üretimi, 13.722 hektarlık kısmında (7.8) baklagiller, 6.055 hektarlık kısmında (%3.5) endüstriyel bitkiler ve 960 hektarlık kısmında da (%0.6) yumru bitkiler üretimi yapılmaktadır.

Malatya ili tarla ürünleri üretiminde, 1996 yılında ekilen alan itibariyle ilk sırayı 132.720 hektarla buğday almaktadır. Baklagillerden nohut ve fasulye, endüstriyel bitkilerden tütün ve şeker pancarı, yumru bitkilerden ise soğan ve patates en çok ekimi yapılan ürünlerdir.

1996 yılı itibariyle Malatya ili tarla ürünlerinin ekiliş alanları ve üretim miktarları Tablo 16'da verilmiştir.

TABLO 16 :İL TARLA ÜRÜNLERİ ÜRETİMİ VE VERİMİ 1996)

Ürün Adı	Üretim (Ton)	Ekilen Alan (Ha)	Verim(Kg / dekar)
TAHILLAR	260.136	155.530	
-Buğday	221.276	132.720	167
-Arpa	38.090	22.500	169
-Mısır	737	299	246
-Pirinç	33	11	300
BAKLAGİLLER	16.027	13.722	
-Nohut	6.102	6.631	92
-Fasulye	9.589	6.123	157
-Mercimek (Kırmızı)	336	399	84
ENDÜSTRİYEL BİTKİLER	175.885	6.055	
-Tütün	1.950	1.500	130
-Şeker Pancarı	173.935	4.555	3.818
YAĞLI TOHUMLAR	130	130	
-Ayçiçeği	130	130	100
YUMRU BİTKİLER	12.077	960	
-Soğan (Kuru)	4.327	370	1.169
-Sarımsak (Kuru)	191	36	530
-Patates	7.029	529	1.329
-Hayvan Pancarı	530	25	2.120

KAYNAK: Malatya İl Planlama Müdürlüğü

Tablo 16'dan da izlendiği üzere Malatya ilinde tarla ürünleri üretiminde gerek ekilen alan, gerekse üretim miktarı açısından tahıllar en önemli ürünü oluşturmaktadır. Tahıllar içerisinde de en önemli ürün buğdaydır. İl tarla ürünleri üretimi, Türkiye

üretimi içerisinde tahıllarda %0.53, baklagillerde %0.75, yumru bitkiler ve endüstriyel bitkilerde ise sifıra yakın düzeylerde pay almaktadır. Genel olarak Malatya il tarla ürünleri üretiminin Türkiye üretimi içindeki payı önemsiz düzeydedir.

1996 yılı itibariyle Malatya ili sebze ürünleri üretimi ve ekiliş alanları Tablo 17'de verilmiştir.

TABLO 17 : İL SEBZE ÜRÜNLERİ ÜRETİM VE VERİMİ (1996)

Ürün Adı	Üretim (Ton)	Ekilen Alan (Ha)	Verim (Kg/dekar)
YAPRAĞI YENEN SEBZELER	1.795	129	
-Lahana	1.416	73	1.940
-Marul (göbekli)	70	7	1.000
-Ispanak	300	46	652
-Maydanoz	9	3	300
BAKLAGİL SEBZELERİ	842	126	
-Fasulye	842	126	668
MEYVESİ YENEN SEBZELER	37.169	2.272	
-Bamya	2	2	100
-Balkabağı	65	7	927
-Kavun	4.348	284	1.531
-Karpuz	13.426	547	2.454
-Kabak (Sakız)	404	34	1.188
-Hıyar	3.025	216	1.400
-Patlıcan	1.496	164	912
-Domates	12.086	743	1.627
-Biber (Dolmalık)	1.788	190	941
-Biber (Sivri)	529	85	622
SOĞANSI, YUMRU VE KÖK SEBZELER	775	71	
-Sarımsak (Taze)	34	4	850
-Soğan (Taze)	539	48	1.123
-Havuç	156	14	1.114
-Turp (Kırmızı)	46	5	900

KAYNAK: Malatya İl Planlama Müdürlüğü

Tablodan da görüldüğü gibi 1996 yılı itibariyle 2.589 hektar alanda yapılan il sebze ürünleri üretimi içinde en yüksek pay meyvesi yenen sebze ürünlerine ait olup, 40.581 ton civarında gerçekleşen toplam sebze üretimi içerisinde %91.6 gibi yüksek bir pay almaktadır. Malatya ili sebze üretimi genel olarak Türkiye toplam sebze üretimi içinde çok düşük bir pay almaktadır.

1996 yılı itibariyle Malatya ilinde meyve ürünleri üretim miktarları ve ağaç sayıları Tablo 18'de verilmiştir.

TABLO 18 :İL MEYVE ÜRÜNLERİ ÜRETİMİ (1996)

Ürün Adı	Üretim (Ton)	Ağaç Sayısı (Adet)	
		Meyve Veren Yaşta	Meyve Vermeyen Yaşta
YUMUŞAK ÇEKİRDEKLİLER	16.042	522.221	82.300
-Armut	4.144	199.340	37.160
-Ayva	208	1.835	2.200
-Elma	11.690	321.045	42.940
TAŞ ÇEKİRDEKLİLER	87.893	5.058.670	1.118.285
-Erik	454	27.440	3.775
-İğde	10	2.000	600
-Kayısı	83.847	4.821.400	1.067.990
-Zerdali	769	54.000	4.800
-Kiraz	1.418	58.035	24.850
-Kızılcık	39	5.095	1.235
-Şeftali	786	53.825	6.615
-Vişne	570	36.875	8.420
SERT KABUKLULAR	2.268	131.105	79.840
-Antep Fıstığı	38	23.860	56.330
-Ceviz	1.935	76.825	19.220
-Badem	295	30.420	4.290
ÜZÜMSÜ MEYVELER	24.765		
-Çilek (Ha)	65	33	-
-Dut	4.329	147.440	15.473
-Nar	11	1.265	185
-Üzüm (Ha)	20.360	7.876	229

KAYNAK : Malatya İl Planlama Müdürlüğü

Tablodan da görüleceği gibi, 130.968 ton olan 1996 yılı Malatya ili meyve ürünleri üretimi içerisinde en büyük payı taş çekirdekli meyveler (%67) almaktadır. Üretim miktarı açısından ikinci sırada üzüksü meyveler (%19) ve üçüncü sırada da yumuşak çekirdekli meyveler (%12.3) bulunmaktadır. Türkiye toplam taş çekirdekli meyve üretimi içerisinde Malatya'nın payı %3 düzeyindedir. Ancak taş çekirdekli meyveler arasında kayısı il ekonomisi açısından özel bir önem taşımaktadır. Türkiye toplam kayısı üretimi içerisinde Malatya'nın %41 gibi çok büyük bir payı bulunmaktadır. Diğer kategorilerdeki meyve üretimlerinin Türkiye üretimi içerisinde önemli bir payı bulunmamaktadır.

İldeki kayısı ağacı sayısı, kuru kayısı üretimi ve ihracatı yıllar itibariyle Tablo 19'da verilmektedir.

TABLO 19 : YILLAR İTİBARIYLA MALATYA İLİNDEKİ KURU KAYISI ÜRETİMİ VE İHRACATI

YILLAR	MEYVE VEREN KAYISI AĞACI (ADET)	KAPLADIĞI ALAN (HEKTAR)	KURU KAYISI ÜRETİMİ (TON)	İHRAÇ EDİLEN KAYISI MİKTARI (TON)
1990	3.226.015	34.955	41.050	33.297
1991	3.790.815	39.039	37.660	29.996
1992	3.906.030	40.182	39.418	31.372
1993	4.131.300	41.054	23.023	33.061
1994	4.405.600	46.490	66.935	46.175
1995	4.711.400	48.906	30.652	29.635
1996	4.821.400	49.436	18.343	23.740

KAYNAK : T.C. Malatya Valiliği, İl Brifingi, 1997

Tablodan da görüldüğü gibi, meyve veren ağaç sayısı ve kapladığı alanda her yıl artış olmasına karşın, kuru kayısı üretiminde aynı artış görülmemektedir. Bunun nedeni, kayısı üretim miktarının büyük ölçüde iklim koşullarına bağlı olmasıdır.

Malatya'da tarımsal üretim geleneksel usullerden kurtularak hızla modernleşmektedir. Modern tarım teknolojilerinin yaygınlık kazanmasına bağlı olarak ilde narenciye hariç her türlü bitkisel üretim yapılabilmektedir.

1996 yılı itibariyle Malatya ilinde bulunan tarımsal araç ve gereç sayısı Tablo 20'de verilmektedir.

TABLO 20 : İL TARIMSAL ARAÇ VE GEREÇ SAYISI (1996)

Tarımsal Araç ve Gereç Adı	Miktar (Adet)	Tarımsal Araç ve Gereç Adı	Miktar (Adet)
Karasaban	1808	Kombine Patates Sökme Makinesi	1
Hayvan Pulluğu	232	Pancar Sökme Makinesi	5
Kulaklı Traktör Pulluğu	5259	Kombine Pancar Sökme Makinesi	1
Döner Kulaklı Traktör Pulluğu	40	Hayvanla Çekilen Çayır Biçme Mak.	-
Ark Pulluğu	88	Traktörle Çekilen Çayır Biçme Mak.	44
Diskli Traktör Pulluğu	229	Slaj Makinesi	3
Diskli Anız Pulluğu	224	Mısır Sıraj Makinesi	2
Anız Pulluğu	56	Yer Fıstığı Hasat Makinesi	-
Toprak Frezesi (Rotovator)	16	Fındık Harman Makinesi	-
Kültivatör	4155	Mısır Daneleme Makinesi	2
Merdane	268	Mısır Hasat Makinesi	-
Diskli ve Diğer Tırmıklar	357	Sellektör	32
Dişli Tırmık	203	Yem Kırma Makinesi	39
Karma Tırmık	346	Sap Keser	-
Ot Tırmığı	32	Tarımsal Mücadele Uçağı	-
Hayvanla Çekilen Çapa Makinesi	-	Sırt Pulverizatörü	1953
Traktörle Çekilen Çapa Makinesi	45	Kuyruk Milinden Hrk. Pulverizatör	1704
Hayvanla Çekilen Tahıl Mibzeri	-	Motorlu Pulverizatör	1607
Tahıl Mibzeri	121	Tozlayıcı	25
Kombine Tahıl Mibzeri	174	Atomizör	229
Pancar Mibzeri	62	Santrifüj Pompa	402
Üniversal Mibzeri	5	Motopomp (Elektrikli)	4681
Patates Dikim Makinesi	1	Motopomp (Termik)	400
Çiftlik Gübre Dağıtıcısı	9	Derin Kuyu Pompa	273
Kimyevi Gübre Dağıtıcısı	605	Yağmurlama Tesisi	60
Orak Makinesi	351	Krema Makinesi	4503
Biçer Bağlar Makinesi	10	Kuluçka Makinesi	12
Balya Makinesi	14	Civciv Ana Makinesi	5
Harman Makinesi	1355	Süt Sağma Makinesi (Sabit)	27
Tınaz Makinesi	927	Süt Sağma Makinesi (Seyyar)	83
Döven	434	Tarım Arabası (Römork)	5461
Sapdöver	157	Su Tankeri (Tarımda kullanılan)	784
Kendi Yürür Biçer Döver	3	Traktör	5768
Patates Sökme Makinesi	1		

KAYNAK : Tarımsal Yapı İstatistikleri, DİE, 1996

İl tarım arazisinin büyük kısmı gübrenlenmektedir. 1996 yılı sonu itibariyle ilde 39.460 ton kimyasal gübre, 180.000 ton çiftlik gübresi kullanılmıştır. Yine 1996 yılı itibariyle ilde 219.217 hektarlık alanda gübre kullanılmıştır. Tablo 21'de Malatya ili gübre kullanımının yıllar itibariyle dağılımı verilmektedir.

TABLO 21 : İL GÜBRE KULLANIMI VE GÜBRELENEN ALAN

KULLANILAN GÜBRE	1993	1994	1995	1996
KİMYASAL GÜBRE (Ton)	144.009	108.798	41.654	39.460
-Saf N	27.797	21.162	7.247	7.319
-Saf P2O5	17.918	13.646	6.786	5.573
-Saf K2O	-	-	-	-
ÇİFTLİK GÜBRESİ (kuru) (Ton)	175.000	180.000	175.000	180.000
GÜBRELENEN ARAZI (Ha)	335.785	233.765	218.097	219.217

KAYNAK : Malatya İl Planlama Müdürlüğü

İlde yıllar itibariyle kullanılan tarımsal mücadele ilaçları miktarları da Tablo 22’de verilmektedir.

TABLO 22 : İL TARIMSAL MÜCADELE İLAÇLARI TUKETİMİ(TON)

İLAÇLAR	1993	1994	1995	1996
İNSEKTİSİTLER	38	49	36	27
FUNGUSİTLER	934	792	1001	1060
HERBİSİTLER	4	4	4	5
AKARİSİTLER	4	4	3	3
DİĞERLERİ	21	24	4	4

KAYNAK : Malatya İl Planlama Müdürlüğü

4.4.2. HAYVANCILIK

Malatya’da tarımın önemli kollarından biri de hayvancılıktır. Geniş meralar ve besicilik olanaklarıyla hayvancılık için uygun bir ortam bulunmaktadır. Hayvan ırkı ıslah çalışmaları sürdürülmektedir. Yerli ırk büyükbaş hayvanlar yerini son zamanlarda melez ırka terk etmektedir.

Malatya ili hayvan varlığı 1996 yılı itibariyle Türkiye geneliyle karşılaştırmalı olarak Tablo 23’de verilmiştir.

TABLO 23 : İL VE TÜRKİYE CANLI HAYVAN VARLIĞI (1996)

	TÜRKİYE(1) (Adet)	MALATYA(2) (Adet)	(2)/(1) (%)
BÜYÜKBAŞ HAYVAN	11.886.000	129.580	
-Sığır	11.886.000	129.580	1.09
-Sığır Kültür	1.161.595	10.597	0.9
-Sığır Kültür Melezi	3.188.191	45.817	1.43
-Sığır Yerli	3.510.715	32.970	0.93
-Dana Kültür	633.405	5.103	0.80
-Dana Kültür Melezi	1.720.809	19.623	1.14
-Dana Yerli	1.671.285	15.470	0.93
KÜÇÜKBAŞ HAYVAN	41.314.000	299.080	0.72
-Koyun	33.072.000	254.400	0.77
-Kıl Keçisi	8.242.000	44.680	0.54
TEK TIRNAKLILAR	1.234.000	16.040	1.30
-At	391.000	3.840	1.00
-Katır	154.000	4.070	2.64
-Eşek	689.000	8.130	1.18
KÜMES HAYVANLARI	311.713.185	228.350	0.07
-Tavuk	152.956.970	211.800	0.14
-Et Tavuğu	99.073.900	27.600	0.03
-Yumurta Tavuğu	53.883.070	184.200	0.34
-Hindi	3.063.540	13.000	0.42
-Ördek	1.093.860	2.700	0.25
-Kaz	1.641.845	850	0.05
KOVAN SAYISI	3.964.718	74.065	1.87

KAYNAK : Tarımsal Yapı İstatistikleri,DİE, 1996

Tablodan da görüldüğü gibi, il hayvan varlığı Türkiye genelinde önemli bir yer işgal etmemektedir. Malatya ili büyükbaş hayvan varlığı Türkiye büyükbaş hayvan varlığının ancak %1'i kadardır. Yine il küçükbaş hayvan varlığı da Türkiye genelinin %0.72'si kadardır. İlin tek tırnaklı hayvan varlığı da Türkiye toplamının % 1.3'üne karşılık gelmektedir.

İl hayvan varlığının gelişimi Tablo 24'de verilmiştir.

TABLO 24 : İL HAYVAN VARLIĞININ YILLAR İTİBARIYLA GELİŞİMİ (Adet)

TÜRÜ	1985	1990	1995	1996
BÜYÜKBAŞ HAYVAN	172.222	124.172	126.171	129.580
□ Sığır	172.153	124.172	126.171	129.580
-Kültür		8.584	13.062	15.700
-Kültür Melezi		56.956	62.686	65.440
-Yerli		58.632	50.423	48.440
□ Manda	69	-	-	-
KÜÇÜKBAŞ HAYVAN	641.493	342.590	320.779	299.080
□ Koyun	532.013	291.975	272.255	254.400
-Yerli	532.013	291.975	272.255	254.400
□ Keçi	109.480	50.615	48.524	44.680
-Kıl Keçisi	109.480	50.615	48.524	44.680
TEK TIRNAKLILAR	34.611	22.736	16.291	16.040
□ At	6.762	4.657	3.734	3.840
□ Katır	6.488	4.901	4.059	4.070
□ Eşek	21.361	13.178	8.498	8.130
KÜMES HAYVANLARI	427.408	262.645	247.578	228.350
□ Tavuk	419.760	253.435	233.427	211.800
-Et Tavuğu	7.500	14.500	25.300	27.600
-Yumurta Tavuğu	412.260	238.935	208.127	184.200
□ Hindi	7.648	8.290	10.598	13.000
□ Ördek	-	700	2.602	2.700
□ Kaz	-	220	951	850
KOVAN SAYISI	39.315	43.170	74.063	74.065
□ Eski Tip	22.680	23.950	14.027	11.655
□ Yeni Tip	16.635	19.220	60.036	62.410

KAYNAK : Malatya İl Planlama Müdürlüğü

Yumurta ve et tavukçuluğu da ülke düzeyinde önemsiz bir paya sahiptir. 1990 yılında 253.435 adet olan tavuk miktarı, 1995'de 233.427, 1996'da 211.800 adet civarına inmiştir. 1996 yılı itibariyle tavuk mevcudunun %87'si yumurta tavuğudur. Malatya il hayvancılığının bir diğer faaliyet kolu da arıcılıktır. İl arıcılığı yıllar itibariyle gerek miktar gerekse yeni tip kovan arıcılığa geçme yönünde gelişme göstermiştir. 1990 yılında kovan sayısı 43.170 iken 1995 ve 1996'da bu sayı 74.000 civarına yükselmiştir. 1996'da kovanların 11.655'i eski tip 74.065'i yeni tip kovandır. 1996 yılı verilerine göre il kovan sayısı Türkiye kovan sayısının %1.87'sini oluşturmaktadır.

Malatya ili hayvansal ürünler üretiminin, 1996 yılı itibariyle, Doğu Anadolu Bölgesi ve Türkiye toplamı ile karşılaştırması Tablo 25'de verilmektedir.

TABLO 25 : İL VE TÜRKİYE HAYVANSAL ÜRÜNLER ÜRETİMİ (1996)

ÜRÜN ADI	TÜRKİYE (1) (ton)	MALATYA (2) (ton)	(2)/(1) (%)
Süt	10.760.915	159.810	1,49
Et	416.815	4.220	1,00
Deri(Adet)	8.883.170	96.550	1,08
Yapağı	49.847	375	0,75
Kıl	3.310	20	0,60
Tiftik	795	0	0,00
Tavuk Eti	420.482	1.010	0,24
Yumurta(Bin Adet)	611.701	28.705	4,69
Bal	62.950	848	1,35
Balmumu	3.235	23	0,71
İpek Kozası	215	0	0,00

KAYNAK : Tarımsal Yapı İstatistikleri, DİE, 1996

Tablodan da görüldüğü gibi il hayvansal ürünler üretiminin Türkiye üretimi içindeki payı oldukça düşüktür. Son yıllarda gelişim gösteren bal üretiminin Türkiye üretimi içindeki payı %1.35 düzeyindedir. 1996 yılı itibariyle yaklaşık 184.000 tavuktan 28.700.000 civarında yumurta elde edilmiştir. İl hayvansal ürünler üretiminin yıllar itibariyle gelişimi Tablo 26'da verilmektedir.

TABLO 26 : İL HAYVANSAL ÜRÜNLER ÜRETİMİ(Ton)

ÜRÜN ADI	1993	1994	1995	1996
Süt	186.016	171.893	170.867	159.810
Et	6.826	6.639	1.685	4.220
Deri(Adet)	122.362	116.078	35.133	96.550
Yapağı	351	333	330	375
Kıl	17	18	19	20
Tiftik	-	-	-	-
Bal	765	791	961	848
Balmumu	32	32	30	23
Yumurta(Bin Adet)	34.398	32.070	34.531	28.705

KAYNAK : Malatya İl Planlama Müdürlüğü

İlde kesilen ve sağılan hayvan sayısının durumu incelendiğinde, il sağılan inek sayısının Türkiye toplamının %1.30'unu, il kesilen sığır sayısının Türkiye

toplamının %1.15'ini oluşturduğu görülmektedir. 1996 yılı itibariyle, Malatya ili kesilen ve sağılan hayvan sayıları, Türkiye toplamı ile karşılaştırmalı olarak Tablo 27'de verilmiştir.

TABLO 27 : İLDE SAĞILAN VE KESİLEN HAYVAN SAYILARI (1996)

	TÜRKİYE(1) (Adet)	MALATYA(2) (Adet)	(2)/(1) (%)
SAĞILAN HAYVAN SAYISI			
-Koyun	18.890.080	178.460	0,94
-Kıl Keçisi	4.379.230	28.580	0,65
-Tiftik Keçisi	346.650	0	0,00
-İnek	5.968.220	77.390	1,30
-Manda	113.730	0	0,00
KESİLEN HAYVAN SAYISI			
-Koyun	5.536.300	62470	1,13
-Kıl Keçisi	706.140	4.600	0,65
-Tiftik Keçisi	28.050	0	0,00
-Sığır	1.816.000	20.870	1,15
-Manda	20.100	0	0,00
-Deve	20	0	0,00
-Domuz	18.990	0	0,00

KAYNAK : Tarımsal Yapı İstatistikleri, DİE, 1996

Malatya ilinde kesilen ve sağılan hayvan sayılarının yıllar itibariyle gelişimi Tablo 28 'de verilmiştir.

TABLO 28 : İLDE KESİLEN VE SAĞILAN HAYVAN SAYILARININ GELİŞİMİ(Adet)

	1993	1994	1995	1996
SAĞILAN HAYVAN SAYISI	149.856	323.157	321.478	284.430
-Koyun	56.610	210.545	208.003	178.460
-Kıl Keçisi	10.022	31.915	33.265	28.580
-İnek	83.224	80.697	80.210	77.390
KESİLEN HAYVAN SAYISI	122.362	116.618	35.133	87.940
-Koyun	88.763	82.421	22.393	62.470
-Kıl Keçisi	4.511	4.823	5.620	4.600
-Sığır	29.088	29.374	7.120	20.870

KAYNAK : Malatya İl Planlama Müdürlüğü

Tablodan da izlendiği gibi ilde sağılan hayvan sayısında yıllar itibariyle oldukça yüksek bir artış gözlenirken (1993 yılından 1996 yılına %90 artış) , kesilen hayvan

sayısında düşüş olmuştur. Sağılan ve kesilen hayvan içerisinde en büyük payı koyun (1996'da sırasıyla %63 ve %71) almaktadır

4.4.3. ORMANCILIK

Malatya il merkezi ve ilçelerde daha çok yakacak odun için kullanılacak orman ürünleri yetiştirilmekte olup, ormancılık faaliyetleri sınırlı bir düzeydedir. Önemli orman alanları Pütürge, Doğanşehir, Hekimhan ve Arguvan ilçeleri sınırlarında bulunmakta olup, ormanların kapladığı alan 112.550 hektardır. Kaliteli orman alanı 24.169 hektar olup, bunun büyük bir kısmı Pütürge ilçesi sınırları içerisinde bulunmaktadır. Ormanlık alanların yaklaşık olarak %95'i meşe ağaçlarıyla kaplıdır. İilde 1993'de 24.670, 1994'de 34.768, 1995'de 30.315 ve 1996'da 22.505 ster yakacak odun üretilmiştir.

4.5. MADENCİLİK

Malatya'da ekonomik değeri ve kalitesi çok yüksek olan yer altı ve yerüstü maden yatakları bulunmaktadır. Elazığ, Tunceli, Adıyaman ve Kahramanmaraş illerini de içine alan MTA Bölge Müdürlüğü'nün Malatya'da bulunması, maden işletmeciliği alanında ilde ciddi çalışmalar yapılabileceğinin bir göstergesidir.

İldeki mevcut madenlerden krom, bakır, asbest, profillit, kurşun, çinko ve kömür yatakları ruhsatlı olarak çeşitli firmalar tarafından işletilmektedir. Demir madeni yatakları ise T.D.Ç. işletmelerine devredilmiş olup, bir kısmı işletilmektedir.

M.T.A. tarafından ilde tespit edilen maden yatakları ve işletme durumları Tablo 29'da verilmektedir.

TABLO 29 : İL MADEN VARLIĞININ DAĞILIMI VE NİTELİĞİ

MADEN CİNSİ	BULUNDUĞU YER	TENÖR	REZERV	DİĞER BİLGİLER
Krom	Malatya-Kuluncak (Bıcır)	%42 Cr ₂ O ₃	30.000 ton görünür 140.000 ton muhtemel	Bilfer şirketi tarafından zaman zaman üretim yapılmaktadır.
Bakır Kurşun Çinko	Malatya Yeşilyurt Cafana(Görgü)	% 19.8 Zn % 6 Pb	153.000 ton görünür + muhtemel	Sahada gerekli çalışmalar yapılarak Çinkur'a devredilmiştir.
Demir	Malatya Hekimhan Hasançelebi	% 15.04 Fe % 30 SiO ₂ % 1.35 S % 0.06 P % 7 TiO ₂	865.000 ton görünür + muhtemel	Etüd, sondaj ve fizibilite çalışmaları yapılarak TDÇİ ' ne devredilmiştir. Zenginleştirme ve paletleme çalışmaları yapılması gerektiğinden şu anda üretim yapılamamaktadır.
Demir	Malatya Hekimhan Deveci	% 37-% 50 Fe	73.000.000 ton görünür + muhtemel	Fizibilite çalışmaları yapıp TDÇİ'ne devredilmiştir. Üretim yapılmaktadır.
Demir	Malatya Hekimhan Şırzı	% 43 Fe	275.000 ton görünür + muhtemel	Etüd, sondaj çalışmaları tamamlanmıştır. Üretim yapılmamaktadır.
Demir	Malatya Hekimhan Karakuz	% 40-55 Fe	14.700.000 ton görünür + muhtemel	Fizibilite çalışmaları yapıp TDÇİ'ne devredilmiştir. Üretim yapılmaktadır.
Dolomit	Malatya Hekimhan Zorbehan Dağı	% 30 CaO % 21 MgO	121.875.000 ton görünür + muhtemel	Seramik, refrakter ve demir çelik sanayinde kullanılmaktadır.
Çimento Hammaddeleri	Malatya Darende		630.000.000 ton killi kireç taşı 198.000.000 ton marn 168.000.000 ton kalkerli marn	
Pirofillit	Malatya Pütürge Babik	% 13-33 Al ₂ O ₃ % 69 SiO ₂	30.000.000 ton görünür + muhtemel	Üretim yapılmaktadır. Refrakter, seramik, yer karosu ve çimento sanayinde kullanılmaktadır.
Fluorit	Malatya Darende Kuluncak	% 19-62 CaF ₂	3.000 ton görünür +muhtemel	Seramik sanayi ve çelik sanayinde kullanılmaktadır.
Kömür	Malatya Arguvan Parçikan	% 22.78 Su % 35 Kül 2175 Kcal/Kg	100.000 ton görünür + muhtemel	Özel şirket tarafından üretim yapılmaktadır.

KAYNAK : Malatya İl Planlama Müdürlüğü

Malatya ilinde, ekonomik açıdan önem taşıyan büyüklükte 4 adet demir, 1 adet bakır-kurşun-çinko, 1 adet krom, 1 adet dolomit, 1 adet çimento hammaddeleri, 1 adet profillit, 1 adet fluorit ve 1 adet kömür mevcuttur.

METALİK MADEN YATAK VE ZUHURLARI

Malatya, Hekimhan, Hasançelebi demir yatağı, Hasançelebinin hemen yakınından başlayarak batıya doğru 19 km²'lik bir alanda yayılım göstermektedir. Yapılan çalışmalar sonucunda, cevherli zonun 4 farklı yapıya sahip olduğu anlaşılmıştır. Demir yataklarının ortalama tenörünün düşük olması nedeniyle, demir cevheri doğrudan fırına verilememektedir. Bunun için cevherin zenginleştirilmesi gerekmektedir. Sahada 865.000 ton rezerv tespit edilmiştir.

Malatya, Hekimhan, Karakuz demir yatağı, hekimhan ilçesinin 17 km. kuzeybatısında yer almaktadır. Sahada 1936'da başlayan çalışmalar, günümüze kadar değişik yıllarda etüd ve sondajlı aramalar şeklinde yürütülmüştür. Cevher minerali hematit ve manyetitten ibarettir. Sahada %54 demir tenörlü 1.300.000 ton, %40 tenörlü 13.400.000 ton rezerv hesaplanmıştır. Saha T.D.Ç.İ. ve Bilfer tarafından işletilmiştir.

Malatya, Hekimhan, Deveci demir yatağında iki tip cevher bulunmaktadır. Primer cevher siderit, sekonder cevher ise limonit ve hematittir. Sahada değişik yıllarda 69 adet sondaj yapılmıştır. Bu çalışmalar sonucunda %50 demir tenörlü 13.400.000 ton hematit rezervi, %37 demir tenörlü 60.000.000 ton siderit rezervi tespit edilmiştir. Saha Bilfer madencilik tarafından işletilmiştir. Halen sahada T.D.Ç.İ. üretim yapmaktadır.

Malatya, Hekimhan, Şırzı demir yatağında, genellikle hematit, az miktarda manyetitten oluşan cevherleşme, hidrotermal metasomatik yolla teşekkül etmiştir.

Sahada üç adet detay etüd ve sondaj yapılmıştır. Bu çalışmalar sonucunda ortalama tenörü %43 demir olan 275.000 ton cevher bulunmuştur.

Malatya, Yeşilyurt, Cafana kurşun-çinko yatağı, Cafana köyünün 9 km. kuzeydoğusunda yer almaktadır. Sahada üç adet sondaj yapılmıştır. Cevheri oluşturan esas mineraller simitsonit, galen ve sfalerit mineralleridir. Yapılan çalışmalar sonucunda %12-29 Zn (çinko) tenörlü 153.000 ton rezerv tespit edilmiştir. Sahada Çinkur A.Ş. tarafından üretim yapılmaktadır.

Malatya, Kuluncak krom yatağı, Bilfer madencilik adına ruhsatlı olup, aynı şirket tarafından işletilmektedir. Sahada %42-48 Cr2O3 tenörlü 170.000 ton kromit bulunmaktadır.

ENDÜSTRİYEL HAMMADDE YATAK VE ZUHURLARI

Malatya, Pütürge Profillit yatağı, Pütürge ilçesi Babik köyü civarında yer almaktadır. Sabit genişleme özelliği, ısı duyarlılığı, ısı karşısında gösterdiği az şekil değiştirmesi ve ısı iletkenliği cevherin kullanım alanını artırmaktadır. Refrakter gereç yapımı, seramik sanayi, boya, kağıt, cam, tekstil ve plastik sanayinin kullanım alanlarına girmektedir.

Sahada prospeksiyon, detay etüd ve sondajlı aramalar yapılmıştır. Yörede özel sektöre ve M.T.A. adına ruhsatlı sahalar bulunmaktadır. Bu sahalarda 30.000.000 ton profillit rezervi bulunmaktadır.

ENERJİ HAMMADDELERİ YATAK VE ZUHURLARI

Malatya, Arguvan, Parıkan kömür yatağı, Arguvan yolu üzerinde bulunmaktadır. Sahada toplam 100.000 ton rezerv tespit edilmiştir. Özel sektör adına ruhsatlı bu sahada kapalı işletme ile üretim yapılmaktadır.

4.6. İMALAT SANAYİ

Malatya'nın ekonomisi her ne kadar tarıma dayalı bir yapıya sahipse de, 1990 yılından bu yana Organize sanayi bölgesinin faaliyete geçmesiyle sanayileşme alanında hızlı gelişmeler görülmeye başlanmıştır.

1987 yılına kadar Malatya'da özel sektöre ait tesisler çok cılız kalırken, Sümerbank, Tekel ve şeker Fabrikası gibi üç önemli kamu kuruluşu sanayinin lokomotifi durumundaydı. 1980'li yılların başlarında uygulanan teşvik tedbirleri ile Organize Sanayi Bölgesi ve Küçük Sanayi Sitelerinin kurulması, 1988 yılından itibaren ilde özel sektöre ait sanayi tesisleri sayısında önemli bir artışa neden olmuştur.

Malatya- Ankara karayolu üzerinde, Malatya il merkezine 12 km. uzaklıkta, 300 hektarlık alan üzerinde kurulan Organize sanayi Bölgesi, her türlü sanayi tesisinin kurulabileceği bir merkez halinde planlanmıştır. O.S.B.'nde 275 parsel satılmış olup, şu anda bölgede 78 fabrika faaliyet göstermektedir. Sanayi parsel alanının %60'ı yapı kullanım sahasıdır. Bölgede 37 tesis inşaat halinde olup, 4 firmaya ait tesis ise proje aşamasındadır. Bölgede arıtma tesisi hariç, her türlü altyapı tamamlanmıştır. Arıtma tesisinin de ihalesi yapılmış olup, çalışmalara başlanacaktır. Bölge imar planı dahilinde üretime geçen 78 tesiste 4.500 dolayında kişi istihdam edilmektedir.

Malatya imalat sanayinin 1987 ve 1997 yılları itibariyle sektörlere göre gelişimi Tablo 30'da verilmektedir.

TABLO 30 : MALATYA İMALAT SANAYİNİN 1987 VE 1997 YILLARINDA SEKTÖRLERE GÖRE DAĞILIMI VE GELİŞİMİ

SEKTÖRLER	1987			1997		
	KAMU	ÖZEL	TOPLAM	KAMU	ÖZEL	TOPLAM
Gıda Sanayi	2	4	6	1	53	54
Tütün Sanayi	1	-	1	1	-	1
Tekstil Sanayi	1	3	4	1	33	34
Makine Sanayi	-	1	1	-	15	15
Orman Ürünleri	-	2	2	-	4	4
Taş ve Toprağa Day. San.		3	3		10	10
Plastik Sanayi		1	1		5	5
TOPLAM	4	14	18	3	120	123

KAYNAK : T.C. Malatya Valiliği, İl Brifingi, 1997

Tablodan da görüldüğü gibi ilde 1997 yılı itibariyle 3'ü kamuya, 120'si özel sektöre ait olmak üzere toplam 123 adet orta ve büyük ölçekli sanayi tesisi bulunmaktadır. Bu tesislerin 78'i Organize Sanayi Bölgesinde faaliyet göstermektedir. Ayrıca 42 adet orta ve büyük ölçekli sanayi tesisi de inşaat halinde olup, bunlardan 37'si O.S.B.'nde bulunmaktadır.

1987 yılında 18 adet olan sanayi tesisi sayısı, 1997 yılında 123'e yükselmiştir. Sanayi alanındaki bu hızlı gelişmenin en önemli nedeni, O.S.B.'nin kurulması yanında alınan teşvik primlerinin amacına uygun olarak kullanılmasıdır. Yer tahsis işlemleri tamamlanan ve altyapı çalışmalarına başlanılan II. O.S.B.'nin de faaliyete geçmesiyle birlikte sanayileşme sürecinin daha da hızlanacağı ve ilin, bölgenin sanayi merkezi haline geleceği tahmin edilmektedir.

Malatya Ticaret ve Sanayi Odasına kayıtlı işyerlerinin faaliyet türlerine göre dağılımı Tablo 31'de verilmiştir.

TABLO 31 : MALATYA İL TİCARET VE SANAYİ ODASI MESLEK GRUPLARI (1996)

MESLEK GRUBU	GERÇEK	TÜZEL	TOPLAM
Kooperatifler (Yapı,işyeri,konut,tüketim ve kalkınma koop.)	0	636	636
Orman ürünleri ticareti,kereste doğrama atölyeleri,mobilya imalatçıları ve mobilya satıcıları	172	31	203
Konfeksiyon,manifatura,tuhafiye,tüccar terziler ve yorgancılar	292	61	353
Elektrikli ve elektriksiz ev gereçleri,dayanıklı tüketim maddeleri,halı ve mobilya ticareti,büro mobilya,makine ve malzemeleri ticareti	253	67	320
Gıda maddeleri toptan ticareti ve imalatçıları	259	129	388
Kuru kayısı ve kuruyemiş ticareti	279	65	344
Müteahhitler,taşeronlar,inşaat taahhüt işleri	370	293	663
Sağlık hizmetleri,parfümeri,diş malzemeleri,tıbbi, medikal ve optik malzeme satıcıları,ilaç depoları,eczaneler,özel hastaneler,zirai ve veteriner ilaçları satanlar,temizlik malzemeleri imalatçıları ve toptan satıcıları	148	67	215
Nakliyeciler,seyahat acenteleri,toplu taşımacılık,taksi şirketleri,harfiyat ve iş makineleri	198	67	265
Tuğla,kiremit,demir,çimento,kireç ocakları,kum,taş, maden, mermer ocağı işl.,seramik ve karo imalat ve satıcıları	93	37	130
Hazır ayakkabı ve çanta ticareti, dericiler, ayakkabı imalatçıları, deri,kundura levazımatı satanlar	98	10	108
Ziraat aletleri imalatçıları ve satıcıları, tamir ve kaporta atölyeleri, bakır ve alüminyum imalatçıları, dökümcüler, araba ve damper imal edenler, hurdacılar v.d.	117	57	174
Eğitim,kültür,turizm,eğlence hizm.(kitapçılar,restaurant, lokanta, gazino, sinema, otel, turistik eşya, derslane, özel televizyon, radyo ve reklam ajansları, özel okul, kreş, sürücü kursu,spor tesisleri, ambalaj ve paketleme malz.)	195	122	317
Un ve ekmek fabrikaları, hububat ve zahireciler	151	78	229
Bankalar,sigorta acenteleri,kuyumcu ve sarraflar,döviz büro.	112	96	208
Besiciler, kasaplar,canlı hayvan ticareti,su ürünleri ve tavukçuluk, arıcılık, hayvan yemi ticareti	100	23	123
Oto yedek parça tic.,akücüler,oto galerileri, oto lastik tic.	161	76	237
Mühendislik ve mimarlık hizm. Ve mühendis müteahhitler	218	17	235
Yaş sebze ve meyve komisyoncuları	120	2	122
İthalatçı, ihracatçı ve pazarlama firmaları	18	46	64
Tekstil, iplik, dokuma, boya ve apre sanayi	10	96	106
Toplumsal ve kişisel hizmetler,temizlik hizmetleri,fotoğraf, bant,müzik aletleri,stüdyolar,saatçılar,güzellik salonları, elektrik ve telekomünikasyon aygıtları, servisler, mefruşat, emlakçılar, çiçekçiler, dekorasyon işleri, mefruşat	99	41	140
Karyakıt bayileri,depoları ve istasyonları,medenî yağ, LPG dolum tesisleri ve bayileri, oto yıkama ve yağlama ist.	96	79	175
İnşaat malz., cam,nalburiye, hırdavat, elektrik malz., su malz., inşaat dekorasyon malzemeleri ticareti, demir doğramacıları	206	98	304
Market ve şarküteriler,meşrubat bayileri tekell mad.satanlar	64	10	74
TOPLAM	3.829	2.304	6.133

KAYNAK : Malatya İl Planlama Müdürlüğü

Tablodan da görüldüğü gibi, Sanayi ve Ticaret Odasına kayıtlı meslek grupları içerisinde ağırlıklı olarak müteahhitler, taşeronlar, taahhüt işleri yapanlar (%10.8) ile kooperatifler (%10.4) yer almaktadır. Toplam 6.133 üyenin %62'si gerçek, %38'i tüzel kişiliktir.

Malatya Sanayi ve Ticaret Odasına kayıtlı üyelerin kuruluş türlerine göre dağılımı da Tablo 32'de verilmiştir.

TABLO 32 : MALATYA İLİ SANAYİ ODASI'NA KAYITLI ÜYELERİN KURULUŞ TÜRLERİNE GÖRE DAĞILIMI

KURULUŞ TÜRÜ	1996
Şahıs Firması	3.829
Kollektif Şirketler	54
Limited Şirketler	1.167
Anonim Şirketler	396
Kooperatifler	636
Bankalar	51
TOPLAM	6.133

KAYNAK : Malatya İl Planlama Müdürlüğü

Tablodan da görüldüğü gibi, Ticaret ve Sanayi Odasına kayıtlı 6.133 işyerinden %62'si gerçek kişilerden oluşmaktadır. Bunu %19 ile limited şirketler, %10.4 ile kooperatifler izlemektedir.

1992 Genel Sanayi ve işyeri sayımı sonuçlarına göre Malatya ilinde 6.548'i ticaret, otelcilik, lokantacılık, 1.510'u toplum hizmetleri, sosyal ve kişisel hizmetler, 1.362'si imalat sanayi, 289'u mali kurumlar, sigorta ve emlak işleri, yardımcı iş hizmetleri, 135'i ulaştırma, haberleşme ve depolama, 113'ü inşaat ve bayındırlık işleri, 33'ü elektrik,gaz ve su işleri ve 23'ü de madencilik ve taşocakçılığı işlerinde olmak üzere toplam 10.013 işyeri faaliyet göstermektedir. 1985'den 1992'ye, iki sayım yılı arasında işyeri sayısı 614 adet artmıştır. İktisadi faaliyet kolları itibariyle artış ve azalışa bakıldığında imalat sanayiinde faaliyet gösteren işyeri sayısının 1.776'dan 1.362'ye düştüğü, yani 414 işyerinin imalat sanayiinden başka faaliyet kollarına kaydığı görülmektedir. Nitekim ticaret, otelcilik, lokantacılık faaliyet kolu bu

dönemde 642 işyeri artış göstermiştir. Buradan, imalat sanayiinden hizmet sektörüne bir kaçış olduğu sonucuna varılmaktadır.

Malatya ilindeki işyeri sayısının 1985-1992 yıllarındaki sektörler itibariyle gelişimi Tablo 33'de verilmektedir.

TABLO 33 : İKTİSADİ FAALİYET KOLLARINA GÖRE MALATYA'DAKİ İŞYERİ SAYILARI

İKTİSADİ FAALİYET KOLU	1985	1992
MADENCİLİK VE TAŞOCAKÇILIĞI	0	23
- Metalik Cevher Üretimi	0	2
- Metalik Olmayan Madenlerin Üretimi	0	21
İMALAT SANAYİİ	1.776	1.362
- Gıda, İçki ve Tütün Sanayii	269	277
- Dokuma, Giyim Eşyası ve Deri Sanayii	577	389
- Orman Ürünleri ve Mobilya Sanayii	371	345
- Kağıt, Kapıt Ürünleri ve Basım Sanayii	28	33
- Kimya, Petrol, Kömür, Kauçuk ve Plastik Ürünler Sanayii	59	14
- Taş ve Toprağa Dayalı Sanayii	12	15
- Metal Ana Sanayii	10	5
- Metal Eşya, Mak. ve Tech., Ulaşım Aracı, İlm. ve Mesl. Ölç. Alet. San.	431	280
- Diğer İmalat Sanayii	19	4
ELEKTRİK, GAZ VE SU	0	33
İNŞAAT VE BAYINDIRLIK İŞLERİ	105	113
TİCARET, OTELCİLİK, LOKANTACILIK	5.906	6.548
- Toptan Ticaret	696	633
- Perakende Ticaret	4.466	4.943
- Lokanta ve Oteller	744	972
ULAŞTIRMA, HABERLEŞME VE DEPOLAMA	147	135
- Ulaştırma	147	135
MALİ KURUMLAR, SİGORTA VE EMLAK İŞLERİ, YARDIMCI İŞ HİZM.	271	289
- Mali Kuruluşlar	5	1
- Sigorta Kuruluşları	0	19
- Gayri Menkul ve İş Hizmetleri	266	269
TOPLUM HİZMETLERİ, SOSYAL VE KİŞİSEL HİZMETLER	1.194	1.510
- Çevre Sağlığı ve Hizmetler	0	2
- Eğitim, Sağlık ve Diğer Sosyal Hizmetler	100	191
- Kültür-Eğlence Hizmetleri	23	40
- Kişilere ve Ailelere Yapılan Hizmetler	1.071	1.277
GENEL TOPLAM	9.399	10.013

Malatya ili imalat sanayiinde faaliyet gösteren tesisler, üretim kapasiteleri ve sağladıkları istihdam Tablo 34'de verilmiştir.

TABLO 34 : MALATYA İMALAT SANAYİİNİN SEKTÖREL DAĞILIMI

SEKTÖRLER	FİRMA SAYISI	ÜRETİM KAPASİTESİ	İSTİHDAM
GIDA ,İÇKİ VE TÜTÜN SANAYİİ			3.465
Kuru Kayısı	24	90.034 ton/yıl	695
Un, Kepek	8	238.591 ton/yıl un	149
		18.197 ton/yıl kepek	
Bulgur	8	39.000 ton/yıl	100
Sigara	1	24.900 ton/yıl	1.179
Şeker	2	50.000 ton/yıl kristal	839
		25.208 ton/yıl küp	103
Et ve Et Ürünleri	2	120.000 b.b./yıl	50
		600.000 k.b./yıl	
Ekmek	1	120.000 adet/gün	93
Karma Yem	3	73.000 ton/yıl	49
Bakliyat Paketleme	3	40.500 ton/yıl	51
Gofret, Bisküvi	2	2.057 ton/yıl gofret	50
		1.657 ton/yıl bisküvi	
Kuruyemiş	1	600 ton/yıl	10
Süt Ürünleri	4	11.401 ton/yıl	25
Kadayıf, Şekerleme	2	3.900 ton/yıl	45
Meşrubat	1	532.000 kasa/yıl	19
Tuz	1	2.000 ton/yıl	8
DOKUMA,GİYİM EŞYASI VE DERİ SANAYİİ			6.136
Pamuk İpliği	13	83.574 ton/yıl	4.457
		6.700 m/yıl	
Kumaş	12	6.164 ton/yıl	517
		38.604.255 m/yıl	
Deri	2	140 ton/yıl	829
İplik ve Kumaş Boyama	3	1.856 ton/yıl	114
		3.000.000 m/yıl	
Çırçır	1	600 ton/yıl	4
Penye Örme	1	412 ton/yıl	23
Konfeksiyon	2	16.282.000 adet/yıl	52
Ayakkabı	2	383.000 çift/yıl	140
ORMAN ÜRÜNLERİ VE MOBİLYA SANAYİİ			59
Mobilya	2	669.000 m2/yıl	30
Parke	1	32.400 m2/yıl	7
Kanape	1	9.000 adet/yıl	9
Kapı ve Mutfak Dolabı	1	7.500 adet/yıl	13
KAĞIT,KAĞIT ÜRÜNLERİ VE BASIM SANAYİ			19
Kağıt	1	25.000 ton/yıl	0
Defter	1	810 ton/yıl	10
Kağıt Masura	1	9.360.000 adet/yıl	9
KİMYA,PETR.,KAUÇUK VE PLAST.ÜR.SAN.			142
PVC Kapı, Pencere ve Boru	3	500 m/gün	45

TABLO 34'ÜN DEVAMI

SEKTÖRLER	FİRMA SAYISI	ÜRETİM KAPASİTESİ	İSTİHDAM
		2.505 ton/yıl	
Ambalaj	1	160 ton/yıl	7
Polietilen Torba	1	188 ton/yıl	24
Polipropilen Çuval	1	2.000.000 adet/yıl	0
LPG Dolum	2	57.500 ton/yıl	56
Plastik Boya	1	4.000 ton/yıl	10
TAŞ VE TOPRAĞA DAYALI SANAYİ			283
Tuğla, Briket, Kiremit	3	23.036.000 adet/yıl	96
Kireç	4	93.000 ton/yıl	108
Karo, Merdiven	2	9.544.000 adet/yıl	50
Mermer	2	142.000 m ² /yıl levha	29
		150.000 m ² /yıl karo	
METAL EŞYA, MAKİNE TECHİZAT SAN.			480
Transformatör	1	2.640 adet/yıl	253
Ekmek Fırını ve Müştemilatı	2	363 ton/yıl	43
		262 adet/yıl	
Yolcu ve Yük Vagonu	1	4.760 adet/yıl	0
LPG Tüp	1	108.000 adet/yıl	25
Emaye Soba	2	615.000 adet/yıl	40
Büro eşyaları	1	200 ton/yıl	10
Tarım Makinaları	2	27.350 adet/yıl	26
Kalorifer Kazanı ve Müştemilatı	1	261 adet/yıl	20
Kollektör	1	2.100 adet/yıl	55
Çivi ve Tel	1	2.500 ton/yıl	8
Emaye Kaplama	1	150.000 adet/yıl	0

KAYNAK : Malatya İl Planlama Müdürlüğü

Tablodan da görüleceği gibi il sanayi içerisinde en çok istihdam sağlayan sektör, 6.133 kişi ile dokuma-giyim sektörüdür. Dokuma-Giyim sektörü içerisinde de 4.457 kişi ile en çok istihdamı pamuk ipliği alt sektörü sağlamaktadır. Gıda-İçki-Tütün sektörü istihdam açısından 3.465 kişi ile ikinci sırada, Metal Eşya-Makine Techizat Sanayi ise 480 kişi ile üçüncü sırada yer almaktadır.

İlde kurulu bulunan I. Organize Sanayi Bölgesi, tekstil ve gıda ağırlıklı yatırımlarla tamamen dolduğundan, II. Organize sanayi Bölgesinin kurulması ihtiyacı doğmuştur. 1997 yılı içerisinde bu amaçla başlatılan çalışmalar sonucunda, 400 hektarlık bir alanın yer tahsis işlemleri tamamlanarak İl Özel İdaresi adına tapusu alınmıştır. Bölgenin planlaması tamamlanmış, imar planı çalışmaları ise bitme

aşamasına gelmiş olup, 1998 yılında altyapı çalışmalarına başlanması planlanmaktadır. II. O.S.B.'nde yatırım yapmak için başvuruda bulunan 350 firmanın (çoğunluğu tekstil firmalarıdır) 924 hektarlık arazi talebi bulunmaktadır. II. O.S.B.'nin faaliyete geçmesi halinde yaklaşık 5.000 kişiye daha istihdam olanağı sağlanacağı tahmin edilmektedir.

İlde ayrıca 4'ü Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nca , kredi desteği sağlanan kooperatiflerce kurulan, 4'ü de özel kuruluş ve şahıslarca kurulan 8 adet Küçük sanayi Sitesi bulunmaktadır. Bu sitelerde yaklaşık 2.200 dolayında işyeri faaliyet göstermektedir.

İlde halen 5 adet sanayi tesisi atıl vaziyettedir. Bunlar; Vagon Onarım Fabrikası, Kağıtsan, Kay-Kur, Boyataş ve Mormaş tesisleridir. Bu tesislerin toplam işçi istihdam kapasitesi yaklaşık 5.000 kişidir.

Bu tesislerden Malatya Vagon Onarım Fabrikasının yapımına 1975 yılında başlanmış olup, % 98'i tamamlandığı halde rantabl olmayacağı gerekçesiyle 1989 yılında Bakanlar Kurulunun tasfiye kararı ile yapımı durdurulmuştur. Tesis, vardiyalı olarak 3.500 kişinin istihdam edilebileceği bir kapasiteye sahiptir.

Akçadağ ilçesinde kurulmuş bulunan Kağıtsan tesisi, 1981 yılında üretime geçmiştir. 100 işçi istihdam kapasiteli olan tesis, işletme sermayesi yetersizliğinden dolayı 1986 yılından bu yana kapalı bulunmaktadır.

Boyataş-Merbolin boya fabrikası 1976 yılında üretime geçmiştir. 150 dolayında işçi ve teknik personel istihdam kapasiteli ve 1.200 ton/yıl üretim kapasiteli bu işletme, 1990 yılında işçi-işveren anlaşmazlığı sonucu kapanmıştır.

Malatya Orman Ürünleri ve Mobilya (Mormaş) Tesisi, 1988 yılında üretime geçmiştir. 408 ortaklı tesisin büyük ortakları arasında İl Özel idaresi de

bulunmaktadır. Tesis, işletme sermayesi yetersizliği nedeniyle %15 kapasite kullanım oranıyla çalışmaktadır.

250 işçi kapasiteli Kay-Kur Kayısı Kurutma ve Pulp Fabrikası , 1966 yılında kurulmuş olup, işletme sermayesi yetersizliği nedeniyle kapalı bulunmaktadır.

Madencilik sektöründe de Malatya’da ekonomik değeri ve kalitesi yüksek zengin maden yatakları bulunmaktadır. Bu yataklardaki krom, bakır, asbest, profillit, kurşun, çinko ve kömür madenleri çeşitli firmalar ve bazı kamu kuruluşları tarafından işletilmektedir.

Malatya ili sanayi sektörünün GSYİH içindeki payı incelendiğinde; il GSYİH’sı içinde 1996 yılı itibariyle sanayi sektörünün payının %20.2 olduğu görülmektedir. Bu rakam bölge için %13.2, Türkiye geneli için %28.9’dur. İl sanayi hasılası içinde yine en yüksek payı %92.5 ile imalat sanayi almıştır. İmalat sanayinin toplam il G.S.Y.İ.H.sı içindeki payı da %18.73’dür. Malatya ili sanayi sektörü hasılası ve Doğu Anadolu ve Türkiye sanayi sektörü hasılası içindeki yeri Tablo 35’de verilmiştir.

TABLO 35 : MALATYA İLİ SANAYİ HASILASININ YILLAR İTİBARIYLA GELİŞİMİ VE BÖLGE VE TÜRKİYE SANAYİ HASILASI İÇİNDEKİ YERİ (Cari fiyatlarla) (Milyar TL)

Faaliyet Kolu	1987	1990	1992	1994	1995	1996
- Madencilik ve Taşocakçılığı	5	23	75	138	252	887
- İmalat Sanayi	165	798	2.268	8.424	15.583	22.034
- Elektrik, Gaz, Su	6	32	122	356	411	898
Malatya Sanayi Hasılası (1)	176	853	2.465	8.918	16.246	23.819
D. A.Bölgesi San.Hasılası (2)	542	2.530	7.309	25.426	42.513	74.837
Türkiye Sanayi Hasılası (3)	19.276	100.321	280.122	1.019.767	2.042.395	3.716.528
(1)/(2) (%)	32,47	33,71	33,72	35,07	38,21	31,82
(1)/(3) (%)	0,91	0,85	0,88	0,87	0,80	0,64

KAYNAK : DİE

Tablodan da görüldüğü gibi 1987'de 176 Milyar TL. olan Malatya ili sanayi hasılası yaklaşık 135 kat artarak 1996 yılında 23.819 Milyar TL.'ye ulaşmıştır. 1996 yılı itibariyle il sanayi hasılası içinde %92.5'lik payla imalat sanayi ilk sırayı almış ve bunu %3.8'le elektrik, gaz, su, %3.7 ile madencilik ve taşocakçılığı izlemiştir.

Malatya ili sanayi sektörü hasılasının Doğu Anadolu ve Türkiye hasılası içindeki payı incelendiğinde; 1987 yılında Malatya sanayi hasılasının bölge sanayi hasılası içindeki payı %32.47 iken 1995 yılında %38.21'e kadar yükselmiş, 1996 yılında ise %31.21'e gerilemiştir. Aynı şekilde 1987 yılında Malatya sanayi hasılasının Türkiye sanayi hasılası içindeki payı %0.91 iken yıllar itibariyle azalarak 1996'da %0.64 olarak gerçekleşmiştir.

4.7. TURİZM

Malatya'nın en belirgin özelliklerinden birisi de tarihi ve doğal güzelliklerle dolu olmasıdır. M.Ö. 7000 yıllarına dayanan Malatya tarihi, ilk çağlardan itibaren Anadolu ve Mezopotamya kültürlerine sahne olmuştur. Tarihi camiler, medreseler, hamamlar görülmeye değerdir. Ayrıca Aslantepe, Nemrut Dağı, Fırıncılar Höyük, Bayramtepe Höyük, Ören Höyük, İkinciler Höyük, Aslantaş, Bağköy Kaya Kabartmaları, Levent Vadisi, Ansur ve Kaletepe Höyük görülebilecek arkeolojik alanlardır

İlde, Orduzu Pınarbaşı , Horata, Battalgazi Karakaya Baraj Gölü, Darendede Somuncu Baba, Günpınar Şelalesi, Doğanşehir Sürgü Takas, Sulu Mağara, Yeşilyurt Davullu Pınar, İnek Pınarı, Gündüzbey Pınarbaşı gibi gezilmeye değer doğal güzellikler de bulunmaktadır. İspendere, Balaban ve Harapşehir olmak üzere üç yerde de içmece mevcuttur.

Malatya ili, sahip olduğu doğal ve tarihi değerleriyle, bölgedeki yeri ve ulaşım olanaklarının elverişliliği ile yeterli tanıtım yapılması koşuluyla önemli bir turizm

potansiyeli taşımaktadır. GAP projesiyle, barajların faaliyete geçmesinin turizm açısından Malatya'nın önemini artıracığı beklenmektedir. Yapay bir deniz görünümünde olan Karakaya Baraj Gölü etrafında yapılacak dinlenme tesisleri de ili cazip bir turizm merkezi haline getirebilecektir.

Malatya ilinde faaliyette bulunan toplam 9 adet belgeli tesiste 729 yatak kapasitesi mevcuttur. 1996 yılı itibariyle oteller ortalama %66 doluluk oranıyla faaliyet göstermişlerdir.

İlde faaliyette olan turizm işletme ve belediye belgeli tesislere ilişkin bilgiler Tablo 36'da verilmiştir.

TABLO 36 : İL'DEKİ TURİZM İŞLETME BELGELİ VE BELEDİYE BELGELİ TESİSLER

TESİSİN ADI	BELGE TÜRÜ	SINIFI	YATAK SAYISI	DOLULUK ORANI(%)
Altın Kayısı Oteli	Tur.İşl.Belgeli	4 Yıldız	216	79
Büyük Malatya Oteli	Tur.İşl.Belgeli	2 Yıldız	107	74
Beydağı Oteli	Tur.İşl.Belgeli	2 Yıldız	42	55
Yeni Kent Oteli	Tur.İşl.Belgeli	2 Yıldız	60	56
Sinan Oteli	Tur.İşl.Belgeli	1 Yıldız	75	55
Kent Oteli	Tur.İşl.Belgeli	1 Yıldız	100	66
Park Oteli	Belediye Belgeli	Lüks	41	63
Kantar Oteli	Belediye Belgeli	1.Sınıf	46	71
Tahran Oteli	Belediye Belgeli	Lüks	42	72
TOPLAM			729	66

KAYNAK : Malatya il Planlama Müdürlüğü

İli ziyaret eden turist sayısı 1990 yılında toplam 10.342 iken, bu rakam 1997 yılında 1.750'ye düşmüştür. Bu düşüşün bölgedeki terör olaylarından kaynaklandığı tahmin edilmektedir. Yıllar itibariyle ile gelen yerli ve yabancı turist sayıları Tablo 37'de verilmiştir.

TABLO 37 : YILLAR İTİBARIYLA İL'E GELEN TURİST SAYISI

YILLAR	YERLİ	YABANCI	TOPLAM
1990	242	10.000	10.342
1991	300	7.552	7.852
1992	200	5.800	6.000
1993	100	1.000	1.100
1994	150	1.100	1.250
1995	300	1.570	1.870
1996	270	1.800	2.070
1997	400	1.350	1.750

KAYNAK : Malatya il Planlama Müdürlüğü

Doluluk oranları göz önüne alındığında yatak sayısının yeterli olduğu görülmektedir. Ancak tesislerin nitelik olarak yetersiz kaldığı belirlenmiştir. Tabloya dikkat edilirse, ilde 4 yıldızlı bir tek otel bulunmaktadır. Bu otel de ancak birkaç yıldır faaliyet göstermektedir. İlin bölgedeki konumu, sanayileşme durumu ve turizm potansiyeli dikkate alındığında, sayıca olmasa da aranan özellikler itibariyle konaklama tesislerinde bir yetersizlik olduğu dikkat çekmektedir.

4.8. TİCARET, BANKACILIK, GELİR DURUMU

4.8.1. TİCARET

Malatya ilinde 1996 yılı itibariyle 1.955 adet kurumlar vergisine, 24.173 adet gerçek usulde gelir vergisine ve 17.862 adet götürü usulde vergiye tabi mükellef bulunmaktadır. İlde bir adet sanayi ve ticaret Odası bulunmaktadır. Odaya 3.829 adet Şahıs Şirketi, 54 Kollektif Şirket, 1.167 Limited Şirket, 396 Anonim Şirket, 636 Kooperatif ve 51 Banka Şubesi kayıtlı bulunmaktadır.

Malatya'dan diğer illere başta kayısı olmak üzere, hububat, un, bulgur, yem, canlı hayvan, taze et, sucuk, yün, tiftik, sigara, sebze, meyve, kuru üzüm, peynir, yumurta, deri, tekstil hammaddesi(iplik), halı, zirai aletler ve çeşitli fabrika malları satılmaktadır.

Diğer illerden tuhafiyeye, konfeksiyon, kösele, inşaat malzemesi, çay, ilaç, akaryakıt, oto ve oto yedek parçaları, sanayi hammaddesi ve ürünleri satın alınmaktadır.

Malatya'da merkezde 28 ve ilçelerde 15 adet olmak üzere 43 Esnaf ve Sanatkar Odası mevcuttur. Birliğe bağlı imalatçı ve sanatçı oda üyeleri sayısı 4.650, alım satımla uğraşan hizmet erbabı oda üyelerinin sayısı 15.950'dir.

1997 yılı itibariyle ilde toplam 636 adet kooperatif bulunmaktadır. Bunların 485'i yapı kooperatifi, 41'i tüketim kooperatifi ve 110'u da motorlu taşıyıcılar, esnaf kefalet, küçük sanayi, üretim pazarlama, küçük sanat ve işyeri kooperatifleridir.

Malatya ili ticaret hayatına iklimin ve doğal yapının yönlendirdiği tarımsal üretim ve buna bağlı olarak oluşan tarıma dayalı imalat sanayi egemen olmuştur. Kayısı üretimi, kurutulması ve ihraç edilmesi il ekonomisi açısından oldukça önemli bir faaliyet konusudur. Ancak, 1990 yılından 1996 yılına kadar gerek kuru kayısı üretimi, gerekse kuru kayısı ihracatında bir gerileme görülmektedir. 1990 yılında 41.050 ton olan kuru kayısı üretimi 1996 yılında 18.343 tona düşmüştür. Yine 1990 yılında 33.297 ton olan kuru kayısı ihracatı 1996 yılında 23.740 tona gerilemiştir. 1996 yılı kuru kayısı ihracat geliri 80 Milyon dolardır. Kuru kayısı daha çok Avrupa ülkelerine ihraç edilmektedir.

Malatya gümrüğünden yapılan ihracatın ana sektörlerle göre dağılımı Tablo 38'de verilmiştir.

TABLO 38 : İL'DEN YAPILAN İHRACATIN ANA SEKTÖRLERE GÖRE DAĞILIMI

ANA SEKTÖRLER	1994		1995		1996	
	DEĞER (\$)	PAY (%)	DEĞER (\$)	PAY (%)	DEĞER (\$)	PAY (%)
1. TARIM ÜRÜNLERİ	433.929	10.25	523.909	4.87	270.267	5.63
1.1. Bitkisel Ürünler	433.929	10.25	523.909	4.87	270.267	5.63
1.2. Hayvansal Ürünler	0	0.00	0	0.00	0	0.00
1.3. Orman Ürünleri	0	0.00	0	0.00	0	0.00
2. MADENCİLİK	0	0.00	0	0.00	0	0.00
2.1. Taşocakçılığı	0	0.00	0	0.00	0	0.00
2.2. Maden Cevherleri	0	0.00	0	0.00	0	0.00
2.3. Yakıt Maddeleri	0	0.00	0	0.00	0	0.00
2.4 Diğerleri	0	0.00	0	0.00	0	0.00
3. SANAYİ ÜRÜNLERİ	3.801.498	89.75	10.234.350	95.13	4.531.661	94.37
3.1. Tarıma Dayalı İş. Ür.	47.879	1.13	422.348	3.93	156.019	3.25
3.2. İşlenmiş Petrol Ür.	0	0	0	0	0	0
3.3 Sanayi Mamulleri	3.753.619	88.62	9.812.002	91.20	4.375.642	91.12
GENEL TOPLAM	4.235.427	100.00	10.758.259	100.00	4.801.928	100.00
Artış/Azalış (%)	-		154		-55	

KAYNAK : DİE

Tablodan da görüldüğü gibi Malatya ili ihracatı 1994'de 4.2 Milyon dolar iken %154'lük bir artışla 1995'de 10.8 Milyon dolara çıkmış ancak, 1996'da %55'lik bir azalışla 4.8 Milyon dolara inmiştir. İhracatın ana sektörlerimize göre dağılımına baktığımızda sanayi ürünlerinin 1994'de %89.75, 1995'de %95.13, 1996'da ise %94.37 gibi yüksek bir paya sahip olduğu görülmektedir. 1996 yılı itibariyle sanayi ürünleri içerisinde tarıma dayalı sanayi ürünleri %3.44'lük paya sahipken, sanayi mamulleri 96.56 gibi yüksek bir paya sahiptir.

Malatya gümrüğünden yapılan ithalatın ana sektörlerimize göre dağılımı Tablo 39'da verilmiştir.

TABLO 39 : İL İTHALATININ ANA SEKTÖRLERE GÖRE DAĞILIMI

ANA SEKTÖRLER	1994		1995		1996	
	DEĞER (\$)	PAY (%)	DEĞER (\$)	PAY (%)	DEĞER (\$)	PAY (%)
1. TARIM ÜRÜNLERİ	7.528.772	49.60	32.730.664	60.41	15.824.132	82.00
1.1. Bitkisel Ürünler	6.213.758	40.94	29.796.341	54.99	8.763.217	45.41
1.2. Hayvansal Ürünler	1.315.014	8.66	2.934.323	5.42	7.060.915	36.59
1.3. Orman Ürünleri	0	0.00	0	0.00	0	0.00
2. MADENCİLİK	0	0.00	0	0.00	1.836	0.00
2.1. Taşocakçılığı	0	0.00	0	0.00	1.836	0.00
2.2. Maden Cevherleri	0	0.00	0	0.00	0	0.00
2.3. Yakıt Maddeleri	0	0.00	0	0.00	0	0.00
3. SANAYİ ÜRÜNLERİ	7.647.993	50.40	21.454.390	39.59	3.473.410	18.00
3.1. Tarıma Dayalı İş. Ür.	0	0.00	0	0.00	0	0.00
3.2. İşlenmiş Petrol Ür.	0	0.00	0	0.00	0	0.00
3.3 Sanayi Mamulleri	7.647.993	50.40	21.454.390	39.59	3.473.410	18.00
GENEL TOPLAM	15.176.765	100.00	54.185.054	100.00	19.299.378	100.00
Artış/Azalış (%)	-		257		-64	

KAYNAK : DİE

Tablodan da görüldüğü gibi 1994 yılında 15.2 Milyon dolar olan Malatya gümrüğü ithalatı %257 artarak 1995'de 54.2 Milyon dolara yükselmiş, ancak 1996'da %64 dolayında azalarak 19.3 Milyon dolara düşmüştür. 1994 yılı ithalatında tarım ve sanayi ürünleri %50'lik eşit paylara sahipken, 1996 yılı İthalatının %82'sini tarım ürünleri, %18'ini ise sanayi ürünleri oluşturmaktadır. Sanayi ürünleri ithalatının tamamı sanayi mamulleri ithalatından oluşurken, tarım ürünleri ithalatının %55'i bitkisel , %45'i de hayvansal ürünlerden oluşmaktadır.

Malatya ili dış ticaret hacmi incelendiğinde, dış ticaret dengesinin açık verdiği görülmektedir. Nitekim, dış ticaret dengesi 1994 yılında 10.9 Milyon dolar, 1995 yılında 43.4 Milyon dolar ve 1996 yılında 14.5 Milyon dolar açık vermiştir. Tablo 40'da Malatya ili dış ticaret dengesi ve ihracatın ithalatı karşılama oranları verilmektedir.

TABLO 40 : MALATYA İLİ DIŞ TİCARET DENGESİ (\$)

	1994	1995	1996
İhracat	4.235.427	10.758.259	4.801.928
İthalat	15.176.765	54.185.054	19.299.378
Dış Ticaret Hacmi	19.412.192	64.943.313	24.101.306
Dış Ticaret Dengesi	-10.941.338	-43.426.795	-14.497.450
İhracat/İthalat(%)	27.91	19.85	24.88

Tablodan da görüldüğü gibi, 1994 yılında 19.4 Milyon dolar olan dış ticaret hacmi 1995 yılında 64.9 Milyon dolara yükselmiş ve 1996 yılında 24.1 Milyon dolara gerilemiştir. Dış ticaret dengesi ise bütün yıllarda il aleyhine açık vermiştir. Yıllar itibariyle ihracatın ithalatı karşılama oranları; 1994 yılında 27.91, 1995 yılında 19.85 ve 1996 yılında 24.88 olarak gerçekleşmiştir.

4.8.2. BANKACILIK

Malatya ilinde 1997 sonu itibariyle 17 ayrı banka toplam 51 şubede faaliyet göstermektedir. 1990 yılında 336 Milyar TL. düzeyinde olan Malatya ili toplam banka mevduatı, 1990-1996 döneminde 61 kat artarak 1996 yılı itibariyle 20.778 Milyar TL. düzeyine ulaşmıştır. 1995-1996 yıllarında Malatya ili mevduatının gelişimi, Doğu Anadolu Bölgesi ve Türkiye mevduatı ile karşılaştırmalı olarak Tablo 41'de verilmiştir.

TABLO 41 : İLİN TOPLAM BANKA MEVDUATININ DAĞILIMI (Milyar TL)

MEVDUAT TÜRÜ	1995	1996
Tasarruf Mevduatı	4.004	8.583
Mevduat Sertifikası	17	18
Resmi Kuruluşlar	26	493
Ticari Kuruluşlar	595	1.024
Bankalar Mevduatı	0	0
Döviz Tevdiatı	5.567	9.906
Diğer Mevduat	290	754
TOPLAM (MALATYA) (1)	10.499	20.778
D.ANADOLU BÖLGESİ(2)	42.798	86.832
TÜRKİYE (3)	2.664.937	6.145.516
(1) / (2) (%)	24.53	23.92
(1) / (3) (%)	0.39	0.34
(2) / (3) (%)	1.60	1.41

KAYNAK : Türkiye Bankalar Birliği, 1995, 1996

Tablodan da görüldüğü gibi 1996 yılında Malatya ili toplam mevduatı 20.778 Milyar TL. olup, Doğu Anadolu Bölgesi mevduatının (86.832 Milyar TL.) %23.92'sini, toplam Türkiye mevduatının (6.145.516 Milyar TL.) ise ancak binde 3.4'ünü oluşturmaktadır.

1996 yılı itibariyle ilde 20.778.000 TL. olarak gerçekleşen kişi başına düşen banka mevduatı, Doğu Anadolu Bölgesi kişi başına mevduatının (86.832.000 TL.) üzerinde ancak Türkiye kişi başına mevduatının (96.176.969 TL.) ise oldukça altındadır. Malatya ili kişi başına banka mevduatının Bölge ve Türkiye ile karşılaştırması Tablo 42'de verilmiştir.

TABLO 42 : BANKA MEVDUATI AÇISINDAN İLİN BÖLGE İLLERİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI
(1996)

İLLER	TOPLAM BANKA MEVDUATI(MilyarTL.)	KİŞİ BAŞINA DÜŞEN BANKA MEVDUATI) (TL)	NÜFUS (1996) (*)
Malatya	20.778	27.863.752	745.700
Elazığ	17.917	34.770.037	515.300
Ağrı	2.551	5.594.298	456.000
Bingöl	2.999	11.442.198	262.100
Bitlis	1.840	5.014.990	366.900
Erzincan	8.153	27.322.386	298.400
Erzurum	13.302	15.850.810	839.200
Hakkari	1.613	7.298.643	221.000
Kars	5.782	9.641.487	599.700
Muş	2.150	5.074.345	423.700
Tunceli	3.909	34.109.948	114.600
Van	5.838	7.698.800	758.300
D.ANADOLU BÖLGESİ	86.832	15.503.223	5.600.900
TÜRKİYE	6.145.516	96.176.969	63.898.000

KAYNAK : Türkiye Bankalar Birliği, Bankalarımız, 1996

Not(*): Yıl ortası nüfus tahminleridir.

Tablodan da görüldüğü gibi kişi başına düşen banka mevduatı açısından Doğu Anadolu Bölgesi illeri ile karşılaştırıldığında, Malatya ili kişi başına mevduatının, Elazığ (34.770.037 TL.) ve Tunceli'den (34.109.948 T.L.) sonra üçüncü büyüklükte olduğu görülmektedir. Türkiye'nin gelişmiş illeri itibariyle bakıldığında 1996 yılında bu rakam Ankara için 303.793.830 TL., İstanbul için 252.008.504 TL., İzmir için 120.012.192 TL. ve Eskişehir için 64.281.600 TL.'dir.

Banka kredileri açısından Malatya ilinin mevcut durumu incelendiğinde; 1990 yılında 252 Milyar TL. olan kullanılan banka kredilerinin, 1990-1996 döneminde 22 kat artarak 5.628 Milyar TL.'ye yükseldiği görülmektedir. 1995 yılından 1996 yılına banka kredileri %135 oranında artmıştır. Bu durumda, 1995 yılında %45 paya sahip olan tarım kredilerinin artmasının etkisi büyüktür. 1995-1996 yılları itibariyle Malatya ili kredi dağılımının, Doğu Anadolu Bölgesi ve Türkiye geneli ile karşılaştırılması Tablo 43'de verilmiştir.

TABLO 43 : İLİN TOPLAM BANKA KREDİLERİNİN DAĞILIMI (Milyar TL)

KREDİ TÜRÜ	1995	1996
İHTİSAS KREDİLERİ	1.781	3.339
- Tarım	1.186	2.377
- Gayri Menkul	362	363
- Mesleki	233	501
- Denizcilik	0	0
- Turizm	0	0
- Diğer	0	98
İHTİSAS DIŞI KREDİLER	854	2.289
TOPLAM (MALATYA)(1)	2.635	5.628
D.ANADOLU BÖLG. (2)	14.278	31.598
TÜRKİYE (3)	1.743.685	3.860.068
(1) / (2) (%)	18.45	17.81
(1) / (3) (%)	0.15	0.15
(2) / (3) (%)	0.82	0.82

KAYNAK : Bankalar Birliği, Bankalarımız, 1995, 1996

Tablodan da görüldüğü gibi, 1996 yılında Malatya ilinde kullanılan 5.628 Milyar TL.'lik toplam banka kredisinin; %59'u (3.339 Milyar TL.) ihtisas kredileri ve %41'i de (2.289 Milyar TL.) ihtisas dışı kredilerden oluşmaktadır. İhtisas kredilerinin de %71'i (2.377 Milyar TL.) tarım kredilerinden oluşmuştur.

1996 yılı itibariyle ilde kullanılan toplam banka kredileri, Doğu Anadolu Bölgesi kredilerinin %17.81'ini ve Türkiye toplam banka kredilerinin ise ancak binde 1.5'ini oluşturmaktadır.

1996 yılı itibariyle, Malatya'da 7.547.271 TL. olarak gerçekleşen kişi başına düşen banka kredileri miktarı, Doğu Anadolu Bölgesi kişi başına düşen banka kredilerinden (5.641.593 TL.) yüksek olmakla birlikte, Türkiye kişi başına düşen banka kredileri miktarının (60.409.841 TL.) çok altındadır. Malatya ili kişi başına düşen kredi miktarının Doğu Anadolu Bölgesi ve Türkiye ile karşılaştırması Tablo 44'de verilmiştir.

TABLO 44 : MALATYA İLİ TOPLAM BANKA KREDİLERİNİN TÜRKİYE VE BÖLGE İLLERİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI (1996)

İLLER	TOPLAM BANKA KREDİLERİ (Milyar TL)	KİŞİ BAŞINA DÜŞEN BANKA KREDİLERİ (TL)	NÜFUS (1996) (*)
Malatya	5.628	7.547.271	745.700
Elazığ	3.651	7.085.193	515.300
Ağrı	787	1.725.877	456.000
Bingöl	776	2.960.702	262.100
Bitlis	967	2.635.596	366.900
Erzincan	3.528	11.823.056	298.400
Erzurum	6.556	7.812.202	839.200
Hakkari	180	814.480	221.000
Kars	4.785	7.978.989	599.700
Muş	963	2.272.835	423.700
Tunceli	1.309	11.422.339	114.600
Van	2.468	3.254.649	758.300
D.ANADOLU BÖLG.	31.598	5.641.593	5.600.900
TÜRKİYE	3.860.068	60.409.841	63.898.000

KAYNAK : Türkiye Bankalar Birliği, Bankalarımız, 1996

Not(*): Yıl ortası nüfus tahminleridir.

Malatya ili gerek toplam ve gerekse kişi başına düşen banka kredileri açısından Doğu Anadolu Bölgesi illeri arasında iyi bir yere sahiptir. Türkiye'nin gelişmiş illeri itibariyle bakıldığında 1996 yılı itibariyle kişi başına düşen banka kredisi miktarı Ankara için 247.773.520 TL., İstanbul için 144.438.730 TL. İzmir için 80.642.408 TL. ve Eskişehir için 35.665.131 TL.'dir.

Malatya ili banka mevduatı ve kullanılan banka kredisi ilişkisi incelendiğinde; ilde ticari bankaların açtıkları kredilerin, toplam mevduata oranı 1990 yılında % 75 iken 1995 yılında %25 ve 1996 yılında %27 olarak gerçekleşmiştir. Kredi/Mevduat oranı açısından Malatya ili ile bölge illeri karşılaştırıldığında; Malatya'nın

kredi/mevduat oranının Doğu Anadolu Bölgesi illerinin kredi/mevduat oranlarından genellikle düşük olduğu görülmektedir. Türkiye açısından kredi/mevduat oranı incelendiğinde; 1995 yılında %65 ve 1996 yılında %63 seviyesinde gerçekleştiği dikkati çekmektedir.

Malatya ili Kredi/Mevduat oranının Doğu Anadolu Bölgesi ve Türkiye geneli ile karşılaştırması Tablo 45'de verilmiştir.

TABLO 45 : KREDİ/MEVDUAT ORANI AÇISINDAN İLİN BÖLGE İLLERİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI (%)

İLLER	1995	1996
Malatya	25	0,27
Elazığ	13	0,20
Ağrı	36	0,31
Bingöl	25	0,26
Bitlis	67	0,53
Erzincan	47	0,43
Erzurum	42	0,49
Hakkari	15	0,11
Kars	74	0,83
Muş	53	0,45
Tunceli	25	0,33
Van	48	0,42
DOĞU ANADOLU BÖLGESİ	33	36
TÜRKİYE	65	63

KAYNAK : Türkiye Bankalar Birliği, Bankalarımız 1995, 1996

Gelişmiş bazı illerin kredi/mevduat oranına bakıldığında ise, kredi/mevduat oranının Ankara için %82, İstanbul için %57, İzmir için %67 ve Eskişehir için %56 olduğu görülmektedir.

4.8.3. GELİR DURUMU

Malatya ili Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH) rakamları incelendiğinde; 1987 yılında sabit fiyatlarla GSYİH 667.595 Milyon TL. iken, 1987-1996 döneminde %30 dolayında artış göstererek 1996 yılı itibariyle 867.584 Milyon TL. düzeyinde gerçekleşmiştir.

Malatya ili GSYİH'sının dağılımı yıllar itibariyle sabit fiyatlarla Tablo 46'da ve cari fiyatlarla Tablo 47'de verilmiştir.

**TABLO 46 : MALATYA İLİ GAYRİ SAFİ YURTIÇİ HASILASININ SEKTÖRLERE GÖRE DAĞILIMI
(1987 Yılı Alıcı Fiyatlarıyla) (MİLYON TL)**

SEKTSEKTÖRLER	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
1. TARIM	136.905	157.650	167.976	132.238	178.944	170.178	185.391
a)Çiftçilik ve Hayvancılık	135.186	156.055	166.209	130.869	177.319	168.387	183.870
b)Ormancılık	1.332	1.184	1.335	945	1.186	1.089	895
c)Balıkçılık	388	411	433	425	439	702	626
2. SANAYİ	193.201	195.990	203.895	224.311	225.828	238.914	214.793
a)Madencilik ve Taşocakçılığı	7.944	8.173	6.565	5.802	5.560	5.177	7.657
b)İmalat Sanayii	175.804	177.644	188.552	209.407	210.077	226.992	198.896
c)Elektrik, Gaz ve Su	9.453	10.173	8.778	9.102	10.191	6.745	8.240
3. İNŞAAT	27.321	33.957	38.340	42.380	43.867	40.400	36.528
4. TİCARET	150.571	144.771	165.020	186.658	173.059	197.353	202.304
a)Toptan ve Perakende Ticaret	141.148	135.764	154.991	175.596	162.244	186.462	190.305
b)Otel, Lokanta Hizmetleri	9.423	9.007	10.029	11.062	10.815	10.891	11.999
5. ULAŞTIRMA VE HABERLEŞME	76.921	77.161	84.966	91.906	93.970	77.152	82.548
6. MALİ KURULUŞLAR	8.933	8.956	8.639	8.492	8.834	8.624	7.891
7. KONUT SAHİPLİĞİ	47.885	49.325	51.053	52.172	53.390	54.537	55.250
8. SERBEST MESLEK VE HİZMETLER	7.525	7.841	8.473	9.166	9.854	10.016	10.112
9. (EKSi) İZAFİ BANKA HİZMETLERİ	4.819	4.848	4.671	4.324	4.186	4.204	3.773
10. SEKTÖRLER TOPLAMI (1-9)	644.443	670.803	723.691	742.999	783.560	792.970	791.044
11. DEVLET HİZMETLERİ	50.874	53.742	55.147	55.422	54.806	56.052	55.767
12. KAR AMACI OLM.ÖZEL HİZM.KURULUŞ.	1.759	1.856	885	953	658	616	596
13. ARA TOPLAMI (10 + 12)	697.076	726.401	779.723	799.374	839.023	849.638	847.407
14. İTHALAT VERGİSİ	9.966	10.818	11.930	16.536	12.583	16.265	20.177
15. GAYRİ SAFİ YURTIÇİ HASILA (13 + 14)	707.042	737.218	791.653	815.910	851.607	865.903	867.584
(Alıcı Fiyatlarıyla)							

KAYNAK : DİE

TABLO 47 : MALATYA İLİNİN GAYRİ SAFİ YURTIÇİ HASILASININ SEKTÖRLERE GÖRE DAĞILIMI
(Cari Fiyatlarla) (Milyon TL)

SEKTÖRLER	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
1. TARIM	599.986	961.840	1.600.887	2.440.577	6.431.056	13.048.788	30.597.183
a)Çiftçilik ve Hayvancılık	592.655	952.172	1.577.110	2.405.398	6.378.624	12.962.149	30.392.441
b)Ormancılık	5.116	6.382	17.372	27.601	39.447	42.630	100.307
c)Balıkçılık	2.215	3.286	6.405	7.578	12.985	44.009	104.435
2. SANAYİ	853.822	1.524.317	2.465.402	4.089.852	8.917.890	16.245.958	23.818.895
a)Madencilik ve Taşocaklığı	23.353	42.033	75.254	98.127	138.445	252.190	886.857
b)İmalat Sanayii	798.456	1.422.061	2.268.081	3.817.828	8.423.823	15.583.005	22.033.911
c)Elektrik, Gaz ve Su	32.013	60.223	122.067	173.897	355.622	410.763	898.127
3. İNŞAAT	126.044	328.321	577.290	968.486	1.613.355	2.526.512	4.230.708
4. TİCARET	613.435	940.772	1.682.646	3.128.243	6.246.010	13.164.712	23.741.529
a)Toptan ve Perak.Ticaret	577.869	882.962	1.577.430	2.938.451	5.858.497	12.390.590	22.304.610
b)Otel, Lokanta Hizmetleri	35.566	57.810	105.216	189.792	387.513	774.122	1.436.919
5. ULAŞTIRMA VE HABERLEŞME	301.692	447.932	838.686	1.465.084	3.212.881	5.788.544	11.041.987
6. MALİ KURULUŞLAR	47.176	78.759	166.803	268.521	410.164	1.097.624	2.358.873
7. KONUT SAHİPLİĞİ	111.924	197.802	279.635	351.318	689.089	1.346.439	2.801.388
8. SERBEST MESLEK VE HİZM.	50.175	83.077	142.086	236.751	521.493	996.426	1.826.798
9. (EKSI) İZAFİ BANKA HİZM.	19.303	58.329	86.156	154.680	448.695	682.147	1.105.375
10. SEKTÖRLER TOPLAMI (1-9)	2.684.951	4.504.491	7.667.279	12.794.152	27.593.243	53.532.856	99.311.986
11. DEVLET HİZMETLERİ	490.162	931.086	1.710.497	3.070.015	4.690.819	8.181.811	16.340.759
KAR AMACI OLM.ÖZEL HİZM. KUR.	6.949	9.264	18.093	16.544	7.081	11.070	19.675
13. ARA TOPLAMI (10 + 12)	3.182.062	5.444.841	9.395.869	15.880.711	32.291.143	61.725.737	115.672.420
14. İTHALAT VERGİSİ (Alıcı Fiy.)	39.171	67.659	122.781	255.175	501.662	1.209.310	1.995.513
15. G.S. YURTIÇİ HASILA (13+14) (Alıcı Fiyatlarıyla)	3.221.233	5.512.500	9.518.650	16.135.886	32.792.805	62.935.047	117.667.933

KAYNAK : DİE

Malatya ili GSYİH'sının sabit fiyatlarla faaliyet kollarına göre dağılımı incelendiğinde ise; 1990 yılı itibariyle en yüksek payın %27.3 ile sanayi sektörüne ait olduğu ve bunu %21.3 ile ticaret, %19.4 ile tarım ve %10.9 ile de ulaştırma ve haberleşme sektörünün izlediği görülmektedir. Sektör paylarının yıllar itibariyle gelişimine bakıldığında 1990'dan 1996'ya kadar tarımın ve ticaretin payının arttığı, sanayinin ve ulaştırma-haberleşme sektörlerinin paylarının azalış gösterdiği görülmektedir. Nitekim 1996 yılı itibariyle Malatya ili GSYİH'sı (sabit fiyatlarla) sektörler itibariyle incelendiğinde; 867.584 Milyon TL. olarak gerçekleşen il GSYİH'sından yine en büyük payın %24.8 (214.793 Milyon TL.) ile sanayi sektörüne ait olduğu ve bunu %23.3 ile (202.304 Milyon TL.) ticaret, %21.4 ile (185.391 Milyon TL.) tarım ve %9.5 ile de (82.548 Milyon TL.) ulaştırma ve haberleşme sektörünün izlediği dikkati çekmektedir. 1990'dan 1996'ya geçen dönemde sanayinin payı azalmış, ticaretin payı artmıştır.

İl GSYİH'sına (sabit fiyatlarla) daha alt sektörler itibariyle bakıldığında 1996 yılında 214.793 Milyon TL. olarak gerçekleşen sanayi sektörü hasılası içinde en büyük pay %92.6 ile (198.896 Milyon TL.) imalat sanayiine ait olup, bunu %3.8'le (8.240 Milyon TL.) elektrik, gaz ve su ve %3.6 ile de (7.657 Milyon TL.) madencilik ve taşocakçılığı izlemektedir. Yine 202.304 Milyon TL. olarak gerçekleşen ticaret sektörü hasılası içinde en büyük pay %94 ile (190.305 Milyon TL.) toptan ve perakende ticarete ait olup, otel ve lokanta hizmetlerinin (9.061 Milyon TL.) payı %6'dır. 185.391 Milyon TL. olarak gerçekleşen tarım sektörü hasılası içinde ise en büyük pay %99.2 ile (183.870 Milyon TL.) çiftçilik ve hayvancılık alt sektörüne ait olup bunu, %0.5 ile (895 Milyon TL.) ormancılık ve %0.3'le de (626 Milyon TL.) balıkçılık alt sektörü izlemektedir. Malatya ili GSYİH'sının sektörlerle göre yüzde dağılımı sabit fiyatlarla Tablo 48 ve cari fiyatlarla Tablo 49'da verilmiştir.

**TABLO 48 : İLİN GAYRİ SAFİ YURTIÇİ HASILASININ SEKTÖRLERE GÖRE DAĞILIMI
(1987 Yılı Üretici Fiyatlarıyla) (%)**

SEKTÖRLER	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
1. TARIM	19,4	21,4	21,2	16,2	21,0	19,7	21,4
a)Çiftçilik ve Hayvancılık	19,1	21,2	21,0	16,0	20,8	19,4	21,2
b)Ormancılık	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1
c)Balıkçılık	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
2. SANAYİ	27,3	26,6	25,8	27,5	26,5	27,6	24,8
a)Madencilik ve Taşocaklığı	1,1	1,1	0,8	0,7	0,7	0,6	0,9
b)İmalat Sanayii	24,9	24,1	23,8	25,7	24,7	26,2	22,9
c)Elektrik, Gaz ve Su	1,3	1,4	1,1	1,1	1,2	0,8	0,9
3. İNŞAAT	3,9	4,6	4,8	5,2	5,2	4,7	4,2
4. TİCARET	21,3	19,6	20,8	22,9	20,3	22,8	23,3
a)Toptan ve Perakende Ticaret	20,0	18,4	19,6	21,5	19,1	21,5	21,9
b)Otel, Lokanta Hizmetleri	1,3	1,2	1,3	1,4	1,3	1,3	1,4
5. ULAŞTIRMA VE HABERLEŞME	10,9	10,5	10,7	11,3	11,0	8,9	9,5
6. MALİ KURULUŞLAR	1,3	1,2	1,1	1,0	1,0	1,0	0,9
7. KONUT SAHİPLİĞİ	6,8	6,7	6,4	6,4	6,3	6,3	6,4
8. SERBEST MESLEK VE HİZMETLER	1,1	1,1	1,1	1,1	1,2	1,2	1,2
9. (EKSİ) İZAFİ BANKA HİZMETLERİ	0,7	0,7	0,6	0,5	0,5	0,5	0,4
10. SEKTÖRLER TOPLAMI (1-9)	91,1	91,0	91,4	91,1	92,0	91,6	91,2
11. DEVLET HİZMETLERİ	7,2	7,3	7,0	6,8	6,4	6,5	6,4
12. KAR AMACI OLMAYAN ÖZEL HİZM.KUR.	0,2	0,3	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
13. ARA TOPLAMI (10 + 12)	98,6	98,5	98,5	98,0	98,5	98,1	97,7
14. İTHALAT VERGİSİ	1,4	1,5	1,5	2,0	1,5	1,9	2,3
15. GAYRİ SAFİ YURTIÇİ HASILA (13 + 14) (Alıcı Fiyatlarıyla)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

KAYNAK : DİE

**TABLO 49 : İLİN GAYRİ SAFİ YURTIÇİ HASILASININ SEKTÖRLERE GÖRE DAĞILIMI
(Cari Fiyatlarla) (%)**

SEKTÖRLER	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
1. TARIM	18,6	17,4	16,8	15,1	19,6	20,7	26,0
a)Çiftçilik ve Hayvancılık	18,4	17,3	16,6	14,9	19,5	20,6	25,8
b)Ormancılık	0,2	0,1	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1
c)Balıkçılık	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1
2. SANAYİ	26,5	27,7	25,9	25,3	27,2	25,8	20,2
a)Madencilik ve Taşocaklığı	0,7	0,8	0,8	0,6	0,4	0,4	0,8
b)İmalat Sanayii	24,8	25,8	23,8	23,7	25,7	24,8	18,7
c)Elektrik, Gaz ve Su	1,0	1,1	1,3	1,1	1,1	0,7	0,8
3. İNŞAAT	3,9	6,0	6,1	6,0	4,9	4,0	3,6
4. TİCARET	19,0	17,1	17,7	19,4	19,0	20,9	20,2
a)Toptan ve Perakende Ticaret	17,9	16,0	16,6	18,2	17,9	19,7	19,0
b)Otel, Lokanta Hizmetleri	1,1	1,0	1,1	1,2	1,2	1,2	1,2
5. ULAŞTIRMA VE HABERLEŞME	9,4	8,1	8,8	9,1	9,8	9,2	9,4
6. MALİ KURULUŞLAR	1,5	1,4	1,8	1,7	1,3	1,7	2,0
7. KONUT SAHİPLİĞİ	3,5	3,6	2,9	2,2	2,1	2,1	2,4
8. SERBEST MESLEK VE HİZMETLER	1,6	1,5	1,5	1,5	1,6	1,6	1,6
9. (EKSİ) İZAFİ BANKA HİZMETLERİ	0,6	1,1	0,9	1,0	1,4	1,1	0,9
10. SEKTÖRLER TOPLAMI (1-9)	83,4	81,7	80,6	79,3	84,1	85,1	84,4
11. DEVLET HİZMETLERİ	15,2	16,9	18,0	19,0	14,3	13,0	13,9
12. KAR AMACI OLMAYAN ÖZ.HİZM.KUR.	0,2	0,2	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0
13. ARA TOPLAMI (10 + 12)	98,8	98,8	98,7	98,4	98,5	98,1	98,3
14. İTHALAT VERGİSİ	1,2	1,2	1,3	1,6	1,5	1,9	1,7
15. GAYRİ SAFİ YURTIÇİ HASILA (13 + 14) (Alıcı Fiyatlarıyla)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

KAYNAK : DİE

Malatya ili GSYİH'sının ilçeler itibariyle dağılımı incelendiğinde ise; 1996 yılı itibariyle GSYİH'ye (cari fiyatlarla) en büyük katkıyı %64.3'lük payla (75.656.153 Milyon TL.) Merkez ilçenin yaptığı görülmektedir. Merkez ilçenin ülke genelindeki payı %0.51'dir. Merkez ilçeden sonra 9.07'lik payla (10.667.401 Milyon TL.) Akçadağ ikinci sırada, %7.10 (8.357.357 Milyon TL.) ile Doğanşehir üçüncü sırada ve %3.09'luk payla (3.631.901 Milyon TL.) Yeşilyurt dördüncü sırada yer almaktadır. İl GSYİH'sı içinde en düşük pay %0.34'lük payla (396.818 Milyon TL.) Doğanşol ilçesine aittir. Bu ilçelerin 910 ilçeyi içine alan Türkiye sıralaması içindeki yerine bakıldığında; Merkez ilçenin 46'ncı sırada Doğanşol ilçesinin ise 908'nci sırada yer aldığı görülmektedir.

Malatya ili GSYİH'sının 1996 yılı itibariyle ilçelere göre dağılımı, il ve Türkiye GSYİH içindeki payları ve 910 ilçe arasındaki sırası Tablo 50'de verilmiştir.

TABLO 50 : MALATYA İLİ GSYİH'NİN İLÇELERE GÖRE DAĞILIMI (1996)

İlçe Adı	GSYİH (milyon TL)	İl İçindeki Payı (%)	Toplam GSYİH İçindeki Payı (%)	İlçeler Sıralamasındaki Yeri
Merkez	75.656.153	64.30	0.51	46
Akçadağ	10.667.401	9.07	0.07	253
Arapkir	1.897.301	1.61	0.01	636
Arguvan	1.697.995	1.44	0.01	664
Battalgazi	2.832.819	2.41	0.02	551
Darende	3.035.672	2.58	0.02	529
Doğanşehir	8.357.357	7.10	0.06	306
Doğanyol	396.818	0.34	0.00	908
Hekimhan	2.847.100	2.42	0.02	549
Kale	1.060.082	0.90	0.01	789
Kuluncak	1.130.881	0.96	0.01	774
Pütürge	1.316.816	1.12	0.01	737
Yazıhan	3.139.640	2.67	0.02	523
Yeşilyurt	3.631.901	3.09	0.02	480
TOPLAM	117.667.933	100,00	0,80	-

KAYNAK : DİE

Malatya ili GSYİH'sının Doğu Anadolu Bölgesi ve Türkiye içindeki yeri incelendiğinde ise; 1996 yılında ilde yaratılan hasılabın (sabit fiyatlarla), Doğu Anadolu Bölgesi hasılabının %24.8'ini, Türkiye hasılabının ise %0.82'sini (binde 8.2) oluşturduğu görülmektedir. Malatya GSYH'sının Bölge içindeki payının gelişimi Tablo 51'de, ülke içindeki payının gelişimi Tablo 52'de verilmiştir.

**TABLO 51 :MALATYA İLİ GSYİH'SININ BÖLGE GSYİH'SI İÇİNDEKİ YERİ
(1987 Yılı Üretici Fiyatlarıyla) (Milyon TL)**

YILLAR	BÖLGE		İL		(II)/(I) (%)
	GSYİH (I)	Gelişme Hızı (%)	GSYİH (II)	Gelişme Hızı (%)	
1987	3.054.348	-	667.595	-	21.86
1988	3.120.142	2.2	684.137	2.5	21.92
1989	3.052.585	-2.2	693.334	1.3	22.71
1990	3.322.031	8.8	707.042	2.0	21.28
1991	3.229.687	-2.8	737.218	4.3	22.83
1992	3.374.391	4.5	791.653	7.4	23.46
1993	3.499.536	3.7	815.910	3.1	23.31
1994	3.480.573	-0.5	851.607	4.4	24.47
1995	3.414.300	-1.9	865.903	1.7	25.36
1996	3.502.966	3.4	867.584	1.1	24.77

KAYNAK : DİE

TABLO 52:SEKTÖRLERE GÖRE İL GAYRİ SAFİ YURTIÇİ HASILASININ TÜRKİYE GSYİH'SI İÇİNDEKİ YERİ (1987 Yılı Üretici Fiyatlarıyla)

SEKTÖRLER	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
1. TARIM	0,97	1,12	1,15	0,91	1,25	1,16	1,21
a)Çiftçilik ve Hayvancılık	1,03	1,20	1,23	0,98	1,34	1,25	1,30
b)Ormancılık	0,17	0,16	0,15	0,13	0,16	0,13	0,11
c)Balıkçılık	0,15	0,15	0,17	0,13	0,13	0,22	0,20
2. SANAYİ	0,87	0,86	0,84	0,85	0,91	0,86	0,72
a)Madencilik ve Taşocaklığı	0,51	0,50	0,40	0,38	0,34	0,34	0,49
b)İmalat Sanayii	0,94	0,93	0,93	0,94	1,03	0,97	0,80
c)Elektrik, Gaz ve Su	0,47	0,48	0,37	0,35	0,38	0,23	0,26
3. İNŞAAT	0,50	0,62	0,66	0,68	0,71	0,69	0,59
4. TİCARET	0,89	0,86	0,92	0,93	0,94	0,96	0,90
a)Toptan ve Perakende Ticaret	0,98	0,94	1,01	1,02	1,05	1,06	1,00
b)Otel, Lokanta Hizmetleri	0,39	0,40	0,40	0,40	0,36	0,36	0,36
5. ULAŞTIRMA VE HABERLEŞME	0,76	0,77	0,78	0,76	0,79	0,62	0,61
6. MALİ KURULUŞLAR	0,36	0,36	0,35	0,35	0,37	0,36	0,32
7. KONUT SAHİPLİĞİ	1,04	1,04	1,05	1,05	1,04	1,04	1,03
8. SERBEST MESLEK VE HİZMETLER	0,39	0,40	0,41	0,42	0,47	0,44	0,42
9. (EKSİ) İZAFİ BANKA HİZMETLERİ	0,22	0,22	0,22	0,21	0,20	0,20	0,18
11. DEVLET HİZMETLERİ	1,27	1,31	1,29	1,28	1,25	1,25	1,25
12. KAR AMACI OLMAYAN ÖZEL HİZM.KUR.	0,48	0,49	0,23	0,24	0,17	0,16	0,15
14. İTHALAT VERGİSİ	0,29	0,30	0,30	0,31	0,37	0,43	0,44
15. GAYRİ SAFİ YURTIÇİ HASILA (13 + 14) (Alıcı Fiyatlarıyla)	0,85	0,87	0,89	0,84	0,93	0,88	0,83

KAYNAK : DİE

Tablodan da görüldüğü gibi, il GSYİH'sı 1990 yılında Türkiye GSYİH'sının %0.85'ini (binde 8.5) oluştururken, 1992 yılında bu oran %0.89'a (binde 8.9) çıkmış ve 1996 yılında ise %0.83'e (binde 8.3) inmiştir.

Kişi başına düşen gelir düzeyi açısından Malatya ili incelendiğinde, 1987 yılı itibariyle 1.128 dolar olan kişi başına gayri safi yurtiçi hasılasının 1993 yılına kadar sürekli artış göstererek 1993 yılında 2.014 dolar seviyesine çıktığı görülmekte, ancak 1994 yılında tekrar düşüşe geçen kişi başına gayri safi yurtiçi hasılasının 1994 yılında 1.547 dolara kadar düştüğü ve 1996 yılında ancak 1.979 dolara kadar yükselebildiği görülmektedir. Malatya ili kişi başına GSYİH'sı her dönemde Doğu Anadolu Bölgesi GSYİH'nın üzerinde gerçekleşmiştir. Ancak, ilin kişi başına GSYİH'sı her dönemde Türkiye GSYİH'sının altında kalmıştır. Malatya ili kişi

başına GSYİH'sının yıllar itibariyle gelişimi , bölge ve Türkiye karşılaştırması ile birlikte Tablo 53'de verilmiştir.

TABLO 53: İLİN KİŞİ BAŞINA GAYRİ SAFİ YURTIÇİ HASILASI (Cari Fiyatlarla)

YILLAR	KİŞİ BAŞINA GSYİH (TL)	GELİŞME HIZI (%)	MALATYA K.B.GSYİH (\$)	BÖLGE K.B.GSYİH (\$)	TÜRKİYE K.B.GSYİH(\$)
1987	984.138	0,0	1.128	664	1.629
1988	1.604.318	63,0	1.123	690	1.685
1989	2.742.435	70,9	1.280	767	1.933
1990	4.594.594	67,5	1.744	1.130	2.655
1991	7.800.306	69,8	1.846	1.176	2.603
1992	13.370.242	71,4	1.916	1.239	2.682
1993	22.511.975	68,4	2.014	1.377	2.981
1994	45.467.132	102,0	1.547	1.009	2.173
1995	86.782.303	90,8	1.879	1.236	2.727
1996	161.478.061	86,0	1.979	1.286	2.833

KAYNAK : DİE

1996 yılı itibariyle; Malatya, Bölge illeri ve belli başlı illerin kişi başına GSYİH sıralaması ve gelişme hızları Tablo 54'de verilmiştir.

TABLO 54 : GELİŞMİŞ BAZI İLLERLE BÖLGE İLLERİNİN KİŞİ BAŞINA GSYİH'LARININ KARŞILAŞTIRILMASI

İller	KB GSYİH (\$)	KB GSYİH (TL.)	Gelişme Hızı (%)	KB GSYİH Sıralaması
İzmir	4.286	349.719.302	85,0	3
İstanbul	4.286	349.651.742	87,5	4
Ankara	3.976	324.398.894	75,8	7
TÜRKİYE	2.888	265.611.117	87,1	-
Elazığ	2.268	185.061.225	91,5	35
Malatya	1.979	161.478.061	86,1	44
Erzincan	1.692	138.048.601	86,5	52
Tunceli	1.614	131.663.909	101,7	55
Erzurum	1.348	110.010.128	81,6	60
Kars	1.096	89.408.493	80,8	71
Van	997	81.309.105	73,5	73
Bingöl	915	74.664.826	90,3	75
Hakkari	863	70.429.901	60,6	76
Bitlis	813	66.349.567	87,9	77
Ağrı	667	54.427.847	77,0	78
Muş	654	53.335.306	75,0	79

KAYNAK : DİE

Tablodan da görüldüğü gibi 79 ilin yer aldığı 1996 yılı kişi başına GSYİH sıralamasında Malatya ili 44'üncü sırada yer almaktadır. Doğu Anadolu Bölge illeri içerisinde ise Malatya, Elazığ'dan sonra ikinci sırada yer almaktadır.

4.9. SOSYO-EKONOMİK GELİŞMİŞLİK DURUMU

1970'li yıllara kadar gelişmenin temel göstergesi olarak görülen kişi başına gelir; toplumsal gelişmişliği yeterince açıklayamayan, yalnızca talep genişlemesini açıklayabilen dar kapsamlı bir göstergedir. Gerçekte gelişme kavramı; fiziki kapasite büyüklüğü ve gelir artışı gibi iktisadi gelişmeler yanında, bunların gelir grupları ve bölgeler arası dağılımı ile sosyal ve kültürel birikimlerin yansıtılabildiği toplumsal gelişme düzeyini ifade etmektedir. Bu anlayışla gelişme; ülkenin ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel yapılarındaki ilerlemeyi kapsamakta ve bir bütün oluşturmaktadır. Bu bakımdan, illerin ve bölgelerin gelişmişlik sıralamasında; kişi başına düşen milli gelirin artırılması şeklinde özetlenebilecek iktisadi büyüme kavramıyla beraber, yapısal ve insani gelişmeyi içine alan ve ölçülebilen bütün sosyal değişkenleri de içeren bir "**sosyo- ekonomik gelişme**" ölçütü daha anlamlı olabilmektedir.

DPT, Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü tarafından yapılan "**İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (1996)**" temel bileşenler analizi yöntemini kullanarak illeri beş grup gelişmişlik derecesine ayırmıştır. Araştırma Aralık 1993'teki idari yapıyı esas aldığından 76 ili kapsamaktadır. 1990-93 yıllarına ait, il ölçeğinde 58 gösterge kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan göstergeler; demografi, istihdam, eğitim, sağlık, altyapı ve illerde on bin kişiye düşen özel otomobil, motorlu kara taşıtı ve faks aboneliği ile fert başına düşen telefon kontör değeri ve elektrik tüketim miktarının içerildiği diğer refah göstergelerinden oluşan Sosyal Göstergelerle, imalat sanayi, inşaat, tarım ve mali göstergelerden oluşan Ekonomik Göstergelerdir.

İllerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması, ekonomik ve sosyal yapıları temsil eden 58 değişkenin ortak bileşkesi olarak ve temel bileşenler çözümlemesiyle ortaya

çıkarılan temel bileşen değerleri esas alınarak oluşturulmuştur. Oluşturulan bu sıralama ve bu sıralamaya esas teşkil eden endeks değerleri orijinal çalışmadan aynen alınarak Tablo 55'de verilmiştir.

TABLO 55 : İLLERİN SOSYO – EKONOMİK GELİŞİMİŞLİK SIRALAMASI

SIRA No	İL ADI	ENDEKS	SIRA No	İL ADI	ENDEKS
1.	İSTANBUL	4.879015	39.	AMASYA	-0.193947
2.	ANKARA	3.324472	40.	KARAMAN	-0.225250
3.	İZMİR	2.707983	41.	AFYON	-0.228109
4.	KOCAELİ	1.745641	42.	NİĞDE	-0.280378
5.	BURSA	1.561681	43.	KASTAMONU	-0.331970
6.	ESKİŞEHİR	1.010243	44.	ÇORUM	-0.338263
7.	ANTALYA	0.979019	45.	GİRESUN	-0.342129
8.	TEKİRDAĞ	0.912105	46.	ARTVİN	-0.361540
9.	ADANA	0.825002	47.	ERZİNCAN	-0.369077
10.	İÇEL	0.692054	48.	SİVAS	-0.408015
11.	MUĞLA	0.625896	49.	AKSARAY	-0.449240
12.	AYDIN	0.572214	50.	KAHRAMANMARAŞ	-0.450686
13.	BALIKESİR	0.566499	51.	BARTIN	-0.472164
14.	KIRKLARELİ	0.554468	52.	TOKAT	-0.481332
15.	KAYSERİ	0.530593	53.	ÇANKIRI	-0.506919
16.	DENİZLİ	0.501473	54.	SİNOP	-0.512526
17.	BİLECİK	0.474944	55.	ORDU	-0.535689
18.	EDİRNE	0.408019	56.	ERZURUM	-0.550649
19.	ZONGULDAK	0.362269	57.	DİYARBAKIR	-0.614462
20.	ÇANAĞKALE	0.351583	58.	YOZGAT	-0.639394
21.	ISPARTA	0.337425	59.	ŞANLIURFA	-0.657586
22.	MANİSA	0.308470	60.	TUNCELİ	-0.694920
23.	UŞAK	0.249609	61.	ADİYAMAN	-0.752853
24.	KONYA	0.220072	62.	KARS	-0.754675
25.	GAZİANTEP	0.199953	63.	GÜMÜŞHANE	-0.783385
26.	HATAY	0.189559	64.	BAYBURT	-0.798578
27.	SAKARYA	0.154779	65.	BATMAN	-0.869404
28.	BOLU	0.147192	66.	MARDİN	-0.916083
29.	BURDUR	0.144998	67.	VAN	-0.955459
30.	KIRIKKALE	0.141061	68.	SİİRT	-0.970848
31.	KÜTAHYA	0.093397	69.	İĞDIR	-0.980015
32.	NEVŞEHİR	0.006389	70.	HAKKARİ	-1.053626
33.	ELAZIĞ	-0.024586	71.	BİTLİS	-1.056951
34.	TRABZON	-0.034803	72.	ARDAĞAN	-1.057505
35.	SAMSUN	-0.042239	73.	BİNGÖL	-1.060746
36.	KİRŞEHİR	-0.116527	74.	AĞRI	-1.134534
37.	RİZE	-0.122267	75.	ŞIRNAK	-1.224524
38.	MALATYA	-0.179552	76.	MUŞ	-1.244671

Burada; illerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasını ve endeks değerlerini belirleyen temel faktörler; illerin sahip oldukları nüfus büyüklüğü, yüzölçümü, ya da

şehirleşme oranı gibi bir takım yüzeysel büyüklükler değildir. Sıralamayı belirleyen başlıca faktörler; İllerdeki demografik yapının işgücü talebinin, eğitim ve sağlık hizmetlerinin, fiziki ve sosyal altyapı olanaklarının, üretim seviyesinin ve her şeyden önemlisi gelir düzeyinin, il nüfusunun ihtiyaçlarını karşılamada sağladıkları başarı olmaktadır. Tablodan da görüldüğü gibi illerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında İstanbul 1'inci Malatya 38'inci ve Muş sonuncu olmuştur.

Araştırmanın diğer amaçlarından birisi de, eşdeğer gelişmişlik seviyesine sahip illerin belirlenmesi ve ülke genelinde homojen alanların saptanmasıdır. Yapılan çözümlenmeler ve değerlendirmeler sonucunda ülke; farklı gelişmişlik düzeylerinde 5 ayrı gruba ayrılmıştır. Bu ayrıma göre birinci grupta 5, ikinci grupta 11, üçüncü grupta 26, dördüncü ve beşinci grupta ise 17'şer il yer almaktadır. Gelişmişlik endeksine göre kademeli il gruplarının dağılımı orijinal çalışmadan aynen alınarak Tablo 56'da verilmiştir.

TABLO 56 : GELİŞMİŞLİK ENDEKSİNE GÖRE KADEMELİ İL GRUPLARI

1.DERECEDE GELİŞMİŞ İLLER	2.DERECEDE GELİŞMİŞ İLLER	3.DERECEDE GELİŞMİŞ İLLER	4.DERECEDE GELİŞMİŞ İLLER	5.DERECEDE GELİŞMİŞ İLLER
1. İstanbul	1. Eskişehir	1. Bilecik	1. Kastamonu	1. Tunceli
2. Ankara	2. Antalya	2. Edirne	2. Çorum	2. Adıyaman
3. İzmir	3. Tekirdağ	3. Zonguldak	3. Giresun	3. Kars
4. Kocaeli	4. Adana	4. Çanakkale	4. Artvin	4. Gümüşhane
5. Bursa	5. İçel	5. Isparta	5. Erzincan	5. Bayburt
	6. Muğla	6. Manisa	6. Sivas	6. Batman
	7. Aydın	7. Uşak	7. Aksaray	7. Mardin
	8. Balıkesir	8. Konya	8. K.maraş	8. Van
	9. Kırklareli	9. Gaziantep	9. Bartın	9. Siirt
	10. Kayseri	10. Hatay	10. Tokat	10. Iğdır
	11. Denizli	11. Sakarya	11. Çankırı	11. Hakkari
		12. Bolu	12. Sinop	12. Bitlis
		13. Burdur	13. Ordu	13. Ardahan
		14. Kırıkkale	14. Erzurum	14. Bingöl
		15. Kütahya	15. Diyarbakır	15. Ağrı
		16. Nevşehir	16. Yozgat	16. Şırnak
		17. Elazığ	17. Şanlıurfa	17. Muş
		18. Trabzon		
		19. Samsun		
		20. Kırşehir		
		21. Rize		
		22. Malatya		
		23. Amasya		
		24. Karaman		
		25. Afyon		
		26. Niğde		

Tablodan da görüldüğü gibi Malatya bu çalışmaya göre üçüncü derece gelişmiş iller arasında yer almaktadır. Yine Doğu Anadolu Bölgesi illeri arasında yer alan Elazığ, üçüncü derece gelişmiş iller arasında, Erzurum ve Erzincan dördüncü derece gelişmiş iller arasında ve diğer bölge illerinin tamamı beşinci derece gelişmiş iller arasında yer almaktadır.

Araştırmaya göre Malatya ilinin de içinde yer aldığı üçüncü derece gelişmiş illerin tipik özellikleri şöyle sıralanmaktadır:

- Kentlerde yaşayan nüfus oranı, nüfus artış hızı ve nüfus yoğunluğu değişkenleri ülke ortalamasının altında değerlere sahiptir(Malatya ilinde nüfusun %54'ü kentlerde yaşamakta iken Türkiye genelinde bu oran %59'dur. Yine Nüfus artış hızının binde 10.60 olduğu ilde nüfus yoğunluğu ise 57 kişi/km²'dir. Türkiye genelinde ise nüfus artış hızı binde 21.71, nüfus yoğunluğu da 73 kişi/km²'dir
- İstihdam tarım sektöründe yoğunluk kazanmıştır. (Malatya için bu oran % 64'tür.)
- İmalat sanayii tarıma dayalı bir gelişme göstermiştir,
- Genel olarak yüksek bir gelişme potansiyeli vardır,
- Ekonomik faaliyetlerde tarım sektörü ön plandadır,
- Genellikle il ve bölge ölçeğinde üretim yapan sanayi kuruluşları bulunmaktadır,
- Küçük ve orta ölçekli tesisler yaygın olarak bulunur ve sosyo-ekonomik gösterge değerleri ülke ortalamalarına yakındır.

Malatya ilinin gelişmişlik düzeyi ilçeler itibariyle değerlendirildiğinde ise; Merkez ilçenin, Türkiye genelinde incelenen 858 ilçe içerisinde 41. sırada, il içerisinde ise birinci sırada yer aldığı görülmektedir. Kale ilçesi ise il içinde son sırada yer alırken, Türkiye genelinde 820. sırada bulunmaktadır. Malatya'nın ilçeler itibariyle gelişmişlik sıralaması Tablo 57'de verilmiştir.

TABLO 57 : İLÇELER İTİBARIYLA GELİŞMİŞLİK SIRALAMASI

İlçe Adı	858 İlçe İçinde Gelişmişlik Sırası	İl İçinde Gelişmişlik Sırası
Merkez	41	1
Yeşilyurt	286	2
Arapkir	356	3
Hekimhan	442	4
Battalgazi	497	5
Akçadağ	536	6
Darende	569	7
Doğanşehir	649	8
Kuluncak	695	9
Arguvan	742	10
Yazıhan	770	11
Doğanyol	780	12
Pütürge	813	13
Kale	820	14

Bu çalışmada illerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasıyla beraber, aynı değişkenler ve metodoloji kullanılarak coğrafi bölgelere göre sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması da yapılmıştır. Sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyini gösteren endeks değerleriyle ülke ortalamasının altında kalan bölgeler Karadeniz, Güneydoğu ve Doğu Anadolu'dur. Bu üç bölgemizde coğrafi yapı, iklim özellikleri ve gelişmiş batı pazarlarına nispi uzaklıklar gibi faktörler, durgunluğun başlıca unsurları olarak görülmektedir.

Sosyo-ekonomik gelişmişliği yansıtan endeks değerleriyle son sırada bulunan Doğu Anadolu Bölgesi 5.4 milyon nüfusu ile coğrafi bölgeler sıralamasında da en son sırada bulunmaktadır. Bölgede bir milyon üzeri nüfusa sahip il bulunmamaktadır. Bölgenin gelişmişlik düzeyine ilişkin bazı göstergeler aşağıda verilmektedir.

- Bölge en düşük nüfus yoğunluğuna sahip bölgedir. Bölgede kilometre kareye 37 kişi düşmektedir.
- Bölge en çok göç veren bölge konumundadır.
- Binde 4.2'lik doğurganlık oranı ve 7.02'lik ortalama hanehalkı büyüklükleri gibi gelişmişlik açısından olumsuzluk taşıyan göstergeler itibarıyla G.D.Anadolu'dan sonra en alt sırada olan bölgedir. Bebek ölüm oranı da oldukça yüksektir.

- Ziraat işkolunda çalışanların toplam istihdam içindeki oranı %71.93'dür. Buna karşın tarımsal üretim değeri, ülke ortalamasının oldukça altındadır. Bölgenin, Türkiye tarımsal üretim değerine katkısı da, %10 gibi çok düşük bir orandadır.
- Bir çok bölgede olduğu gibi, tarımsal verimlilik çok düşüktür.
- Doğu Anadolu, toplam istihdam içinde sanayi istihdamının (%3.98) en düşük olduğu bölgedir.
- Ücretli çalışan kadınların toplam istihdam içindeki oranı açısından da (%2.1) bölge en alt sıradadır.
- Bölgede okur-yazar nüfus oranı (%68.16), okur-yazar kadın nüfus oranı (%54.89), fakülte veya yüksek okul bitirenler oranı (%3.33) gibi eğitim göstergeleri de Türkiye ortalamasının oldukça altındadır.

Yukarıda açıklanan konular dışında bölge, sağlık, sanayi,bankacılık, gelir ve kurumlar vergisi, kişi başına teşvik belgeli yatırım tutarı, ihracat ve ithalat göstergeleri açısından da bölgeler arasında genellikle G.D.Anadolu ile birlikte son sıralarda yer almaktadır. Doğu Anadolu bölgesi, Güneydoğu'dan sonra kamu gelirlerine en az katkı yapan bölge olmakla birlikte, kamu yatırımlarından kişi başına en fazla payı alan dördüncü bölge konumundadır. Bu durum bu bölgelere kamu kaynaklarının önemli ölçüde transfer edildiğini göstermektedir.

5. YÖRENİN EKONOMİK GELİŞME YÖNÜNDEN ANALİZİ

5.1. MEVCUT DURUM

Doğu Anadolu Bölgesinde yer alan Malatya ili yatırım ortamı açısından değerlendirilirken, daha önceki bölümlerde ayrıntılı bir şekilde ele alınmış olan ve bir bölgeye yatırım kararı alınırken doğrudan ve dolaylı olarak etkili olan unsurlar ortaya konulmuş ve yatırım ortamının iyileştirmek için alınması gerekli önlemler belirtilmiştir.

Yerel ekonomik gelişme potansiyelini belirleyen mevcut unsurlar; coğrafi konum ve doğal yapı, iklim ve bitki örtüsü özellikleri, ulaşım ve enerji gibi altyapı özellikleri, nüfusun yapısı ve istihdam olanakları, eğitim düzeyi, tarımsal ve hayvansal etkinlikler, imalat sanayiinin yapısı, teşvik durumu ve sosyo-ekonomik yapı şeklinde sıralanabilir.

5.1.1. COĞRAFI YAPI

Malatya ili, coğrafi konum olarak, bölge içerisinde oldukça önemli bir konuma sahiptir. İl ayrıca Akdeniz, İç Anadolu ve Güneydoğu bölgeleri arasında da bir geçiş alanı oluşturmaktadır. İlin yüzey şekillerini Güneydoğu Toroslarının geçtiği engebeli alanla Malatya Ovası ve Tohma Havzası oluşturur. Arazi yapısı tarım ve sanayi için elverişli bir ortam yaratmaktadır. Bölgede tarım sektörü ağırlığını korumaktadır.

İl arazisinin %34'ü tarım alanı, %11'i orman ve fundalık, %30'u çayır ve mera ve %25'i de tarım dışı arazilerden oluşmaktadır.

5.1.2. ULAŞIM

Malatya ili, gerek Doğu illerinin ulaşım merkezi olması ve gerekse Doğu Anadolu'dan Akdeniz ve Güneydoğu'ya giden yolların geçiş merkezi olması nedeniyle karayolları açısından gelişmiş bir ildir. İldeki demiryolu ağı, kuzey ve güney illerini birbirine bağlamaktadır. İlde sivil havaalanı bulunmamakla birlikte, askeri havaalanı aracılığıyla Ankara bağlantılı olarak İstanbul'a her gün uçak seferi bulunmaktadır.

5.1.3. ENERJİ

Malatya ilinde kullanılan enerji Kernek, Erkenek ve Derme hidroelektrik santrallerinden sağlanmaktadır. Türkiye genelinde kişi başına düşen elektrik

tüketimi ortalama 1.183 kwh iken, Malatya ilinde kişi başına düşen elektrik tüketimi 688 kwh'dır. TEDAŞ'ın şebeke kayıp oranı Türkiye genelinde 1996 yılı itibariyle %18.1 iken bu oran Malatya için %15.9'dur.

5.1.4. DEMOGRAFİK YAPI

Malatya'da nüfusun %54'ü şehirlerde, %46'sı kırsal kesimlerde yaşamaktadır. 1990 yılı nüfus sayımına göre ilde nüfus artış hızı binde 14.73 olmuştur. 1990 yılında 702.055 olan il nüfusu, 1997 yılı kesin olmayan sonuçlarına göre, 803.000 dolayına yükselmiştir.

İl'de faal nüfusun büyük çoğunluğu tarım sektöründe çalışmaktadır. Tarım sektöründe çalışanların oranı %64 olup, bunun %46'sını erkekler, %54'ünü kadınlar oluşturmaktadır. Tarım sektöründe çalışanların oranının yüksek olmasına karşın, tarımsal hasılanın düşük seviyelerde gerçekleşmesi, ilden göçün başlıca sebeplerinden birisi olarak görülmektedir. 1996 yılı itibariyle tarımsal hasılanın il hasılası içindeki payı %26'dır. İmalat sanayiinde çalışan iktisadi faal nüfusun toplam içindeki payı ise %6.7 gibi düşük bir düzeydedir.

5.1.5. EĞİTİM

Malatya ili eğitim imkanları bakımından yıllar itibariyle büyük bir gelişme göstermiştir. 1975 yılında %58 olan okuma-yazma oranı, 1997 yılında %92'ye yükselmiştir. Türkiye genelinde okur-yazar oranı ise %80.5'dir.

1975 yılında kurulan ve günümüze kadar bir çok branşta örgütlenen İnönü Üniversitesi gerek sağladığı yetişkin insan gücü ile iktisadi olarak, gerekse sosyal yönden ile büyük katkılar sağlamaktadır.

5.1.6. SAĞLIK

Malatya sahip olduğu sağlık kurumları ve sağlık elemanları açısından oldukça iyi bir durumdadır. Doktor başına düşen nüfus sayısı Türkiye genelinde 909 iken, Malatya ilinde bu sayı 1.151'dir. Türkiye genelinde 12.833 kişiye bir sağlık ocağı düşerken, ilde 8.153 kişiye bir sağlık ocağı düşmektedir.

5.1.7. TARIM

Daha önce de belirtildiği gibi il nüfusunun büyük kesimi tarım sektöründe çalışmasına rağmen, tarımsal hasıla il toplam hasılasının %26'sına karşılık gelmektedir. Toplam yüzölçümünün %34'üne karşılık gelen tarım arazisinin %79'unu tarla alanı, %18'ini meyvelikler, %2'sini bağlar ve %1'ini sebzelikler oluşturmaktadır. Yine İl toplam tarım alanının %59'u sulanabilir tarım arazisini oluşturmakta ve bu alanın da ancak %67'si sulanabilmektedir. Sulanan alan toplam tarım arazisinin %39 gibi önemli bir kısmını oluşturmaktadır.

Malatya ilinde tarla ürünleri içerisinde buğday, sebze ürünleri içerisinde domates ve karpuz, meyve ürünleri içerisinde de kayısı önem arz etmektedir. Türkiye toplam kayısı üretimi içerisinde Malatya'nın %41 gibi çok büyük bir payı bulunmaktadır.

5.1.8. HAYVANCILIK

İlde tarımın yanında geçimlik olarak küçükbaş ve büyükbaş hayvancılık yapılmaktadır. Son yıllarda yerli ırk büyükbaş hayvanlar yerini melez ırka terk etmektedir. İl hayvan varlığı, Türkiye hayvan varlığı içerisinde önemsiz bir paya sahiptir. Yumurta ve et tavukçuluğu da ülke düzeyinde küçük bir paya sahiptir. İlde sağılan hayvan sayısında yıllar itibariyle önemli bir artış görülürken, kesilen hayvan sayısında düşüş olmuştur. İl hayvansal ürünler üretimi de yıllar itibariyle düşüş göstermektedir. Son yıllarda ilde arıcılık önemli bir faaliyet kolu haline gelmiştir.

5.1.9. İMALAT SANAYİ

Malatya ekonomisi her ne kadar tarıma dayalı bir yapı gösterse de, son yıllarda sanayileşme alanında hızlı gelişmeler görülmeye başlanmıştır. İlde 1997 yılı itibariyle 3'ü kamuya, 120'si özel sektöre ait olmak üzere 123 adet orta ve büyük ölçekli sanayi tesisi bulunmaktadır. 1990 yılında O.S.B.'nin kurulması özel sektör yatırımlarına hız vermiştir. Özellikle 1980'li yılların başlarında uygulanan teşvik tedbirlerinin yerinde kullanımı da ileriki yıllarda özel sektörün gelişimine katkıda bulunmuştur. Malatya'da, özellikle tarıma dayalı sanayilerde (örneğin kuru kayısı) ihracat etkinliğini artıracak bir sektörel dış ticaret şirketinin zemininin araştırılması yararlı olacaktır.

İlde ihtiyaca cevap veremeyen I. O.S.B. yanında II. O.S.B. kurulması çalışmaları devam etmektedir. Bu amaçla 400 hektarlık bir alanın yer tahsis işlemleri ve planlaması tamamlanmıştır. II.O.S.B.'nin tamamlanmasıyla 5.000 kişiye daha istihdam olanağı sağlanacağı tahmin edilmektedir. Malatya ilinde ayrıca 8 adet Küçük Sanayi bulunmakta olup, bu sitelerde 2.200 dolayında işyeri faaliyet göstermektedir.

İl G.S.Y.İ.H.'sı içerisinde 1996 yılı itibariyle sanayinin payı %20.2 olup, bunun da %92.5'ini imalat sanayi oluşturmaktadır. İmalat sanayinin toplam il G.S.Y.İ.H.'sı içindeki payı da %18.73'dür. 1996 yılı itibariyle Malatya sanayi hasılası bölge sanayi hasılası içinde %31.21, Türkiye sanayi hasılası içinde de %0.64 paya sahiptir. İl, gerek insan gücü, gerekse altyapısı ile sanayi alanında büyük bir gelişme potansiyeline sahip bulunmaktadır.

5.1.10. TİCARET

Malatya ili ticari hayatı canlılık arz etmektedir. Malatya ili ticaret hayatına iklimin ve doğal yapının yönlendirdiği tarımsal üretim ve tarıma dayalı imalat sanayi egemendir. Özellikle kayısı üretimi, kurutulması ve ihraç edilmesi, il ekonomisi açısından oldukça önemli bir faaliyet konusudur.

İl Sanayi ve Ticaret Odasına kayıtlı 6.133 üye bulunmaktadır: Malatya merkez ve ilçelerde 43 Esnaf ve Sanatkar Odası faaliyettedir. Bu odalara kayıtlı üye sayısı ise 20.600'dür.

5.1.11. BANKACILIK

Malatya ili kredi/mevduat ilişkisi açısından incelendiğinde Bölge illerinin ve Türkiye ortalamasının altında bir kredi/mevduat oranının olduğu, yani diğer illere Malatya'dan bir kaynak transferinin söz konusu olduğu görülmektedir. Kullanılan kredilerin %42 gibi bir oranı tarım kredilerinden oluşmaktadır. Malatya ilinde kullanılan kredilerin Doğu Anadolu Bölgesi içindeki payı yaklaşık %18, Türkiye içindeki payı ise binde 1.5'dir.

5.1.12. GELİR

Malatya ili, Doğu Anadolu GSYİH'dan %24.8, Türkiye GSYİH'dan ise ancak binde 8.2 pay almaktadır. 1996 yılı, 1987 yılı sabit fiyatlarıyla, ilin GSYİH'sı 867.584 Milyon TL.'dir. Malatya GSYİH'sı içinde en fazla payı %24.8 ile sanayi sektörü almakta ve bunu %23.3 payla ticaret, %21.4 ile tarım ve %9.5 ile de ulaştırma ve haberleşme sektörleri izlemektedir. Malatya GSYİH'sı içindeki sektörlerin payına yıllar itibariyle bakıldığında tarım ve ticaretin payının arttığı, sanayi ve ulaştırma-haberleşme sektörlerinin paylarının azaldığı görülmektedir.

GSYİH'nın il içindeki dağılımına bakıldığında, Merkez ilçenin il GSYİH'sının %64.3'ünü oluşturduğu görülmektedir. GSYİH içinde diğer ilçelerin payları düşük oranlardadır. Yine de %9.07'lik oranla Akçadağ ve %7.10'luk oranla Doğanşehir diğer ilçelerden ayrılmaktadır.

Kişi başına düşen GSYİH sıralamasına bakıldığında 1996 yılında Malatya ilinin 79 il içerisinde 1.979 dolarla 44. sırada yer aldığı ve önceki bölümlerde özetlenen sosyo-ekonomik gelişme ölçütüne göre de 38. sırada bulunduğu görülmektedir. Yine Malatya ili bu sosyo-ekonomik gelişme ölçütü sıralamasıyla üçüncü derece gelişmiş iller grubunda yer almaktadır.

5.1.13. TEŞVİK DURUMU

Malatya ili, yatırım ortamı açısından, Yüksek Planlama Kurulu'nun (YPK) 22 Temmuz 1997 tarih ve 97/41 Sayılı kararı gereği Kalkınmada Öncelikli iller arasında bulunmaktadır. Böylece, Malatya ilinde Hazine Müsteşarlığı'ndan alınan "Yatırım Teşvik Belgesi" kapsamında gerçekleştirilecek yatırımlar için, yatırım ve işletme dönemlerini kapsayan, Kalkınmada Öncelikli iller için geçerli çeşitli Devlet Yardımları uygulanacaktır.

1991-1997 döneminde Malatya iline yönelik olarak 204 adet yatırım teşvik belgesi verilmiş olup, öngörülen toplam yatırım tutarı 118.141 Milyar TL. ve istihdamı 14.808 kişidir. Yıllar itibariyle Malatya iline verilen yatırım teşvik belgelerinin dağılımı Doğu Anadolu Bölgesi ve Türkiye ile karşılaştırmalı olarak Tablo 58'de verilmiştir.

TABLO 58 : YILLAR İTİBARIYLA TÜRKİYE, DOĞU ANADOLU BÖLGESİ VE MALATYA İLİNE VERİLEN YATIRIM TEŞVİK BELGELERİNİN DAĞILIMI

YILLAR	TÜRKİYE			DOĞU ANADOLU BÖLGESİ			MALATYA		
	Belge Sayısı (Adet)	Toplam Yatırım Tutarı (Milyar TL)	İstihdam (Kişi)	Belge Sayısı (Adet)	Toplam Yatırım Tutarı (Milyar TL)	İstihdam (Kişi)	Belge Sayısı (Adet)	Toplam Yatırım Tutarı (Milyar TL)	İstihdam (Kişi)
1991	1.775	38.131	172.186	191	1.674	9.597	49	838	2.450
1992	1.554	51.230	116.025	42	833	2.311	7	72	494
1993	3.052	228.812	197.877	69	3.242	4.097	11	471	824
1994	1.393	208.861	97.516	39	9.288	3.004	19	8.270	1.382
1995	4.594	2.187.011	376.113	73	66.459	10.290	42	53.169	4.430
1996	5.023	1.997.992	271.541	112	43.936	5.874	44	32.466	3.161
1997	5.144	3.302.618	335.480	119	61.435	8.497	32	22.855	2.067

KAYNAK : BAŞBAKANLIK HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI

Tablodan da görüldüğü gibi, toplam yatırım tutarı itibariyle, Malatya'ya verilmiş olan yatırım teşvik belgelerinin 1991-1997 dönemindeki toplam yatırım tutarının Bölge içindeki payı %63, Türkiye içindeki payı %1.47'dir. Doğu Anadolu Bölgesinin Türkiye içindeki payı ise yaklaşık %2.33 seviyesindedir.

Yıllar itibariyle Malatya'ya verilen yatırım teşvik belgelerinin sektörlere göre dağılımına bakıldığında; teşviklerin imalat sanayi ve hizmetler sektörlerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Yıllar itibariyle Malatya iline verilen yatırım teşvik belgelerinin sektörlere göre dağılımı Tablo 59'da verilmiştir.

TABLO 59 : 1990-1997 DÖNEMİNDE MALATYA'YA VERİLEN YATIRIM TEŞVİK BELGELERİNİN YATIRIM TUTARI İTİBARIYLA SEKTÖREL DAĞILIMI

YILLAR	TARIM (%)	MADENCİLİK (%)	İMALAT (%)	ENERJİ (%)	HİZMETLER (%)	TOPLAM (%)
1990	0.36	0.30	97.54	-	1.80	100,00
1991	0.47	-	92,06	-	7,47	100,00
1992	-	2.31	89,80	-	7.89	100,00
1993	0.42	-	85,92	-	13,66	100,00
1994	-	0.08	99.73	-	0.19	100,00
1995	-	-	99,52	-	0,48	100,00
1996	-	0.56	93,14	2.43	3.87	100,00
1997	1,08	2.31	93,42	-	3,19	100,00

KAYNAK : Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı

1990-1997 döneminde Malatya iline verilmiş olan yatırım teşviklerinin, toplam yatırım tutarı itibariyle, %96.86'sını imalat sanayi, %1.88'i hizmetler sektörü, %0.55'i enerji sektörü, %0.52'si madencilik sektörü ve %0.19'u da tarım sektörüne aittir.

5.2. SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Malatya ilinde, coğrafi koşullar tarım ve sanayi için elverişli bir ortam sağlamaktadır. İlde tarım sektörü halen ağırlığını korumaktadır. İmalat sanayi de başlangıç itibariyle tarıma dayalı bir gelişme göstermiştir. Ancak, il son on yılda gerçekleştirdiği sanayileşme atılımıyla bundan sonraki ekonomik büyümeyi sağlayabilecek iç dinamizmi yakalamıştır. Bu dinamizmin sağlanmasında O.S.B'nin kurulması yanında, ile verilen yatırım teşviklerinin ve bu teşviklerin yerinde kullanımının da çok büyük katkısı olmuştur. İlde imalat sanayi özellikle gıda, tekstil ve makine sanayi sektörlerinde yoğunlaşmıştır. Bu sektörlerde yakalanan gelişme hızının pazar olanaklarının artırılması ve teknolojinin izlenmesi yoluyla sağlanlaştırılması gerekmektedir.

İldeki sanayi tesislerinden birkaç tanesi çeşitli nedenlerle atıl bulunmaktadır. Bazı tesisler ise özellikle işletme sermayesi yetersizliği ve yönetim sorunları nedenleriyle

düşük kapasite kullanım oranlarıyla çalışmaktadırlar. Bu tesislerin bir an önce il ekonomisine kazandırılması gerekmektedir.

Malatya ili sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi açısından bölge illeri arasında oldukça iyi bir durumdadır. Bölge illeri arasında sadece Malatya ve Elazığ illeri üçüncü derecede gelişmiş iller arasında yer almakta olup, diğer bölge illeri dördüncü ve beşinci derecede gelişmiş iller arasında bulunmaktadır. Malatya ilinin ekonomik gelişmesini Güneydoğu sorunuyla birlikte düşünmekte yarar bulunmaktadır. Malatya, Güneydoğu insanının , batılı büyük şehirlere göç yerine, iş bulabilmesi durumunda göç için tercih edebileceği, güvenliği ve altyapısı ile batılı sermayenin kaydırılabileceği bir ildir. Bu özelliği gözetilerek, şehir bir cazibe merkezine dönüştürülebilir.

Devam etmekte olan projelerden, II. Organize Sanayi Bölgesi'nin kurulması, sivil havaalanının yapılması, karayolları ve sulama projelerinin tamamlanması, KOSGEB'in il teşkilatının genişletilerek daha etkin hale getirilmesi, küçük sanayi ve el sanatlarının geliştirilmesi, Zirai Mücadele ve Araştırma Enstitüsü' nün kurulması istihdam ve verimliliği artırmak suretiyle il ekonomisine büyük katkıda bulunacaktır.

Öngörülen bir kalkınma programının yönü, hızı ve sürekliliğinin tayininde kamu ve özel sektörün bağımsız veya birlikte yapacakları çalışmalar büyük önem arz etmektedir. Kalkınma sürecinde kamu sektörü; eğitim, sağlık, ulaşım, sanayi için sağlıklı ortamlar sağlayan küçük ve organize sanayi bölgelerinin oluşturulması gibi sosyal ve fiziki altyapı projelerinin gerçekleştirilmesinde önemli işlevler üstlenmektedir. Özel sektörün de, kamu sektörünce gerçekleştirilecek yatırımlara uyumlu bir işbirliği çerçevesinde sosyal ve ekonomik katılımı sağlaması oldukça önemlidir.

İlde sanayinin gelişmesi açısından yatırıma yönlendirilecek sermayenin varlığı ve bu sermayenin yatırım alanlarına özendirilmesi ayrı bir önem taşımaktadır. Bu da ancak ile yönelik yapısal tedbirlerle mümkün olabilmektedir. Bu tedbirler en yalın şekliyle; çeşitli vergi muafiyetleri, Sigorta priminin bir kısmının Devlet tarafından karşılanması, ucuz girdi sağlanması gibi uygulamalardır. Malatya, YPK'nın 22.7.1997 tarih ve 97/41 sayılı kararı ile Kalkınmada Birinci Derecede Öncelikli iller kapsamında değerlendirilmiş ve bu yörelere uygulanan çeşitli teşvik tedbirleri öngörülmüştür.

Ancak, yatırımcıların kendilerini piyasa güçlerinin serbest işleyişine alıştırmaları, özellikle Gümrük Birliği sürecinde, kamu desteklerinin sınırlı kalacağını göz önünde bulundurarak, Devletin rolünün fiziki ve sosyal altyapının tamamlanması olacağını bilmeleri gerekmektedir.

Yöresel kaynakların daha iyi değerlendirilmesi açısından ildeki ekonomik değer arz eden turizm ve maden kaynaklarının miktarına ve niteliğine yönelik tespitlerin derinleştirilmesinde büyük yarar bulunmaktadır.

İl ekonomisini büyük oranda belirleyen, tarıma dayalı imalat sanayinde faaliyet gösteren firmalar için, ihracat imkanını azami derecede kullanmalarına olanak sağlayacak ve pazarlama maliyetlerini düşürecek olan "Sektörel Dış Ticaret Şirketleri" modelinin altyapısının araştırılmasında büyük yarar vardır. Konunun öneminden dolayı Sektörel Dış Ticaret Şirketlerine ilişkin uygulama aşağıda özetlenmiştir;

Küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin ihracat sektörü içinde bir organizasyon altında toplanarak dünya pazarlarına yönlendirilmesi amacıyla; ihracat ve ilgili konularda (finansman tedarik, nakliye sigorta, gümrükleme vb.) hizmet sağlayarak, dış ticarete uzmanlaşmalarını ve bu suretle daha etkin faaliyet göstermelerini teminen SDŞ modeli geliştirilmiş olup, hukuksal çerçevesi ile bunlara yönelik teşvik

ve yardımlar ayrıntılı olarak düzenlenmiş ve 26.12.1996 tarih ve 22859 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

Kalkınmada Öncelikli Yörelerde, aynı veya farklı sektörlerden oluşan Sektörel Dış Ticaret Şirketlerinin;

- 1-200 arasında işçi istihdam eden,
- asgari 5 küçük ve orta büyüklükteki şirketin bir araya gelmesiyle,
- en az 5 (beş) Milyar TL ödenmiş sermayeli anonim şirket olarak kurulması gerekmektedir.

Sektörel Dış Ticaret Şirketlerinin hiçbir ortağının sermaye payı, toplam şirket sermayesinin, Kalkınmada Öncelikli Yörelerde %20’sinden fazla olamaz. Hisse senetlerinin tamamının nama yazılı olması ve nakit karşılığı çıkartılması gerekmektedir.

Sektörel Dış Ticaret Şirketleri; Kalkınmada Öncelikli Yörelerde üretim ve hizmet sektöründe faaliyette bulunmak üzere kurulan şirketlere iştirak edebilirler.

Sektörel Dış Ticaret Şirketleri, ortakların faaliyet gösterdiği üretim dalına ait hammadde tedarikinde imalatçı olarak değerlendirilirler.

Sektörel Dış Ticaret Şirketleri; aynı sektörde faaliyette bulunmak kaydıyla, SDŞ ortağının ait olduğu grubun diğer şirketleri ile bunların kurduğu ortaklıkların ihracatına aracılık edebilirler. Ayrıca, bu şirketler gerek SDŞ statüsünü aldıkları yılda ve gerekse takip eden yıl içinde, aynı sektörde faaliyette bulunan ve KOBİ niteliğini taşıyan ve fakat ortak olmayan firmaların ihracatına da aracılık edebilirler.

Sektörel Dış Ticaret Şirketlerinde; ortaklıktan ayrılmak isteyen ortakların payları, Dış Ticaret Müsteşarlığı’nın onayı alınmak ve Kalkınmada Öncelikli Yörelerde

%20'lik azami oran aşılmamak kaydıyla, bu Tebliğ'de belirtilen tanıma uyan yeni veya mevcut ortaklara devredilebilir.

Sektörel Dış Ticaret Şirketlerinin kuruldukları yıl hariç, müteakip her yıl içinde, KÖY'de en az 2,5 (ikibuçuk) Milyon ABD Doları ihracatı gerçekleştirememeleri halinde SDŞ statüsünün geri alınabileceği hükmü getirilmiştir.

Sektörel Dış Ticaret Şirketleri, ihracatta devlet yardımlarının hedef grubunu oluşturmakta olup, bu yardımlardan öncelikle yararlanırlar.

SDŞ çatısı altında örgütlenmenin, firmalara ölçek ekonomilerinden kaynaklanan maliyet avantajları ve KDV tahsilatında daha kısa sürede sonuç alınması gibi faydalar sağladığı, bununla birlikte Para Kredi Koordinasyon Kurulu'nda bekleyen devlet yardımlarının işlerlik kazanmasıyla sağlanan avantajların daha da artacağı düşünülmektedir.

SDŞ'de yer alacak firmaların sorunlarının çözümünde ortak hareket kabiliyeti açısından aynı sektörde faaliyet göstermeleri, üye firmaların halihazırda ihracat yapıyor ya da en azından ihracat yapabilecek potansiyele ve kaliteye sahip olması, ürün homojenliği ve teknoloji açığının bulunmaması, talep artışına bağlı olarak üretim artışını sağlayacak kapasiteye sahip olmaları ve tercihen herhangi bir meslek grubu ya da derneğin üyelerinden seçilerek oluşturulması gibi faktörler SDŞ modelinin şansını artıracak önemli hususlardır.

Sonuç olarak, Malatya ili, gerek bölgeler arası karayollarının kesiştiği bir noktada bulunması, gerek yüzölçümü, nüfusu, iklimi, toprağı, suyu ve yer altı zenginlikleri, gerekse huzur ve güven ortamının sağlanmış olması gibi unsurlar dikkate alındığında, gelişmeye en açık illerden birisidir. İl ekonomisinin gelişmesi, bölge ve ülke ekonomisine de büyük kazançlar sağlayacaktır.

5.3. YATIRIM ORTAMINI İYİLEŞTİRMEK İÇİN ALINMASI GEREKEN DİĞER ÖNLEMLER

Bir ülkede yatırımların özendirilmesinde uygulanan teşviklerden en önemlisi yatırım teşvik tedbirleridir. Devlet bölgeler ve/veya iller arasındaki kalkınmışlık farkını gidermek amacıyla farklı illere farklı yatırım teşvikleri sağladığı gibi, aynı zamanda belirli sektörlerin gelişmesini teşvik etmek amacıyla da o sektörlerle yönelik olarak farklı destek unsurlarını uygulamaktadır. Yatırım projelerinde uygulanabilecek teşvik tedbirleri daha sonraki bölümde **“Yatırımlarda Devlet Yardımları”** başlığı altında incelenmiştir.

Yatırımların özendirilmesinde yatırım teşvik tedbirlerinin yanı sıra önemli sayılabilecek diğer teşvik unsurları arasında Organize Sanayi Bölgesinin kurulması; Serbest Bölgenin oluşturulması; kara, hava ve deniz yolu ulaşımının sağlanması; altyapı yatırımlarının yeterli düzeye getirilmesi gibi uygulamalar da yer almaktadır.

Organize Sanayi Bölgesi (OSB), birbiriyle işbirliği halinde üretim yapan orta ve küçük ölçekli işletmelere planlı bir alanda ve ortak altyapı hizmetlerinden yararlanarak daha kolay ve ucuz üretim yapma olanağı veren bir sistemdir. Bu nedenle, bu bölgeler sınai yatırımların teşvik edilmesinde, planlı sanayi yerleşiminin sağlanmasında, düzenli şehirleşme ve istihdamın geliştirilmesinde etkili bir kalkınma aracı olarak kullanılmaktadır. Başlı başına bir teşvik unsuru olan Organize Sanayi Bölgelerinde yapılan (ve/veya yapılacak) yatırımlara bazı ek teşvikler de sağlanmaktadır.

Altyapı tesislerinin genellikle yüksek yatırım harcamaları gerektirmesi nedeniyle, bu yatırımların bizzat teşebbüs tarafından gerçekleştirilmesi mümkün olmamaktadır. Dolayısıyla belirli bir bölgede (örneğin Organize Sanayi Bölgesinde) altyapı tesislerinin yeterli derecede mevcut olması önemli bir kuruluş yeri avantajıdır.

Ayrıca belirli bir konuda altyapı tesislerinden faydalanabilme düzeyi buraya yerleştirilecek ölçek büyüklüğünün -özellikle üst kapasite sınırı olarak- belirlenmesinde önemli bir faktör olarak değerlendirmeye dahil edilmelidir.

Organize Sanayi Bölgelerinde aynı veya farklı sektörlerdeki birçok işletmelerin toplanması sonucunda yatay ve dikey uzmanlaşmaya gitmek ve işletmeler arası işbölümü derecesini artırmak için uygun şartlar ortaya çıkmaktadır. Aynı bölgede toplanmış aynı sektöre dahil işletmeler arasında işbirliğine giderek tek tek işletmelerin ürün programlarını daraltmaları yanında (yatay uzmanlaşma), artan girdi ve hizmet talebini karşılamak üzere uygun ölçekli birçok yan sanayi ve hizmet işletmelerinin bu bölgede faaliyet göstermeleri mümkün olur. Ayrıca aynı veya farklı sektörlerdeki işletmeler arası işbölümü derecesini artırarak işletmelerin üretim derinliklerinin azaltılması yoluna gidilebilir (dikey uzmanlaşma).

Bir ülkede yatırımların artması ve özellikle ihracatın artırılması amacına yönelik üzerinde durulması gereken konulardan birisi de serbest bölgelerdir. Serbest Bölgeler, bir ülkenin toprakları veya siyasal sınırları içinde kurulan, fakat gümrük sınırları dışında tutulan, yani o ülkenin dış ticaret ve kambiyo düzenlemelerinin tamamen veya kısmen uygulanmadığı ve seçilmiş sınai ve ticari faaliyetlerin ülkenin diğer kesimlerine göre daha çok teşvik edildiği, bürokrasinin en aza indirilmeye çalışıldığı bölgeler olarak tanımlanmaktadır. Gerçekleştirilen faaliyetlerin tür ve niteliklerine göre serbest bölgeler birkaç gruba ayrılmaktadır. Bunları aşağıdaki gibi sınıflandırmak mümkündür.

- i) Serbest Ticaret Bölgesi**
- ii) Serbest Üretim Bölgesi**
- iii) Serbest Limanlar**
- iv) Kıyı Bankacılığı**

Bir ülkede serbest bölge kurulmasındaki temel iktisadi mantık; özellikle sanayi malları üretim ve ihracatının arttırılmasına yönelik olarak, söz konusu ülkenin ihtiyaç duyduğu **yabancı sermaye girişini teşvik etmektir**. Bunun yanı sıra, ekonominin yapısına ve özelliklerine bağlı olarak, **istihdam imkanları, ödemeler bilançosuna katkı ve teknoloji transferi, bölgesel gelişmişlik farklılıklarını giderme** konusundaki etkiler de serbest bölgelerin kuruluş nedenleri arasında gösterilmektedir.

Kurulacak bir serbest bölgeden etkin olarak yararlanılabilmesi için, o serbest bölgenin kurulacağı yerin rasyonel bir biçimde tespit edilmesi kritik önem taşımaktadır.

Serbest bölgeler uluslararası ticari ilişkilere konu olduğundan; kuruluş yeri, ulaşım ve haberleşme hizmetleri ile direkt bağlantılı olmak durumundadır. Dış pazarlarla hızlı ve düzenli olarak temasta bulunabilmek için, uluslararası ulaştırma kolaylıklarının yanı sıra telefon, faks ve posta hizmetleri alt yapısının gelişmiş ve aksamadan sürdürülebiliyor olması zorunludur.

Öte yandan, hangi tür ulaştırma kolaylıklarının gerekli olduğu, işçi sayısı ve niteliğinin belirlenmesi, fiziki ve ekonomik çevrenin özellikleri, serbest bölgenin kuruluş yeri seçimini ve hangi malların faaliyet konusu olabileceğini etkilemektedir. Yabancı sermaye kuruluşlarında, gerek idari gerekse teknik açıdan istihdam edilen kalifiye insan gücüne serbest bölgelerde ihtiyaç duyulmaktadır. Çünkü, böylece yerli idari ve teknik personelin eğitime katkıda bulunmuş olacaktır. Ancak, yabancı kalifiye elemanın serbest bölgede çalışabilmesi için uygun eğitim, sağlık hizmetleri ve sosyal hizmetler tesislerinin kullanıma sunulması beklenmektedir.

Serbest bölgelerin kuruluş yeri seçiminde benimsenen kriterler; yer seçimi, liman ya da havaalanına giriş koşulları, serbest bölge sınırları, alt yapı özellikleri, bölgenin

tanıtım kolaylıkları, sınırlamalar ve firma yönetimlerinin bağımsız hareket edebilme özgürlükleri olarak sıralanabilir.

Serbest bölgeyi besleyen hinterlandın da göz önünde bulundurulması ile, ihracatın artırılması yönünde gelişme sağlanabilmektedir. Bu karşılaştırma, üretilen mallar, sağlanan hammadde ve diğer girdiler ve istihdam özellikleri yönünden yapılmalıdır.

Serbest bölgede altyapının hazırlanmış olması, her zaman tercih edilen önemli bir husustur. Örneğin destek hizmetleri, ulaştırma, lojman ve benzeri kolaylıklar, su, elektrik, sabit tesisler, bankalar, konutlar, mağazalar, okullar ile günlük ve sosyal yaşam için gerekli diğer hususların da hizmete hazır olması gerekmektedir.

1985 yılında yürürlüğe girmiş bulunan 3218 Sayılı “Serbest Bölgeler Kanunu”na göre, Türk serbest bölgelerinde faaliyette bulunan ve bulunacak olan firmalara sağlanan **avantajlar** ve **teşvikler** şöyle sıralanabilir.

- 1- Bölgede yapılan faaliyetler sonucunda elde edilen gelirler; gelir vergisi, kurumlar vergisi ve katma değer vergisi dahil olmak üzere, her türlü vergiden muafır.**
- 2- Faaliyet Ruhsatı'nın geçerlilik süresi, kiracılar için maksimum 10 yıl; ofislerini serbest bölgede kurmak isteyen kullanıcılar için ise 20 yıldır. Talep edilen faaliyet ruhsat süresi 20 yılı aşılıyor ise, bu süre 99 yıla kadar uzatılabilir.**
- 3- Bölgede elde kazanç ve iratlar, Türkiye de dahil olmak üzere, arzu edilen ülkeye herhangi bir vergi, gümrük veya ücrete tabi olmaksızın serbestçe transfer edilebilmektedir.**
- 4- Serbest bölgelerdeki yatırımların yabancı sermaye ortaklığına dair herhangi bir oran sınırlaması yoktur. Bölgede faaliyet gösterecek firmalar, yüzde yüz yerli firmalar olabilecekleri gibi, aynı oranda yabancı ve joint venture firma olabilirler.**

- 5- Dünyadaki pek çok serbest bölgenin aksine, Türk serbest bölgelerinde yurtiçi piyasaya mal satışı ve takas yapma izni verilmiştir.
- 6- Bölgede kullanılan paralar, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nca kabul edilen konvertibl yabancı paralar olup, her türlü ödeme döviz ile yapıldığından, kur farkı söz konusu olmamaktadır.
- 7- Türk serbest bölgelerindeki alt ve üstyapı, uluslararası standartlarla rekabet edebilir niteliktedir.
- 8- Uygulama ve işlemler esnasında; kırtasiyecilik ve bürokrasi, bu işlemlerle ilgili tek bir yetkili ajans görevlendirildiğinden, minimum seviyeye indirilmiştir.
- 9- Türk serbest bölgeleri Akdeniz, Ege Denizi ve Karadeniz'de yer alan büyük Türk limanlarına yakın mesafelerdedir. Buna ilaveten, bu bölgeler, uluslararası havaalanlarına ve otoyol ağlarına kolay erişilebilecek mesafelere kurulmuşlardır.
- 10-Türkiye'nin coğrafi konumu, Türk serbest bölgelerine önemli avantajlar sağlamaktadır.
- 11-Serbest bölgelerde fiyat, standartlar ya da mal kalitesine yönelik prosedürel sınırlamalar yoktur.
- 12-Bölgenin açılışından itibaren, on yıl süreyle grev ve lokavt uygulamaları yasaklanmıştır.
- 13-Serbest bölgede üretilen bir malda kullanılan üçüncü ülke menşeli girdi için telafi edici vergi ödenerek, yeni ürün Avrupa Birliği ülkelerine gidebilmektedir.
- 14-Serbest bölgede 6224 No'lu Yabancı Sermaye Teşvik Kanunu uygulanmamaktadır.
- 15-Serbest bölgedeki mal partiler halinde çekilebildiğinden, vergiler bir defada ödenmemektedir.
- 16-Serbest bölge ile Türkiye arasında Dış Ticaret Rejimi uygulanmaktadır. Serbest bölgeler arası ve diğer ülkelerle ticaret serbesttir.

17-İşletici ve kullanıcılar, yatırım ve üretim safhalarında Bakanlar Kurulu'nce verilen teşviklerden yararlanmaktadırlar. Türk ve yabancı kullanıcılar eşit statüyü haizdir.

Gerek sanayi sektöründe gerekse hizmetler sektöründe yatırımların ivme kazanmasında önemli olan bir diğer unsur, ulaşım imkanlarının çeşit ve nitelik bakımından yeterli düzeyde olmasıdır. Ulaşım şebekesinin ve burada kullanılabilen taşıma araçlarının nitelikleri de taşıma maliyetini belirleyen önemli bir faktördür. Ulaştırma teknolojisindeki gelişmelerin bir neticesi olarak gerek taşıma maliyetinin düşürülmesi ve gerekse taşıma süresinin kısaltılması sonucunda, en önemli kuruluş yeri faktörü olan taşıma maliyetinin nispi önemi azalmaktadır.

5.4. YÖRENİN ALTYAPISINI VE EKONOMİSİNİ GELİŞTİRMEYE YÖNELİK ÇALIŞMALAR

Bu bölümde Malatya ilinin altyapısı ve sosyo-ekonomik durumunu geliştirmeye yönelik devam etmekte olan veya plan aşamasında bulunan mevcut projeler ele alınmıştır.

5.4.1. TURGUT ÖZAL TIP MERKEZİ

Teknoloji transferi ile sağlık hizmetlerinde Amerikan standartlarında çağdaş bir kurumun ülkeye kazandırılması, çağdaş sağlık hizmetlerinin ülke düzeyine yayılması ve Malatya'yı bir sağlık merkezi haline getirerek bölgesel kalkınmanın hızlandırılması gibi amaçlar taşıyan Turgut Özal Tıp Merkezi Projesi, Amerika Birleşik Devletlerinden bilgi ve teknoloji transferine dayalı, Türkiye'nin önemli sağlık projelerinden birisidir.

Bu güne kadar eğitim projesi kapsamında 70 uzman doktor, 9 hemşire, 6 teknisyen ve 11 uzman olmak üzere toplam 101 eleman ABD'de eğitilmiş ve yurda dönmüştür. Halen 12 öğretim üyesi uzman hekim ABD'DE eğitim görmektedir.

Turgut Özal Tıp Merkezinin proje tutarı yaklaşık 150 milyon ABD doları olup, bunun 60 milyon dolarlık kısmı Avrupa Sosyal Kalkınma Fonundan temin edilmiş ve tamamı kullanılmıştır. Ayrıca bu güne kadar özkaynaktan da yaklaşık 50 milyon dolarlık bir harcama yapılmıştır.

26 blok ve 124.000 m² kapalı alanı bulunan Tıp Merkezi, 27 ameliyathane ve 720 yatak kapasitesine sahiptir. 10 ameliyathane, iki yoğun bakım ünitesi, acil servisi ve poliklinik binalarını kapsayan 35.000 m²'lik bölümü 1996 yılı Temmuz ayında hizmete girmiştir. Projenin tamamının 1998 yılı içerisinde hizmete girmesi planlanmıştır. Ancak, ödenek yetersizliği nedeniyle çalışmalar durma noktasına gelmiştir. Projenin tamamlanması için, 1997 yılı birim fiyatlarıyla toplam 7.8 trilyon T.L. ödeneye ihtiyaç duyulmaktadır.

Söz konusu projenin tamamlanması il ekonomisine büyük katkı sağlayacaktır.

5.4.2. ÇAT PROJESİ

Yatırım, Derme ve Çerkezyazısı ovalarında toplam 21.464 hektar arazinin sulanması amacıyla yapılmaktadır. Proje tamamlandığında, Çerkezyazısı ovasında 10.347 hektar, Derme ovasında 4.137 hektar olmak üzere toplam 14.484 hektar susuz arazi sulamaya açılacaktır. Ayrıca, Derme ovasında halen Derme suyu ile sulanan 6.983 hektar arazi de Çat barajının suyundan yağmurlama sistemi ile sulanacak ve Derme suyu da içme suyu olarak kullanılacaktır.

Ülkemizin önemli projeleri arasında yer alan Çat Projesi, Çat Barajı ve Tesisleri, Çat İsale Tüneli ve Derme ve Çerkezyazısı Sulamaları olmak üzere üç kısımdan oluşmaktadır.

1998 yılında tamamlanması planlanan Çat Projesine, başlangıcından 1996 yılı sonuna kadar yaklaşık 8 trilyon T.L.sı harcama yapılarak, %70 fiziki gerçekleştirme

sağlanmıştır. Çalışmaların planlandığı şekilde tamamlanabilmesi için 400 milyar T.L.sı ek ödeneye ihtiyaç duyulmaktadır.

5.4.3. GÖKPINAR PROJESİ

Darende ve Balaban ovalarında 6.770 hektar alanın sulanması ve yılda 88.5 milyon kw/h enerji üretilmesi amacıyla planlanan projenin tutarı 1997 yılı fiyatlarıyla 3.7 trilyon T.L.sıdır. 1996 yılı sonuna kadar 81.3 milyar T.L.sı harcama yapılmıştır.

5.4.4. YONCALI (ŞOTİK PROJESİ)

Arguvan ilçesinde 12.045 hektar araziye sulayacak olan Yoncalı Projesi 1995 yılında ihale edilmiş ve 2000 yılında tamamlanması planlanmıştır. Projenin tutarı 1997 yılı fiyatlarıyla 21 trilyon T.L.sıdır. 1996 yılı sonuna kadar yapılan toplam harcama tutarı ise 112.4 milyar T.L.sıdır.

5.4.5. KAPIKAYA PROJESİ

Kale ilçesinde 3.662 hektar araziye sulayacak olan ve 1994 yılında yatırım programına alınan Kapıkaya projesine 1997 yılı için 100 milyar T.L.sı ödenek tahsis edilmiştir. Ancak tasarruf tedbirleri nedeniyle henüz ihale yapılamamıştır.

5.4.6. MALATYA-YEŞİLYURT-ADİYAMAN KARAYOLU

İlin GAP'la entegrasyonunu sağlayacak olan projenin Adıyaman-Çelikhan arasındaki 55 km.lik kısmı tamamlanmıştır. Karayolunun geriye kalan 56 km.lik kısmının ihale çalışmaları devam etmektedir.

5.4.7. MALATYA-TEPEHAN-NEMRUT KARAYOLU

Ulaşımın daha yakın ve güvenli olması nedeniyle tercih edilen Malatya-Tepehan-Nemrut karayolunun standardı çok düşük olduğundan, bölge ve ülke turizmi açısından bu yolun acilen yatırım programına alınması gerekmektedir. Proje çalışmaları 1995 yılında tamamlanmış olan 94 km.lik yolun keşif bedeli 1.269 trilyon T.L.sıdır.

5.4.8. İL MERKEZİNİN ŞEHİR GİRİŞ VE ÇIKIŞLARININ BÖLÜNMÜŞ YOL HALİNE GETİRİLMESİ

İl merkezinde yolların yetersiz ve dar olması nedeniyle şehir içi trafiğinde büyük problemlerle karşılaşılmaktadır. Bu nedenle, İnönü Üniversitesi ile Beyler Deresi arasındaki yolun bölünmüş hale getirilmesi için bu proje 1996 yılında programa alınmış olup, çalışmalar devam etmektedir.

5.4.9.MALATYA'NIN BÜYÜKŞEHİR STATÜSÜNE KAVUŞMASI

Organize sanayi ile birlikte sanayinin gelişmesi, İnönü Üniversitesi'nin fakülte ve yüksekokul sayısının artması, İkinci Ordu Karargahının bulunması, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki insanların güvenlik ve işsizlik nedeniyle Malatya'ya göç etmeleri, il merkezi nüfusunun sürekli olarak artmasına neden olmaktadır. İl merkezinin nüfusu il toplam nüfusunun %40'ını oluşturmaktadır. İlin Büyükşehir statüsüne kavuşturulması halinde, il merkezi ile birlikte bağlanması düşünülen ilçe ve belediyelerin 1996 yılı tahmini nüfusu toplam 449.511 kişidir.

İl merkezindeki hızlı nüfus artışı konut, içme suyu ve kanalizasyon gibi önemli şehirleşme problemlerini de beraberinde getirmektedir. Malatya Belediyesi'nin mevcut imkanları ile bu problemlerin çözülmesi mümkün görülmemektedir.

5.4.10. MALATYA ŞEHİR KANALİZASYONU ARITMA TESİSİ

İller Bankası tarafından yapımına 1986 yılında başlanılan Malatya Merkez kanalizasyon inŐaatı çalışmalarının 1996 yılında bitirilmesi planlanmıştır. Projenin merkez ve doğu havzasından gelen 6.040 lt/sn. mertebesindeki atık suların Karakaya Baraj Gölüne deşarjını sağlayacak olan toplayıcı ve ana kollektörler tamamlanmıştır. Tatbikat projesi yapılmış olan arıtma tesisinin maliyeti 1996 yılı birim fiyatlarıyla 1.4 trilyon T.L.sıdır.

5.4.11. VAGON ONARIM TESİSİNİN FAALİYETE GEÇİRİLMESİ

Komple bir entegre tesis olan Vagon Onarım Fabrikası, ana fabrika binası ile diğer sosyal hizmet binalarından oluşmaktadır. Toplam alanı 751.320 m², kapalı alanı ise 48.000 m²'dir. Tesisin yaklaşık değeri 2.5 trilyon T.L.sıdır.

Vagon Onarım fabrikasının revize edilerek, savunma sanayi veya otomotiv sanayi alanında ekonomiye kazandırılması yararlı olacaktır.

5.4.12. KARAKAYA BARAJ GÖLÜ SAHİL YOLU

Büyük bir bölümü il sınırları içerisinde bulunan Karakaya Baraj Gölü'nden ekonomik, sosyal, kültürel ve turizm açısından çok yönlü yararlanmayı sağlamak amacıyla baraj gölü kıyısındaki 60 km.lik sahil yolunun açılması gerekmektedir. Sahil yolunun tamamlanabilmesi için, biri 110 m, diğeri 70 m uzunluğunda iki adet kompozit köprünün yapılması gerekmektedir. Projenin gerçekleşebilmesi için toplam 16.5 milyar T.L. ödeneğe ihtiyaç duyulmaktadır.

5.4.13. O.S.B.'NE ARITMA TESİSİ YAPILMASI

Şahnahan sulama kanalına akıtılmakta olan, organize sanayi bölgesindeki işletmelerin atıkları, tarım arazilerine büyük zararlar verdiği gibi, çevre ve insan sağlığını da tehdit etmektedir. 1997 yılı sonunda ihalesi yapılan arıtma tesisinin proje tutarı 465 milyar T.L.sıdır.

5.4.14. II. ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİNİN KURULMASI

I. organize sanayi bölgesi, tekstil ve gıda sektörü yatırımları ile tamamen dolduğundan, II. organize sanayi bölgesinin kurulması ihtiyacı doğmuştur. Bu amaçla başlatılan çalışmalar sonucunda 400 hektarlık bir alanın yer tahsis işlemleri tamamlanarak İl özel İdaresi adına tapusu alınmıştır. II.organize sanayi bölgesinde yatırım yapmak için başvuruda bulunan 350 firmanın 924 hektarlık talebi bulunmaktadır. II.O.S.B.'nin faaliyete geçmesi halinde yaklaşık 5.000 kişiye istihdam imkanı sağlanacaktır. Projenin etüd-proje ve altyapı çalışmaları için 1.7 trilyon T.L.na ihtiyaç bulunmaktadır.

5.4.15. TSE BÖLGE LABORATUARININ KURULMASI

İlde TSE Temsilciliği kurulmuş ve bölge temsilciliği sorumluluğu ile çalışır düzeye getirilmiştir. O. S. B. 'nde özel olarak ayrılıp tapusu verilen 20 dönümlük arsa üzerine TSE Bölge Laboratuvarının kurularak, İnönü Üniversitesi ile işbirliği içerisinde bölgenin tamamına hizmet verecek düzeyde hizmete sokulması gerekmektedir.

5.4.16. ZİRAİ MÜCADELE VE ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜNÜN KURULMASI

İhraç ürünleri içerisinde önemli bir yer tutan kayısı ve diğer ürün çeşitlerinde, tahmin ve erken uyarı ile biyolojik mücadele metotlarının uygulanması ve geliştirilmesi için çevre illere de hizmet etmek üzere ilde Zirai Mücadele ve Araştırma Enstitüsü' nün kurulması gerekmektedir.

5.4.17. İL KONTROL LABORATUARININ KURULMASI

İlde, başta kuru kayısı olmak üzere ihraç edilen ürünlerin tahlillerini yaparak, dünya standartlarına uygun olup olmadığını belirleyecek bir kontrol merkezi bulunmamakta, numuneler tahlil için Gaziantep' e gönderilmektedir. Zaman kaybını engellemek üzere ilde bir an önce, Tarım İl Müdürlüğü veya Meyvecilik Araştırma Enstitüsü' nün mevcut binalarından yararlanılarak il kontrol laboratuvarının kurulması gerekmektedir.

5.4.18. KAYISI BİRLİĞİN DESTEKLENMESİ

Dünya kayısı piyasasındaki istikrar ve güvenin sağlanması, üretici ve ihracatçılarımızın emeklerinin karşılığını alabilmeleri ve ihraç fiyatlarının yukarılara çekilebilmesi için Kayısı Birliğin kredi ile desteklenmesi uygun görünmektedir.

5.4.19. SU ÜRÜNLERİ ÜRETİM VE DENEME İSTASYONU KURULMASI

İldeki baraj göllerinde su ürünleri stok tespiti, balıklandırma faaliyetleri ve yeni üretim tekniklerini araştırıp, uygulayacak olan su ürünleri üretim ve deneme istasyonunun kurulmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

5.4.20. KÜÇÜK SANAYİ VE EL SANATLARININ GELİŞTİRİLMESİ

Küçük sanayide ve el sanatlarında üretimi organize ve finanse edecek, üretilen malları pazarlayacak organizasyonlar oluşturmak amacıyla KOSGEB il teşkilatının genişletilip, etkin hale getirilmesi, atıl işgücünün çalışmasını sağlayacak, sanat öğretici faaliyetlerin hızlandırılması amacıyla malzeme, teçhizat ve işletme sermayesi katkılarında bulunulması, mevsimlik işsiz sayısını azaltmak amacıyla kapalı mekanlarda küçük atölye ve tezgah tipi üretim yapılabilecek sanayilere öncelik verilerek teşvik edilmesi uygun olacaktır.

5.4.21. SİVİL HAVAALANI YAPILMASI

İl ve bölgede meydana gelen ekonomik ve sosyal gelişmeler, uluslar arası hava taşımacılığını gündeme getirmiştir. Bu amaçla uluslar arası standartlara uygun sivil havaalanı yapılmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

İlin 1997 yılı yatırım programında, 9 sektörde 960 proje yer almıştır. Bu projelerin 260'ı geçmiş yıllardan devam eden projeler, 700'ü ise yeni projelerdir. Yatırım programında yer alan projelerin toplam tutarı 141 trilyon T.L., 1997 yılı ödeneği ise 11.5 trilyon T.L. dir. 1997 yılı Ekim sonu itibariyle, söz konusu 960 projeden 425'i bitirilmiş, 245'i devam etmekte ve 49'u ihale aşamasındadır. 241 projeye ise tasarruf tedbirleri nedeniyle başlanamamıştır.

Yatırımlar sektörel bazda incelendiğinde, proje tutarı itibariyle 89.9 trilyon T.L. ile tarım sektörü ilk sırada, 16.5 trilyon T.L. ile sağlık sektörü ikinci sırada ve 13 trilyon T.L. ile de diğer kamu hizmetleri sektörü üçüncü sırada bulunmaktadır.

5.5. YATIRIMLARDA ÖNGÖRÜLEN DEVLET YARDIMLARI

Ulusal ekonomilerin ayakta durabilmesi, yeni nesillere istihdam yaratılabilmesi, üretim, ihracat ve refah düzeyinin artırılabilmesi için yatırım yapılması zorunlu olurken, özellikle Devletin ekonomideki payının azaltılmasının her kesim tarafından kabul gördüğü bir dönemde, ihtiyaç duyulan sanayi yatırımlarının Özel Sektör tarafından gerçekleştirilmesi bir mecburiyet haline gelmektedir.

Yatırım; getirisi uzun vadede oluşan ve değişen ekonomik, politik, sosyal ve teknolojik şartlar nedeniyle yüksek risk taşıyan bir faaliyettir. Söz konusu yüksek riski azaltmak ve müteşebbisleri ülkenin ihtiyaç duyduğu yatırımlara yönlendirebilmek için, gelişmiş ülkeler dahil tüm ülkelerde olduğu gibi, Türkiye'de de yatırımların Devlet tarafından desteklenmesi kaçınılmaz bir mecburiyet olarak karşımıza çıkmaktadır. Gümrük Birliği, Dünya Ekonomisine Entegrasyon ve yabancı sermayenin Ülkemize çekilmesi gibi hususlar dikkate alındığında Yatırımlarda Devlet Desteklerinin önemi daha da artmaktadır.

Esasen, Avrupa Birliği üyesi ülkeler dahi, tüm ülkelerde bölgesel ve sektörel amaçlara yönelik olarak mali kaynaklar nispetinde;

- **Nakit destek ve hibeler,**
- **Vergisel destekler,**
- **Kredi destekleri,**
- **Sermayeye iştirak,**
- **Arazi-Arza tahsisi,**
- **Eğitim, pazar araştırması ve AR-GE yardımları**

gibi Devlet Destekleri yaygın bir biçimde uygulanmaktadır. Ülkemizde yatırımlara uygulanan Devlet Yardımlarını;

a- Yatırımlarda Devlet Yardımları,

b- KOBİ (Küçük ve Orta Boy İşletmeler) Yatırımlarında Devlet Yardımları

olmak üzere iki farklı sistemde ele almak mümkündür. KOBİ Yatırımları ile ilgili Devlet Yardımları belli büyüklüğe kadar olan İmalat Sektörü yatırımlarını hedef alırken, Teşvik Belgeli Sistem çerçevesinde yürütülen ve genel anlamda Yatırımlarda Devlet Yardımları adı altında ifade edilen destekler, belli bir büyüklüğün üzerindeki her tür sektör yatırımını kapsamaktadır.

a- Yatırımlarda Devlet Yardımları

Yatırımlarda Devlet Yardımları ile ilgili Mevzuat, 13 Ocak 1995 tarih ve 22170 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan **26/12/1994 tarih ve 94/6411 sayılı "Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar"** 10 Mart 1995 tarih ve 2223 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan **8/3/1995 tarih ve 95/6569 sayılı "Ek Karar"** ve 4 Nisan 1995 tarih ve 22248 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan **95/2 Sayılı Hazine Müsteşarlığı Tebliği** ile düzenlenmiştir. Ayrıca, söz konusu Mevzuatta 8 Aralık 1996 tarih ve 22841 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan **19/9/1996 tarih ve 96/8639 sayılı "Ek Karar"** ,19 Mart 1997 tarih ve 22938 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan **97/2 Sayılı Hazine Müsteşarlığı Tebliği** ve **YPK'nun 22 Temmuz 1997 tarih ve 97/41 Sayılı kararı, 6 Ağustos 1997 tarih ve 97/45 Sayılı kararı ve 16 Ekim 1997 tarih ve 97/88 Sayılı kararı** ile ihtiyaçtan doğan bazı değişiklikler yapılmıştır. Daha sonra, 23 Ocak 1998 tarih ve 23239 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanan, **4325 No'lu Kanunla** Olağanüstü Hal Bölgesinde ve KÖY' lerde istihdam yaratılması ve yatırımların teşvik edilmesine ilişkin düzenlemeler yapılmıştır.

Son olarak ta, 25 Mart 1998 tarih ve 23297 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan, **23/2/1998 tarih ve 98/10755 sayılı "Yatırımlarda Devlet Yardımları ve Yatırımları Teşvik Fonu Esasları Hakkında Karar"** ile;

- Daha önceki Karar hükümlerine göre düzenlenmiş bulunan yatırım teşvik belgeleri ile ilgili uygulamalar, istinat ettiği Karar hükümlerine tabi olmak ve

- Ancak, talep edilmesi halinde 98/10755 sayılı Karar' la lehe gelen hükümler 26/12/1994 tarihli ve 94/6411 sayılı Karar ve bu Karar' da değişiklik yapan Kararlar hükümlerine göre düzenlenmiş olan yatırım teşvik belgelerine tatbik edilebilir olmak kaydıyla; 26/12/1994 tarih ve 94/6411 sayılı, 8/3/1995 tarih ve 95/6569 sayılı, 19/9/1996 tarih ve 96/8639 sayılı, 31/7/1997 tarih ve 97/9688 sayılı Kararlar yürürlükten kaldırılmıştır.

Daha önceki Karar hükümlerine göre düzenlenmiş bulunan yatırım teşvik belgeleri ile ilgili uygulamalar, istinat ettiği Karar hükümlerine tabi olmak ve saklı kalmak kaydıyla, 25 Mart 1998 tarihinden sonra yürürlükte olan Karar çerçevesinde destek unsurlarının uygulanması açısından;

- a- **Gelişmiş Yörelere:** İstanbul ve Kocaeli il sınırları ile Ankara, İzmir, Bursa, Adana ve Antalya Büyükşehir Belediye sınırları dahil,
 - b- **Normal Yörelere:** Gelişmiş Yörelere ve Kalkınmada Öncelikli Yörelere dışında kalan iller,
 - c- **Kalkınmada Öncelikli Yörelere:** Bakanlar Kurulu Kararı ile Kalkınmada Öncelikli Yörelere olarak belirlenen iller,
- olarak tespit edilmiştir.

23/2/1998 tarih ve 98/10755 sayılı karar çerçevesinde Hazine Müsteşarlığı'ndan alınan "Teşvik Belgesi" kapsamında gerçekleştirilen yatırımlar için, yatırım veya işletme dönemlerini kapsayan aşağıdaki destek unsurları uygulanmaktadır;

- **Gümrük vergisi istisnası,**
- **Yatırım indirimi,**
- **Makine ve teçhizat alımında Katma Değer Vergisi desteği,**
- **Vergi, resim ve harç istisnası,**
- **Enerji desteği,**
- **Arsa tahsisi,**
- **Yatırımları Teşvik Fonu'ndan kredi tahsisi.**

Yukarıda sayılan destek unsurlarının ne şekilde uygulanacağı Hazine Müsteşarlığı'na belirlenmektedir. (Çalışmanın yapıldığı sırada henüz uygulama tebliği hazırlanmamıştır.)

Destek Unsurlarından Yararlanma

Destek unsurlarından yararlanabilmek için esas ve usulleri Müsteşarlıkça belirlenecek Yatırım Teşvik Belgesinin temin edilmesi zorunludur. Yatırımın, teşvik belgesine bağlanabilmesi için asgari sabit yatırım tutarının, Kalkınmada Öncelikli Yörelere 25 Milyar Türk Lirası, diğer yörelerde ise 50 Milyar Türk Lirası olması gerekmektedir.

Yatırım teşvik belgesi kapsamında, Gelişmiş Yörelere aşağıda belirtilen sektörlerdeki yatırımlar ile bu yörelerde Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca belirlenen Organize Sanayi Bölgelerindeki yatırımlar, Normal Yörelere ve Kalkınmada Öncelikli Yörelere yatırımlar ve KOBİ kapsamına giren işletmelerce gerçekleştirilecek yatırımlar, yukarıda sayılan destek unsurlarından yararlanabilir.

Gelişmiş Yörelere destek unsurlarından yararlanabilecek yatırımlar aşağıda verilmiştir;

- Elektrik enerjisi üretimi yatırımları (otoprodüktör yatırımları dahil),
- Altyapı yatırımları,
- Yap-işlet ve/veya yap-işlet-devret modeli çerçevesinde yapılacak yatırımlar,
- Ar-Ge, tasarım, yeni ürün ve model geliştirmeye yönelik yatırımlar,
- Çevre korumaya yönelik yatırımlar,
- Bilim Teknoloji Yüksek Kurulunca belirlenen öncelikli teknoloji yatırımları,
- Elektronik sanayi yatırımları,
- Gemi ve yat inşa yatırımları,
- Tersane yatırımları (gemi inşa ve onarımını sağlayan tesisler),
- Teknopark, bilişim teknolojisi, eğitim, sağlık ve turizm yatırımları dahil olmak üzere Müsteşarlıkça belirlenecek diğer hizmet yatırımları,
- Mevcut yatırımın Kalkınmada Öncelikli Yörelere ile yurt dışına nakli sonucunda aynı mahalde gerçekleştirilmesi kaydıyla, Müsteşarlıkça uygun görülecek yatırımlar,
- Tevsi, modernizasyon, yenileme, kalite düzeltme, darboğaz giderme, entegrasyon ve tamamlama yatırımları,

- İleri teknoloji gerektiren, katma değeri yüksek, vergi gelirleri ve istihdam artırıcı özelliklerden bir veya birden fazlasını içeren ve sabit yatırım tutarı 50 Milyon ABD Doları karşılığı Türk Lirasının üzerindeki komple yeni yatırımlardan Müsteşarlıkça uygun görülecek yatırımlar.

Yatırım teşvik belgesi kapsamındaki makine ve teçhizat (hammadde, aramalı ve işletme malzemeleri hariç) ithalatı, yürürlükteki İthalat rejimi Kararı gereğince ödenmesi gereken Gümrük Vergisi ve Toplu Konut Fonu'ndan istisna tutulmaktadır.

193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun ek 3. Maddesi hükmü uyarınca yatırım indirimi uygulaması açısından, yatırım teşvik belgesi kapsamında Gelişmiş Yörelere ve Normal Yörelere gerçekleştirilecek yatırımlar (Organize Sanayi Bölgelerinde gerçekleştirilecek yatırımlar ile KOBİ'lerce yapılacak yatırımlar dahil) Özel Önem taşıyan sektör yatırımlarıdır.

Yatırım indirimi, Normal Yörelere ve Kalkınmada Öncelikli Yörelere ile yukarıda izah edilen şekildeki Gelişmiş Yörelere yapılacak yatırımlara %100 oranında uygulanır. Yatırım indiriminin artırılması halinde, Kalkınmada Öncelikli Yörelere için azami oran uygulanır.

Yatırım teşvik belgesi kapsamında satın alınan ve yurt içinde imal edilmiş bulunan makine ve teçhizata ilişkin Katma Değer Vergisi oranında Fon'dan ödeme yapılır. Kalkınmada Öncelikli Yörelere ise bu oran Katma Değer Vergisine 10 puan ilave edilerek uygulanır.

Fon'dan sadece, yatırımlarda Devlet yardımları ile ilgili teşvik mevzuatı çerçevesinde araştırma-geliştirme (Ar-Ge), teknopark, çevre korumaya yönelik Bilim Teknoloji Yüksek Kurulunca belirlenen öncelikli teknolojik yatırımlar ile KOBİ yatırımlarının teşviki, desteklenmesi ve yönlendirilmesi amacıyla Müsteşarlıkça belirlenecek limitler dahilinde kredi tahsisi yapılabilmektedir.

Ayrıca, Olağanüstü Hal Bölgesinde ve Kalkınmada Öncelikli Yörelere vergi teşvikleri uygulamak ve yatırımlara kamu arsa ve arazisi temin etmek suretiyle yatırımları ve istihdam imkanlarını artırmayı amaçlayan, 4325 No.lu Kanun kapsamında çeşitli teşvikler getirilmiştir.

Bu Kanunda geçen Olağanüstü Hal Bölgesi; 4325 No.lu Kanunun yürürlüğe girdiği 1 Şubat 1998 tarihinde, Olağanüstü Hal Bölgesi ve mücavir alanına dahil iller ile Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığınca belirlenen fert başına GSYİH miktarları 1.500 ABD Doları veya daha az ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığınca belirlenen sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi –0.5 ve daha düşük bulunan illerden Bakanlar Kurulunca tespit edilen; Adıyaman, Ağrı, Ardahan, Bayburt, Erzurum, Gümüşhane, Iğdır, Kars, Ordu, Şanlıurfa ve Yozgat illerini kapsamaktadır.

Bu Kanun kapsamında getirilen teşvikler ise şöyledir;

Gelir ve Kurumlar Vergisi İstisnası: 1.1.1998 tarihi ile 31.12.2000 tarihi arasında; Olağanüstü Hal Bölgesi kapsamında sayılan illerde yeni işe başlayan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin, bu illerdeki işyerlerinde fiilen ve sürekli olarak 10 ve daha fazla işçi çalıştırmaları şartıyla, münhasıran bu iş yerinden elde ettikleri kazançları işe başlama tarihinden itibaren yatırım dönemi dahil 5 vergilendirme dönemi gelir ve kurumlar vergisinden müstesnadır.

Çalışanlardan Kesilen Vergilerin Ertelenmesi: 31.12.2002 tarihine kadar uygulanmak üzere; Olağanüstü Hal Bölgesi kapsamında sayılan illerde, 1.2.1998 tarihini izleyen aybaşından itibaren yeni işe başlayan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin bu illerdeki işyerlerinde çalıştırdıkları işçiler ile 1.2.1998 tarihinden önce işe başlamış olan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin 31.10.1997 tarihinden önce ilgili idareye vermiş oldukları en son 4 aylık sigorta prim bordrolarında bildirdikleri işçi sayısına ilave olarak yeni işe aldıkları ve bu işyerlerinde fiilen çalıştırdıkları işçilerin, ücretlerinden kesilen ve beyan edilerek tahakkuk ettirilen gelir ve damga vergileri, beyanname verme süresini izleyen ikinci yılın aynı döneminde ödenir.

İşletmelerde Vergi, Resim, Harç İstisnası: 1.2.1998 tarihinden 31.12.2002 tarihine kadar uygulanmak üzere; Olağanüstü Hal Bölgesi kapsamında sayılan illerde yapılacak teşvik belgeli yatırımlarla ilgili olarak;

- Arazi veya arsa tedariki ile ilgili olarak ivazlı veya ivazsız devir, temlik, kamulaştırma, satış vaadi sözleşmesi, intifa ve iştirak hakkı, alım, satım, kira, geri

- alma, geri verme, ifraz, tevhid, tescil, cins değişikliği, rehin ve ipotek tesis ve terkini, ıslah ve değişiklik işlemleri ile bu işlemler dolayısıyla düzenlenen kağıtlar,
- Kredi verilmesi ile ilgili işlemler, bu konuda düzenlenen kağıtlar ve kredi işlemleri nedeniyle her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben alınan paralar

Veraset ve intikal vergisi, damga vergisi, banka ve sigorta muameleleri vergisi, emlak vergisi ve harçlar ile 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununa göre alınan vergi, resim ve harçtan müstesnadır.

Sigorta Primi İşveren Payları: 31.12.2002 tarihine kadar uygulanmak üzere; Olağanüstü Hal Bölgesi kapsamında sayılan illerde, 1.2.1998 tarihinden itibaren yeni işe başlayan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin bu illerdeki işyerlerinde çalıştırdıkları işçiler ile 1.2.1998 tarihinden önce işe başlamış olan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin 31.10.1997 tarihinden önce idareye vermiş oldukları en son 4 aylık sigorta prim bordrolarında bildirdikleri işçi sayısına ilave olarak yeni işe aldıkları ve bu işyerlerinde fiilen çalıştırdıkları işçiler için, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 72 ve 73'ncü maddeleri uyarınca prime esas kazançları üzerinden tahakkuk ettirilecek primlerin işveren hissesi Hazinece karşılanmaktadır.

Bedelsiz Yatırım Yeri Tahsisi: 23 Ocak 1998 tarih ve 23239 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 4325 Sayılı Kanunun 8'inci maddesiyle Kalkınmada Öncelikli Yörelerde; organize sanayi bölgelerine öncelik verilmek üzere en az 10 kişilik istihdam öngören teşvik belgeli yatırımlar için gerçek ve tüzel kişilere, Hazineye ait arazi ve arsaların mülkiyeti bedelsiz olarak devredilebilir hükmü getirilmiştir. Bu maddenin uygulanması ile ilgili hükümler Maliye Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikle belirlenecektir.

b- KOBİ Yatırımlarında Devlet Yardımları

Küçük ve Orta Boy İşletmelerin (KOBİ) Teşvik Belgeli olarak Devlet Yardımlarından yararlanmaları ilk kez, 16 Ekim 1996 tarih ve 22789 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan **19/9/ 1996 tarih ve 96/8615 sayılı** "Küçük ve Orta Boy İşletmelerin Yatırımlarında Devlet Yardımları Hakkında Karar" ve 31 Ekim 1996 tarih ve 22803 sayılı Resmi Gazetede

yayımlanan 96/3 sayılı Hazine Müsteşarlığı Tebliği ile sağlanmıştır. Son olarak ta, 7 Mart 1998 tarih ve 23279 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan **23/2/1998 tarih ve 98/10669 sayılı** Kararla KOBİ yatırımlarına ilişkin Devlet yardımları yeniden düzenlenmiş ve 96/8615 sayılı Karar yürürlükten kaldırılmıştır.

Bu Karar kapsamında; imalat sanayi sektöründe faaliyette bulunan, işyerinde en fazla 150 işçi çalıştıran, kanuni defter kayıtlarında arsa ve bina hariç, makine ve teçhizat, tesis, taşıt araç ve gereçleri, döşeme ve demirbaşları toplamı 50 Milyar Türk Lirasını aşmayan işletmeler KOBİ kapsamında değerlendirilmiş ve Devlet Yardımlarından faydalanmaları imkanı yaratılmıştır.

KOBİ'lere sağlanan başlıca destek unsurları;

- **Yatırımları Teşvik Fonundan Kredi,**
- **Gümrük Vergisi ve Fon İstisnası,**
- **Yatırım İndirimi,**
- **Makine ve Teçhizat Alımında Katma Değer Vergisi (KDV) Desteği,**
- **Vergi, Resim ve Harç İstisnası,**

olarak sıralanabilir.

Yatırım Teşvik Belgesi kapsamında yurt içinde imal edilmiş makine ve teçhizatın satın alınması halinde, makine ve teçhizata ilişkin Katma Değer Vergisi, Fon'dan KDV desteği olarak yatırımcılara ödenir. Bu ödeme; Kalkınmada Öncelikli Yörelerde, Katma Değer Vergisine 10 puan ilave edilerek yapılır. KDV desteğinden yararlanabilmek için satın alınan makine ve teçhizatın yeni ve kullanılmamış olması gerekmektedir.

Acil Destek kapsamında yer alan; Adıyaman, Ağrı, Ardahan, Batman, Bayburt, Bingöl, Bitlis, Diyarbakır, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Giresun, Gümüşhane, Hakkari, Iğdır, Kahramanmaraş, Kars, Kilis, Malatya, Mardin, Muş, Rize, Siirt, Sinop, Sivas, Şanlıurfa, Şırnak, Tunceli ve Van illerindeki KOBİ'lere öncelikli olarak Yatırımları Teşvik Fonu'ndan kredi tahsis edilmektedir.

Fon kaynaklı krediler sadece makine ve teçhizat ile hammadde (enerji hariç) alımlarına yönelik olarak kullanılabilir. Yurtiçinden kullanılmış olarak temin edilecek makine teçhizat için Fon'dan kredi tahsisi yapılmaz.

KOBİ'lere Fon'dan, Acil Destek Kapsamındaki illerde 30 Milyar TL., Kalkınmada Öncelikli Yörelere 20 Milyar TL., diğer yörelerde 15 Milyar TL.'na kadar olmak üzere Fon kaynaklı yatırım kredisi tahsis edilebilir. Ayrıca, KOBİ'lere Fon'dan 10 Milyar TL.'na kadar Fon kaynaklı işletme kredisi de tahsis edilebilir.

Fon kapsamındaki kredilerin kullanımında yatırımcının krediye konu toplam yatırımın Acil Destek Kapsamındaki illerde en az %10'unu, Kalkınmada Öncelikli Yörelere en az %20'sini, diğer yörelerde en az %30'unu öz kaynaklardan karşılaması gerekmektedir.

KOBİ'lere Fon kaynaklarından kullanılan kredilerin faizleri; Acil Destek Kapsamındaki illerde ve Kalkınmada Öncelikli Yörelere %20 , diğer yörelerde yapılacak yatırımlarda ise %30'dur. KOBİ'lere kullanılacak Fon kaynaklı yatırım kredilerinde azami vade 4 yıl, işletme kredilerinde 2 yıldır. Yatırım kredilerinde 1 yıl ödemesiz dönem uygulanır.

Kobi Desteklerinden Yararlanılması

KOBİ Yatırımlarında Devlet Yardımları Hazine Müsteşarlığı ve Türkiye Halk Bankası (Halkbank) tarafından ortaklaşa yürütülmektedir. KOBİ Teşvik Belgesi alınabilmesi için, yatırımcı kendisi için en uygun olan Halkbank Şubesine başvurmakta, şube tarafından talebin uygun görülmesi halinde kendisinden istenen bilgi ve belgeleri yine ilgili şubeye vermektedir. Fon kaynaklı kredi kullanılmasına yönelik alınacak teminata ait esaslar Halkbank tarafından belirlenmektedir. Halkbank tarafından Teşvik Belgesi talebi olumlu karşılanan Yatırımcılara, Bankanın başvurusu üzerine, Hazine Müsteşarlığı Teşvik ve Uygulama Genel Müdürlüğü'nce Teşvik Belgesi verilmektedir.

Yatırım Teşvik Belgesi şart ve karakteristiklerinin gereği gibi yerine getirilememesi halinde, Hazine Müsteşarlığı destek unsurlarının kısmen veya tamamen kaldırılarak, yararlanılan desteklerin geri alınmasını sağlama yetkisine sahiptir.

Yatırımın gerçekleşmesi ile ilgili takip, kontrol ve sorumluluk Halkbank'a aittir. Yatırımın, Yatırım Teşvik Belgesinde kayıtlı destek unsurlarından birinin uygulanmasını müteakip en geç 6 ay içerisinde tamamlanması esastır. Yatırım süresi Teşvik Belgesinde kayıtlı destek unsurlarından birinin uygulanmasını müteakip başlamakta ve verilen süre içinde tamamlanamayan yatırımlarla ilgili olarak ise, Müsteşarlıkça KOBİ Teşvik Belgesi iptal edilerek, sağlanmış olan destek unsurları 6183 sayılı Kanun çerçevesinde ilgililerden geri alınmaktadır.

Yatırımların gerçekleşmemesi veya Yatırım Teşvik Belgesinin iptal edilmesi halinde, yararlanılan Fon kaynaklı kredi faiz oranı; Fon kaynaklı kredinin ilk kullanıldığı tarihten, yatırımcının kredi anapara ve faizlerini vadelerinde ödenmemesi halinde ise temerrüde düşülen tarihten itibaren, Halkbank'ın kısa vadeli ticari kredilere uygulayacağını ilan ettiği faiz oranına yükseltilerek, anaparanın (kredinin), buna göre hesaplanacak faizi ile birlikte yatırımcıdan Halkbank tarafından tahsili söz konusudur.

6. ÖNERİLEN YATIRIM KONULARININ DEĞERLENDİRME KRİTERLERİNE GÖRE SINIFLANDIRILMASI

6.1. DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ

Malatya için önerilen uygun yatırım konuları; pazar olanakları, yardımcı malzeme ve hammadde kaynaklarına yakınlık, taşıma, işgücü, enerji ve yakıt, su, arazinin maliyeti, topoğrafik yapısı ve inşaat maliyeti, sosyal ve kültürel çevre, iklim koşulları, çevre koşullarına uygunluk, özendirme önlemleri, yan sanayiye yakınlık, üst düzey yöneticilerin ve teknik personelin sağlanması, iletişim imkanları, toplam yatırım tutarı, işletme sermayesi ihtiyacı, finansman imkanları ve bankacılık

hizmetlerinden yararlanma ve diğeri gibi 16 faktör üzerinden değerlendirilmiştir. Her yatırım konusu için toplam faktör puanı; 1-3 arası faktör ağırlıkları ile söz konusu yatırım göz önünde bulundurularak 1-10 arası verilen puanların çarpılması sonucu oluşan rakamların toplamından oluşmaktadır.

Ayrıca önerilen yatırım konuları kendi içlerindeki görelü üstünlüklerini yansıtmak üzere üç grupta değerlendirilmiştir;

A Grubu: Gerek talep-pazar-kaynak, gerekse yatırım boyutları, karlılık ve risk derecesi bakımından sorunlu bulunmadığı düşünölen girişim alanlarını kapsamaktadır.

B Grubu: Bölgesel olanaklar ve hazırlık derecesine göre birinci gruptaki yatırımlar gibi sorunsuz konular olarak düşünölmekle birlikte kuruluş yeri, pazarlama, kapasite, işgücü vb. unsurlar açısından daha ayrıntılı çalışmayı gerektiren girişim alanlarını kapsamaktadır.

C Grubu: Bölge ve ülkenin gereksinim duyabileceğı, girdi çıktı değerlendirilmesi bakımından anlamlı potansiyel gösteren yatırım alanlarıdır. Ancak, bölgede belirli bir altyapı ile ekonomik oluşum ve gelişmelere bağılı olarak öteki gruplara oranla daha ciddi hazırlık dönemi gerektiren girişim alanlarını kapsamaktadır.

Buna göre;

-İmalat sanayi yatırımlarında

0 – 150 arası puan C Grubu
151 – 200 arası puan B grubu
201 – 250 arası puan A Grubu

-Tarım ve hayvancılık yatırımlarında

0 – 120 arası C Grubu
121 - 160 arası B Grubu
161 - 200 arası A Grubu

yatırım konularını ifade etmektedir.

6.2. UYGUN YATIRIM KONULARI

Malatya için uygun yatırım konuları önerilirken, ildeki doğal kaynak potansiyeli de göz önünde bulundurularak, yurtiçi ve yurt dışı talebi karşılamaya yönelik üretim konuları dikkate alınmıştır.

Malatya'da doğal kaynak potansiyelini oluşturan tarım ve hayvancılık sektörleri ile madencilik sektörüne dayalı olarak yapılabilecek yatırımlar ile sanayi sektöründe talebe bağlı olarak yapılabilecek yatırımlar aşağıda sıralanmıştır.

- *Damızlık Sığır Yetiştiriciliği*
- *Et ve Süt Besiciliği*
- *Et Tavukçuluğu*
- *Seramik Vitrifiye Sağlık Gereçleri*
- *Boya, Baskı ve Apre Tesisi*
- *Poliüretan Malzeme Esaslı Otomotiv Yan Sanayi Ürünleri*
- *Hazır Giyim*
- *Örme Eşya*
- *Helva, Lokum, Reçel ve Marmelat*
- *Prefabrik Yapı Elemanları*
- *Elektrikli Ev Aletleri*
- *Elektrolitik Tel*
- *Stropor Üretimi*

Yapılan ön değerlendirmeler sonucu Malatya'da çeşitli şartlara bağlı olarak 13 adet yatırım konusunun gerçekleştirilebileceği tespit edilmiştir.

Hayvancılıkla ilgili önerilen ilk üç yatırım konusu, gerek bölgesel kalkınmaya katkıda bulunması, gerekse son yıllarda genel olarak hayvancılık sektörünün içine düştüğü olumsuz yapının giderilmesi açısından öncelikle önerilmiştir.

Seramik Vitrifiye Sağlık Gereçleri yatırımı ise, üretim için gerekli hammaddelerin (profillit,dolomit vb.) bölgeden temin edilebilmesi, ihracat olanağının bulunması ve sektörün yüksek kapasite kullanım oranıyla çalışıyor olması gibi nedenlerle önerilmiştir.

Malatya ve Kahramanmaraş'ta tekstil sektörünün gelişmiş olması ve örme kumaş tesislerinin bu yörede yoğun bulunması, boya, baskı ve apre tesisinin Malatya'da kurulabileceği izlenimi vermektedir.

Malatya ili coğrafi konum itibariyle, bölgeler arası geçiş yolu üzerinde bulunması nedeniyle kuruluş yeri faktörleri açısından oldukça büyük avantajlar taşımaktadır. Bu durum da göz önünde bulundurularak, gerek bölgesel talebi, gerekse yurtiçi ve yurtdışı talebi karşılamaya yönelik olarak diğer yatırım konuları da önerilmiştir.

Ayrıca ildeki yarım kalan ve projesinden vazgeçilen, 48.000 metrekarelik kapalı alanlı Vagon Onarım Fabrikası'nda, araştırma yapılması koşuluyla, savunma sanayi ürünleri üretimi düşünülebilir.

25.000 ton/yıl üretim kapasitesine sahip olan ve halen kapalı bulunan kağıt üretim tesisinin de, istihdam olanakları dikkate alınarak mümkün olan en kısa sürede faaliyete geçirilmesi gerekmektedir.

Sonuç olarak, ilin doğal kaynak potansiyeli ve genel bir inceleme ile talebi olduğu düşünülen sektörler dikkate alınarak yukarıdaki yatırım konuları önerilmiştir. Ancak,

bu önerilerin karar aşamasına getirilebilmesi için, her bir yatırım konusuna ilişkin ayrıntılı bir fizibilite etüdünün yapılması gerekmektedir.

6.3. DEĞERLENDİRME SONUÇLARINA GÖRE ÖNERİLERİN SINIFLANDIRILMASI

Malatya için önerilen yatırım konularının yapılabilirlik imkanlarını ortaya koymak amacıyla değerlendirme kriterlerine uygunlukları ile yatırımların hangi şartlarda gerçekleştirilebilecekleri, tarım ve hayvancılık sektörü için Tablo 60'da ve imalat sektörü için Tablo 61'de verilmiştir.

**TABLO 60 : ÖNERİLEN YATIRIM KONULARININ KURULUŞ YERİ FAKTÖRLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ
(Hayvancılık Sektörü İçin)**

Kuruluş Yeri Faktörleri	Faktör Ağırlığı	Damızlık Sığır Yetiştiriciliği		Et ve Süt Besiciliği		Et Tavukçuluğu	
		Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı
1. Pazar Olanakları	3	8	24	8	8	5	15
2. Yardımcı Malz. Ve Hammadde Kaynaklarına Yakınlık	2	8	16	8	16	6	12
3. Taşıma	1	8	8	8	8	8	8
4. İşgücü	1	8	8	8	8	7	7
5. Enerji, Yakıt ve Su	2	8	16	8	16	8	16
6. Arazi Durumu	3	9	27	9	27	9	27
7. Sosyal ve Kültürel Çevre	1	8	8	8	8	7	7
8. İklim Koşulları	3	8	24	8	24	6	18
9. Özendirme Önlemleri	2	6	12	6	12	5	10
10. Toplam Yat.Tut., İşl.Ser.İht.ve Fin. Olanakları	2	7	14	7	14	6	12
TOPLAM			157		157		132
Yatırımın Yer Aldığı Görelî Üstünlük Grubu		B		B		C	

**TABLO 61 : ÖNERİLEN YATIRIM KONULARININ KURULUŞ YERİ FAKTÖRLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ
(İmalat Sanayi İçin)**

Kuruluş Yeri Faktörleri	Faktör Ağırlığı	Seramik Sağlık Gereçleri		Boya, Baskı ve Apre Tesisi		Hazır Giyim		Örme Eşya	
		Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı
1. Pazar Olanakları	3	6	18	7	21	6	18	6	18
2. Yardımcı Malz. Ve Hammadde Kaynaklarına Yakınlık	2	8	16	8	16	7	14	6	12
3. Taşıma	1	7	7	7	7	7	7	7	7
4. İşgücü	2	6	12	7	14	7	14	7	14
5. Enerji, Yakıt ve Su	1	8	8	8	8	8	8	8	8
6. Arsanın Maliyeti, Topoğrafik Yapısı ve İnşaat Maliyeti	1	7	7	7	7	7	7	7	7
7. Sosyal ve Kültürel Çevre	1	6	6	7	7	7	7	7	7
8. İklim Koşulları	1	7	7	7	7	7	7	7	7
9. Çevre Koşullarına Uygunluk	2	7	14	7	14	7	14	7	14
10. Özendirme Önlemleri	2	7	14	7	14	7	14	7	14
11. Yan Sanayiye Yakınlık	1	6	6	8	8	8	8	8	8
12. Üst Düzey Yöneticilerin ve Teknik Pers. Sağlanması	2	5	10	7	14	7	14	7	14
13. İletişim İmkanları	1	8	8	8	8	8	8	8	8
14. Toplam Yatırım Tutarı, İşletme Sermayesi İhtiyacı	2	7	14	6	12	6	12	6	12
15. Finansman İmkanları ve Bankacılık Hizm. Yararlanma	1	7	7	7	7	7	7	7	7
16. Diğer (Güvenlik ve Milli Savunmaya Uygunluk vs.)	2	7	14	7	14	7	14	7	14
TOPLAM			168		178		173		171
Yatırımın Yer Aldığı Göreli Üstünlük Grubu			A		A		A		A

TABLO 61'İN DEVAMI

Kuruluş Yeri Faktörleri	Faktör Ağırlığı	Poliüretan Esaslı Otomotiv Yan San.		Helva,Lokum Reçel ve Marmelat		Prefabrik Yapı Elemanları		Elektrikli Ev Aletleri	
		Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı
1. Pazar Olanakları	3	5	15	5	15	5	15	4	12
2. Yardımcı Malz. Ve Hammadde Kaynaklarına Yakınlık	2	5	10	7	14	6	12	3	6
3. Taşıma	1	7	7	7	7	7	7	7	7
4. İşgücü	2	7	14	7	14	6	12	6	12
5. Enerji, Yakıt ve Su	1	8	8	8	8	7	7	7	7
6. Arsanın Maliyeti, Topoğrafik Yapısı ve İnşaat Maliyeti	1	7	7	7	7	7	7	7	7
7. Sosyal ve Kültürel Çevre	1	6	6	6	6	6	6	5	5
8. İklim Koşulları	1	7	7	6	6	7	7	7	7
9. Çevre Koşullarına Uygunluk	2	6	12	7	14	7	14	6	12
10. Özendirme Önlemleri	2	6	12	6	12	7	14	7	14
11. Yan Sanayiye Yakınlık	1	5	5	6	6	5	5	3	3
12. Üst Düzey Yöneticilerin ve Teknik Pers. Sağlanması	2	6	12	6	12	5	10	4	8
13. İletişim İmkanları	1	8	8	8	8	7	7	7	7
14. Toplam Yatırım Tutarı, İşletme Sermayesi İhtiyacı	2	7	14	7	14	6	12	5	10
15. Finansman İmkanları ve Bankacılık Hizm. Yararlanma	1	7	7	7	7	7	7	6	6
16. Diğer (Güvenlik ve Milli Savunmaya Uygunluk vs.)	2	7	14	7	14	7	14	7	14
TOPLAM			158		164		154		137
Yatırımın Yer Aldığı Görelî Üstünlük Grubu		B		B		B		C	

TABLO 61'İN DEVAMI

Kuruluş Yeri Faktörleri	Faktör Ağırlığı	Elektrolitik Tel		Stropor Üretimi	
		Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı
1. Pazar Olanakları	3	5	15	6	18
2. Yardımcı Malz. Ve Hammadde Kaynaklarına Yakınlık	2	5	10	5	10
3. Taşıma	1	7	7	7	7
4. İşgücü	2	6	12	6	12
5. Enerji, Yakıt ve Su	1	7	7	7	7
6. Arsanın Maliyeti, Topoğrafik Yapısı ve İnşaat Maliyeti	1	6	6	6	6
7. Sosyal ve Kültürel Çevre	1	5	5	6	6
8. İklim Koşulları	1	6	6	6	6
9. Çevre Koşullarına Uygunluk	2	5	10	7	14
10. Özendirme Önlemleri	2	5	10	6	12
11. Yan Sanayiye Yakınlık	1	4	4	5	5
12. Üst Düzey Yöneticilerin ve Teknik Pers. Sağlanması	2	5	10	6	12
13. İletişim İmkanları	1	7	7	7	7
14. Toplam Yatırım Tutarı, İşletme Sermayesi İhtiyacı	2	6	12	6	12
15. Finansman İmkanları ve Bankacılık Hizm. Yararlanma	1	6	6	6	6
16. Diğer (Güvenlik ve Milli Savunmaya Uygunluk vs.)	2	7	14	7	14
TOPLAM			140		154
Yatırımın Yer Aldığı Göreli Üstünlük Grubu		C		B	

Malatya ili ve yöresinin ekonomik ve doğal koşulları dikkate alınarak önerilen yatırım konularının, belirlenmiş kurulu kapasitesine göre tahmini yatırım tutarı ve yaratacağı istihdam miktarı Tablo 62’de verilmektedir.

TABLO 62 : ÖNERİLEN YATIRIM KONULARININ TAHMİNİ YATIRIM TUTARI VE İSTİHDAM DURUMU

Sektörler	Kapasite	Top.Yatırım Tutarı (\$)	İstihdam (Kişi)
TARIM VE HAYVANCILIK			
Damızlık Sığır Yetiştiriciliği	1.000 Adet/Yıl	2.000.000	40
Et ve Süt Besiciliği	50 Adet/Gün Büyükbaş Kesimhane, 250 Adet/Gün Küçükbaş Kesimhane, 1.500 Baş/Dönem Besicilik	3.000.000	60
Et Tavukçuluğu	960.000 Adet/yıl Etlik Piliç 1.500.000 Adet/yıl Cıvcıv	1.200.000	25
İMALAT SANAYİİ			
Seramik Vitrifiye Sağlık Gereçleri	9.000 Ton/Yıl Sağlık Gereçleri	1.500.000	200
Boya, Baskı, Apre Tesisi	1.500 ton/yıl Kumaş Boyama 4.000 m/yıl Kumaş Baskı 4.000 m/yıl Kumaş Terbiye 500 ton/yıl Bobin Boyama	7.000.000	150
Poliüretan Malz. Oto Yan San. Ür.	550 Ton/yıl Poliüretan İşleme	1.000.000	
Hazır Giyim	350.000 Adet/yıl	350.000	90
Örme Eşya	1.000.000 Adet/yıl	1.000.000	30
Helva, Lokum, Reçel ve Marmelat	700 Ton/Yıl Reçel, 2.400 Ton/Yıl Marmelat, 1.300 Ton/Yıl Şekerleme	700.000	30
Prefabrik Yapı Elemanları	1.000.000 m2/Yıl parke ve bordür taşı vb.	4.000.000	120
Elektrikli Ev Aletleri	1.600.000 Adet/yıl Çay, kahve mak., toaster, ızgara, tost mak., vb.	7.000.000	120
Elektrolitik Tel	Fizibilite Aşamasında Belirlenecek		
Stropor Üretimi	12.500 m3/yıl	1.200.000	

NOT: Önerilen yatırım konuları ile ilgili kapasite, toplam yatırım tutarı ve istihdam miktarı verileri fikir vermek amacıyla verilmiş olup, tahmini tutarlardır. Dolayısıyla fizibilite aşamasında kapasite ve maliyetlerde değişiklik olabilir.

Önerilen yatırım konularının değerlendirme kriterlerine uygunluklarının değerlendirilmesi sonucunda; 4 yatırım konusu A Grubu, 6 yatırım konusu B Grubu ve 3 yatırım konusu da C Grubu yatırım konusunda yer almıştır. Yatırım konularının gruplara göre dağılımı aşağıda verilmiştir

A Grubu :

- Seramik Sağlık Gereçleri
- Boya, Baskı, Apre Tesisi
- Hazır Giyim
- Örme Eşya

B Grubu:

- Damızlık Sığır Yetiştiriciliği
- Et ve Süt Besiciliği
- Poliüretan Esaslı Otomotiv Yan Sanayi Ürünleri
- Helva, Lokum, Reçel ve Marmelat Tesisi
- Prefabrik Yapı Elemanları
- Stropor Üretimi

C Grubu:

- Et Tavukçuluğu
- Elektrikli Ev Aletleri
- Elektrolitik Tel

7. GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Türkiye gelişmekte olan bir ÷lke olarak, gerek ekonomik gerekse sosyal sorunları olan ve bu sorunları sahip olduğu kıt kaynakları optimal şekilde kullanarak çözmeye çalışan bir ÷lkedir. ÷lke problemleri, doğal olarak coğrafi bölgelerimize ve tek tek bütün illerimize yansımaktadır. Üretim kaynaklarının kıtlığı ve dağılımındaki dengesizliklerin yanı sıra diğer bazı ekonomik ve organizasyona yönelik sorunlar, Türkiye'de bölgeler arası hatta iller arası dengesiz büyümeye neden olmaktadır.

Bölgeler ve iller arasındaki ekonomik ve sosyal alanda gör÷len bu dengesizlikleri gidermek amacıyla, devlet tarafından çeşitli politikalar uygulanmaktadır. Bu politikaların başında da farklı illere farklı yatırım teşviklerinin uygulanması gelmektedir. Devlet, ekonomik ve sosyal yönden gerice kalmış yörelere farklı yatırım teşviklerini uygulayarak (yatırım indirimi, gümrük muafiyeti, teşvik primi, katma değer vergisi ertelemesi, uzun vadeli ve düşük faizli kredi, vergi muafiyetleri vb.) bu bölgeler (ve/veya iller) arasındaki gelişmişlik farkını gidermeye çalışmaktadır.

Malatya ilinde, coğrafi koşullar tarım ve sanayi için elverişli bir ortam sağlamaktadır. İlde tarım sektörü halen ağırlılığını korumaktadır. İmalat sanayii de esas itibariyle tarıma dayalı olarak bir gelişme göstermişse de son yıllarda büyük bir atılım içerisinde. Coğrafi konumu, doğal kaynakları, sosyal ve kültürel altyapısı ile Malatya ili yatırımlar için cazip bir merkez durumundadır.

İlde sanayinin gelişmesi açısından yatırıma yönlendirilecek sermayenin varlığı ve bu sermayenin yatırım alanlarına özendirilmesi ayrı bir önem taşımaktadır. Bu da ancak ile yönelik yapısal tedbirlerle mümkün olabilecektir. Bu tedbirler en yalın şekliyle; çeşitli vergi muafiyetleri, Sigorta priminin bir kısmının Devlet tarafından karşılanması, ucuz girdi sağlanması gibi uygulamalardır.

Bu çalışmada Malatya ili ve yöresinin mevcut ekonomik ve sosyal dengesizliklerine çözüm getirme çalışmaları kapsamında kısa ve orta dönemde yapılabilirliği olası görülen, yeni istihdam alanları yaratabilecek yatırım konusu önerileri geliştirilmiştir.

Malatya ili ve yöresinin ekonomik ve sosyal koşulları dikkate alınarak yapılan araştırmalar ve değerlendirmeler sonucunda, belirlenen yatırım konuları öneri niteliğinde olup, uygulanabilirlikleri teknik, ekonomik ve mali yapılabilirlik çalışmalarının sonucunda netleşecektir.

Söz konusu yatırım önerilerinin gerçekleşme oranı ise potansiyel yatırımcıların Malatya ili ve yöresinde yatırım yapmaya motive edilmesine bağlıdır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Malatya Ticaret ve Sanayi Odası, Ekonomik Rapor 1995.
- Malatya Valiliği Brifing Raporu.
- İlgili Resmi Gazeteler.
- Sağlık Bakanlığı, Yataklı Tedavi Kurumları İstatistik Yıllığı 1996.
- T.C. Başbakanlık DİE, Genel Sanayi ve İşyerleri Sayımı 1992.
- T.C. Başbakanlık DPT Müsteşarlığı, İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması, 1996.
- T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Malatya Temel Ekonomik ve Sosyal Göstergeler
- T.C. Başbakanlık DİE, Tarımsal Yapı 1995.
- T.C. Başbakanlık, DİE, Genel Nüfus Sayım Sonuçları 1990.
- TEDAŞ, Türkiye Elektrik Dağıtım ve Tüketim İstatistikleri, 1996.
- T.C. Başbakanlık DİE, İl ve Bölge İstatistikleri 1994.